

SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING

SER. Ad

N:R 3

Agrogeologiska kartblad i skalan 1:20000 med beskrivningar

BESKRIVNING
TILL KARTBLADET REVINGE

AV

GUNNAR EKSTRÖM

MED EN PLANSCH

STOCKHOLM 1961

Sveriges Geologiska Undersöknings senast utkomna publikationer

Geological survey of Sweden. Recent publications

Ser. Aa. Geologiska kartblad i skalan 1:50 000 med beskrivningar

Geological maps, scale 1 : 50 000, with explanations

Priset för karta i Ser. Aa med beskrivning är 10: — kr, för karta enbart 8: — kr.
(Price: map sheet + descriptive text Sw. cr. 10: —, map sheet Sw. cr. 8: —)

N:o 197	Laholm av W. LARSSON och C. CALDENIUS	} Beskr. under utarbetande
» 198	Halmstad av W. LARSSON och C. CALDENIUS	} Expl. in preparation.
» 199	Uppsala av P. H. LUNDEGÅRDH och G. LUNDQVIST. With English summaries. 1956	
» 200	Eskilstuna av P. H. LUNDEGÅRDH och G. LUNDQVIST. English summaries. 1959	

Ser. Ad. Agrogeologiska kartblad i skalan 1:20 000 med beskrivningar

Agrogeological maps, scale 1 : 20 000, with explanations

Priset för karta i Ser. Ad med beskrivning är 8: — kr, för karta enbart 6: — kr.
(Price: map sheet + descriptive text Sw. cr. 8: —, map sheet Sw. cr. 6: —)

N:o 2	Lund av G. EKSTRÖM. Karta 1948 med beskrivning 1953	
» 3	Revinge » » 1951 » » 1961	
» 4	Löberöd » » 1951 » » 1960	
» 5	Örtofta » » 1952 » » 1961	
» 6	Kävlinge » » 1955, t. v. utan beskrivning	} Explanations
in
preparation
» 7	Teckomatorp » » 1955, t. v. » »	
» 8	Trollenäs » » 1955, t. v. » »	
» 9	Bosjökloster » » 1956, t. v. » »	

Ser. C.

Årsbok 53 (1959)

N:o 563	SANDEGREN, R., Register över Sveriges geologiska undersöknings publikationer 1858—1958. [Index of publications of the Geological Survey of Sweden 1858—1958] 1959	10,00
» 564	OFFERBERG, J., Rocks and stratigraphy of the Ledfat area, Västerbotten county, Northern Sweden. 1959. With two plates	10,00
» 565	LUNDQVIST, G., C 14-daterade tallstubbar i fjällen. Summary: C 14-dated pine stumps from the High Mountains of Western Sweden. 1959	3,00
» 566	MÖLLER, H., Från nordostis till lågbaltisk is. En glacialgeologisk studie i sydvästra Skåne. Zusammenfassung: Vom Nordosteis zum Niederbaltischen Eis. Eine glacialgeologische Studie in SW-Schonen. 1959	9,00
» 567	NILSSON, K., Isströmmar och isavsmältning i sydvästra Skånes backlandskap. Zusammenfassung: Eisströme und Eisabschmelzung im Hügelland des südwestlichen Schonen. Mit zwei Tafeln. 1959	6,50
» 568	DU RIETZ, T., Tectonic conditions in the front range of the Swedish Caledonian in Central Norrland. 1960	9,50
» 569	HJELMQVIST, S., Förekomsten av tungmineral i kaolinen på Ivö. Abstract: Occurrence of heavy minerals in the kaolin of Ivö. 1959	2,00

Årsbok 54 (1960)

N:o 570	LUNDEGÅRDH, P. H., The miogeosynclinal rocks of Eastern Central Sweden. With one plate. 1960	6,00
» 571	BROTZEN, F., On Tylocidaris species (Echinoidea) and the stratigraphy of the Danian of Sweden. — With a bibliography of the Danian and the Paleocene. With three plates. 1959	7,00
» 572	FRIETSCH, R., En zon av kaolinlera och vittrad blodsten vid Svappavaara, Norrbotten. Summary: A zone of kaolin clay and weathered hematite ore at Svappavaara, Norrbotten. 1960	6,00

Forts. å omslagets 4:e sida

SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING

SER. Ad

N:O 3

Agrogeologiska kartblad i skalan 1 : 20000 med beskrivningar

BESKRIVNING TILL KARTBLADET REVINGE

AV

GUNNAR EKSTRÖM

MED EN PLANSCH

STOCKHOLM 1961

Innehåll

	Sid.
Inledning (allmän översikt, topografi, jordartsområden etc.)	5
Berggrund: Urberg och diabas; kambrisk sandsten, silurisk lerskiffer, kågeröds-, rätlias- och kritformationen	8
Jordlager: Nordostmorän (skiffer-urbergsmorän, skiffermorän, urbergsmorän och sandstensmorän)	9
Medelbaltisk morän (stenig sydostmorän eller stenig krita-kambrosilurmorän)	11
Isälvsavlagringar (glacifluviala sediment)	12
Sjöavlagringar (glaciärra och postglaciärra sediment), äldre ishavet, Vombissjön och yngre ishavet	15
Vindavlagringar (eoliska sediment)	21
Å- och bäckavlagringar (fluviala sediment)	23
Torv, gyttja etc. (organogena jordarter)	24
Jordmån (ortstensbildningar etc.)	26
Jordarterna ur jordbrukssynpunkt	29
Sammansättning och fysikalisk beskaffenhet	29
Markreaktion, fosfor, kalium och kväve	33
Jordvärdering	35
Dränering	36
Kävlingeåns och Klingvallsåns reglering. Vattenverket i Vomb	36
Jordarternas industriella användning	43
Vattentäkter (källor, schaktbrunnar, enkla rörbrunnar och borrhunnar)	44
Fornlämningar	46
Tabell 1 Jordprofiler och analystabell	47
2 Kornstorleksanalys	60
3 Förteckning över borrhunnar och andra djupborrningar samt en del schaktbrunnar	62

Inledning

På agrogeologiska kartbladet Revinge ingår församlingen Revinge samt större eller mindre delar av angränsande församlingar. Kartunderlaget har utgjorts av Rikets allmänna kartverks ekonomiska kartblad Revinge från år 1914 i skalan 1:20 000. På detsamma har erforderliga kompletteringar i fråga om byggnader, ägo gränser, vägar m. m. i möjligaste mån utförts.

Kartan är en alvkarta och framställer sålunda det under matjorden liggande jordlagret. Matjordens (ploglagrets) sammansättning finns angiven med beteckningar vid provtagningspunkterna. Jordlagrens beskaffenhet ned till 1 m djup under markytan framgår av jordprofilerna i tabell 1.

På kartan är inlagda nivåkurvor med 5 m höjdskillnad. Dessa är emellertid endast tillnärmelsevis riktiga, varför fel på en eller annan meter kan förekomma. Av nivåkurvorna framgår områdets topografi.

Större delen av bladområdet är en plan sedimentslätt, som ligger 20—25 m över havet. Den utgör tillsammans med Sandbyslättan på kartbladet Hardeberga väster härom nordvästra delen av den stora Vombslättan. Den grunda Krankesjön ligger centralt inom området. Något högre liggande områden norr, öster och söder om sjön består av betydande, sandiga isälvsavlagringar. Dessutom finns här och var på slätten väster om sjön flera mindre sandbackar.

De dominerande jordarterna på Vombslättan är sand (isälvsand, sjösand och även flygsand) samt torvjordarter. Därjämte förekommer stenfria leror samt leriga mo- och sandjordar, avsatta i sjöar eller åar (glacial och postglacial lera samt svämpera). Jordlagrens mäktighet är betydande och varierar mellan 30 och ca 50 m enligt djupborrningarna (tab. 3 och fig. 1. Siffran vid Harlösa stn å fig. 1 är felaktig). Kritformationen bildar här berggrunden (tavla 1).

Sedimentära jordarter bildar sålunda större delen av kartbladsområdet i motsats till vad i allmänhet är förhållandet i Skåne, där moränerna eller landisens avlagringar från istiden är de vanligaste, i dagen gående jordlagren.

Landisen under den sista istiden uppträdde ej som en enhetlig isström. Det har med all sannolikhet funnits åtminstone fyra olika isströmmar, som i större eller mindre utsträckning överskred det skånska landskapet: den gammalbaltiska isströmmen, den stora nordostisen, den medelbaltiska och den lågbaltiska isströmmen.

Den gammalbaltiska isen kom från det baltiska området (östersjöområdet) och gick från sydost mot nordväst. Nordostisen, som troligen var den mäktigaste, överskred Skåne från nordost eller ostnordost. Den medelbaltiska isen synes ha hört samman med nordostisen och torde sålunda ha varit en strömningsriktning mot nordväst av en del av den sammanhängande nordostismassan under dess avsmältningsskede. Det var trycket av den mäktiga isen i östersjönsänkan, som orsakade den medelbaltiska isens framryckning över sydöstra

Skåne in i Vombsänkan. Under istidens slutskede gick den lågbaltiska isströmmen fram över sydvästra och västra Skåne.

Den gammalbaltiska isen avsatte den gammalbaltiska moränen. Denna synes bland annat finnas i botten av den djupa Alnarpsdalen i sydvästra Skåne, där den överlagras av ca 50 m mäktiga sjösediment, bestående av grus, sand, grovmo, finmo och lera. Dessa sediment överlagras av nordostmorän.

Inom bladområdet finns avlagringar från nordostisen och den medelbaltiska isen. Nordostmorän torde sålunda förekomma inom hela bladområdet och är inom stora områden det närmast berggrunden liggande jordlagret. Den medelbaltiska moränen förekommer i huvudsak inom Vombslätten och är här i allmänhet överlagrad av mäktiga sediment.

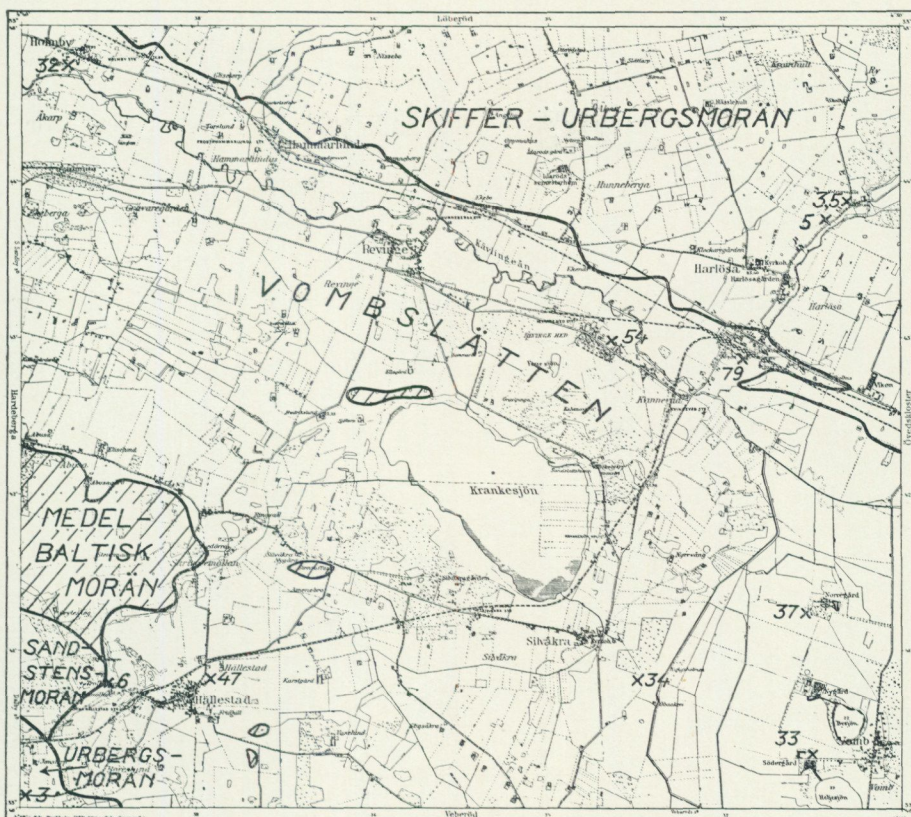
Under tydliga avlagringar av nordostmorän eller nordostligt isälvsmaterial uppträder ställvis inom bladområdet en morän, som är mycket starkt präglad av den underliggande berggrundens kalkhaltiga bergarter. Den kan möjligen tolkas som gammalbaltisk morän.

Nordöstra delen av bladet utgöres av starkt sluttande terräng upp till nivån ca 120 m ö. h., varefter mera plan mark vidtager i nordostligaste hörnet. Jordarten består här av nordostmorän, som i huvudsak bildats av urberg och silurisk lerskiffer, varför den även benämnes *skiffer-urbergsmorän*. Den skarpt framträdande sluttningen är betingad av en förkastning i berggrunden, längs vilken Vombslättns kritberggrund sjunkit ned till betydande djup. Nordostmoränen vilar direkt på berggrunden, och dess mäktighet torde i allmänhet variera mellan 5 och 10 m. Berggrunden inom det högre området utgöres av silurisk lerskiffer, och på mellersta och nedre delen av sluttningen består den av bildningar tillhörande kågeröds- och rätliasformationerna.

I sydvästra hörnet kommer en liten del av *Romeleåsen* in på kartbladet, och marken når här en höjd av upp till 85 m ö. h. Romeleåsens berggrund består av urberg, som i norra delen är överlagrat av kambrisk sandsten. Berget går delvis i dagen. Jordtäcket är tunt samt utgöres av morän, som är avsatt av nordostisen. Moränen är i huvudsak bildad antingen av urberg (gnejs) och benämnes då *urbergsmorän* (gnejsmorän) eller av sandsten, *sandstensmorän*.

I motsats till sydvästsidan torde Romeleåsen ej begränsas av förkastningar på den nordöstra sidan, enligt vad som synes framgå av utförda tyngdkraftmätningar. Kontakten till yngre formationer skulle sålunda vara en pålagringskontakt, och berglagren (kambrosilur—krita) torde därför luta tämligen flackt mot nordost, tills de på andra sidan Kävlingeån avbrytes av de troligen brant uppresta rätlias- och kågerödslagren vid förkastningen invid silurhorsten i kartbladets nordöstra del (enligt J. Eklund).

Nordost om Romeleåsen finns ett moränområde, där moränen, *medelbaltisk morän*, avsatts av den medelbaltiska isströmmen, på senare tid även benämnd Vombglaciären (Wennberg). I moränen förekommer nämligen bergartsfragment, stenar m. m., som härrör bl. a. från östersjöområdet. Moränen har även benämnts sydostmorän, enär den har sin huvudsakliga utbredning inom sydöstra Skåne eller Österlen. Den har förutom av urberg till stor del

Skala ca 1 : 90 000

Fig. 1. Jordartsområden på kartbl. Revinge. Siffrorna anger jordlagrens tjocklek i meter på vissa ställen. (Se i övrigt tab. 3. Siffran 79 vid Harlösa stn är felaktig, bör vara 67 ev. 45 m.) För spridning godkänd i Rikets allmänna kartverk den 7/3 1961.

bildats av kritformationen och kambrosilurens bergarter, varför den även kan benämnas krita-kambrosilurmorän. Jordlagrens mäktighet inom den medelbaltiska moränens område är ej känd, enär borrhningar saknas.

I anslutning till vad här anförts, kan följande jordartsområden urskiljas på kartbladet, fig. 1.

Skiffer-urbergsmoränen eller nordostmoränen inom höjdpartiet i nordöstra delen.

Urbergs- och sandstensmoränerna eller nordostmoränerna på Romeleåsen i sydvästra hörnet.

Den medelbaltiska moränen nordost om Romeleåsen.

Vombslätten, som upptager större delen av bladområdet och består av sand, torv och stenfria leror.

Beträffande principerna vid kartframställningen, fältarbetets utförande, jordartsbenämningar och använda laboriemetoder m. m. hänvisas till de två första kartbladsbeskrivningarna: Hardeberga och Lund, i serien Ad. Bestäm-

ningarna av laktattal och kalital har gjorts vid Statens lantbrukskemiska kontrollanstalt. Övriga analyser är utförda vid Sveriges geologiska undersöknings jordartslaboratorium. Jordproven insamlades huvudsakligen under åren 1938—1940, och de kemiska analyserna utfördes 1944—1946.

Berggrund

URBERG OCH DIABAS

Berggrunden i sydvästra hörnet av kartbladet utgöres av gnejs. Den är en röd, småkornig aplitgnejs och består huvudsakligen av mineralen kvarts och fältspat. Mörka mineral, såsom glimmer, uppträder mycket sparsamt. Halten av den mörka glimmern eller biotiten uppgår blott till 1—2 %. Kiselsyrehalten däremot ligger vid omkring 77 %. Bergarten hör sålunda till de sura, dvs. kiselsyrerika, gnejserna.

Gnejsen är känd dels från det numera nedlagda, mindre stenbrottet 300 m sydost om Jonstorp, dels från sprängningen för brunn nr 18 samt i borrhål 19 (tavla 1). Bergarten är ganska starkt söndersprucken på grund av de rörelser i jordskorpan, som ägde rum i samband med Romeleåsens bildning.

I stenbrottet genomsättes gnejsen av en gråsvart bergart, *diabas*, vilken trängt upp i glödflytande tillstånd från jordens inre i en spricka i berggrunden. Diabasen innehåller mandlar av kalkspat, som är utfyllnader i förutvarande hålrum i bergarten.

KAMBRISK SANDSTEN

Det understa lagret i den kambrosiluriska lager-serien, den kambriska sandstenen eller hardebergasandstenen, utgör berggrunden på Romeleåsen norr om gnejsområdet. Den är en sedimentär bergart, som ursprungligen bildats av sand. Sandkornen har hopkittats av senare utfälld kiselsyra och vuxit samman till en hård, kvartsitisk sandsten. Den består i huvudsak av kvarts, och kiselsyrehalten uppgår till ca 95 %. Återstoden utgöres huvudsakligen av fältspat. Sandstenen är till färgen ljusgrå—mörkgrå. Mellan Trollängen och Gryteskog finns ett flertal gamla stenbrott. Sandstenen förekommer även i brunnarna 20 och 21.

Öster och söder om Trollängen består stenarna i markytan nästan uteslutande av en grå, kambrisk sandsten med bruna eller röda fläckar eller skikt. Moränen synes sålunda här vara en lokalmorän av rödbrokig sandsten, som därför kan förmodas utgöra berggrunden inom en del av sandstensområdet. Förekomsten av en röd varietet av hardebergasandsten finns redan omnämnd i beskrivningen till N. P. Angelins geologiska översiktskarta över Skåne år 1877, sid. 15.

SILURISK LERSKIFFER

Stora delar av berggrunden i mellersta Skåne utgöres av kalkhaltiga, siluriska lerskiffer, framför allt colonusskiffer. Denna skiffer täcker nordöstra delen av kartbladsområdet.

I botten av den djupt nederoderade bäcken i trakten av Holstermölla anstår en grå, tunnskivig lerskiffer, och i intilliggande brunnar (nr 10 och 11) förekommer samma lerskiffer på 3.5 à 5 m djup. Invid källan 400 m öster om Åkerts skolhus synes fast skifferberggrund anstå ca 0.7 m under markytan. Moränen består här till större delen av en glimmerrik, tjockkliven lerskiffer (lokalmorän).

KÅGERÖDSFORMATIONEN

Denna formation kännetecknas i första rummet genom bergarternas färg, som växlar mellan rött, grönt, brunt, gult och vitt. Bergarterna är sandstenar (i allmänhet dåligt sorterade), leror och konglomerat. Formationen har endast konstaterats vid borrningar i Hällestad. Dess sannolika utbredning har angivits även med ledning av borrningar, som utförts inom angränsande kartblad.

RÄTLIASFORMATIONEN

Rätliasformationens utbredning är också i huvudsak angiven med kännedom om berggrunden på angränsande blad. Bergarterna har övervägande grå färg och utgöres i allmänhet av mer eller mindre lösa sandstenar och skifferleror. I borrbrunn 25 vid Hällestad, där berget började på 47 m under markytan, fanns sålunda olika lager av finkornig, lös sandsten och lera, som delvis var kolhaltig eller sandig, samt lerig sand.

KRITFORMATIONEN

Större och mellersta delen av bladet utgöres av kritformationens bergarter. De är i allmänhet täckta av 30—50 m jordlager och synes i huvudsak tillhöra avdelningen senon inom den övre kritan. Bergarterna har i regel en grå—ljusgrå färg och utgöres ofta av lerig kalksten, kalkhaltig lerig sandsten eller finkornigare—grövre, jämförelsevis mjuka och lösa sandstenar, som oftast är kalkhaltiga och flintfria.

Jordlager

NORDOSTMORÄN

Den äldsta, i dagen gående jordarten inom området är den av nordostisen transporterade och avlagrade moränen, som ofta torde ligga direkt på berggrunden. Av de inom Vombslätten utförda borrningarna synes emellertid framgå att sandavlagringar och en äldre morän i vissa fall skulle ligga mellan nordostmoränen och berggrunden. Det material, som för brunnsarkivets räkning insamlats från borrningarna, har emellertid ännu ej hunnit bearbetas, varför vår kännedom om de äldsta jordlagren inom området ännu är mycket bristfällig.

Skiffer-urbergsmorän. Nordostmoränen har något olika sammansättning inom

olika delar av bladet beroende på moderbergarternas beskaffenhet. Inom höjdområdet i nordöstra delen är moränen sålunda utbildad som en skiffer-urbergsmorän, enär den, förutom av traktens berggrund, som utgöres av kalkhaltig silurisk lerskiffer och som varit orsaken till moränens leriga beskaffenhet, även bildats av urberg m. m., som anstår nordost härom. Nordostisen överskred nämligen vid sin framryckning Skåne från nordost eller ostnordost.

Stenarna i moränen består sålunda till stor del av bergarter från nordöstra och mellersta Skåne, såsom olika slag av gnejser och graniter och andra kristallina bergarter, kambrisk sandsten, lerskiffer, kritkalksten och spräcklig flinta från kristianstadstraktens kritberggrund osv. Bland stenarna dominerar urbergstenarna på grund av sin hårdhet. De synes till övervägande del bestå av sura, dvs. basmineralfattiga, bergarter. De lösare bergarterna, framför allt lerskiffern och de lösare kritkalkstenarna, har av landisen i allmänhet nedkrossats under stenstorlek.

De fyra första stenräkningarna i tabell A ger en ungefärlig uppfattning om bergartsmaterialet i moränen. Vid stenräkningarna har samtliga stenar i markytan räknats inom ett begränsat område av 1—4 m² storlek och till ett antal av ca 100 st.

Ett moränlandskap är alltid mer eller mindre kuperat. Backar eller backplatåer omväxlar med sänkor. Ett undantag från denna oregelbundna topografi utgör en del moränryggar, som finns i nordöstra delen av bladet och har en

Tabell A. Stenräkningar på bladet Revinge. Av N. LINNEMARK

Siffrorna anger procent

	Skiffer-urbergsmorän				Medelbaltisk morän		Isälvsavlagring		
	Hammarlunda, prof. 27	Hunneberga, prof. 128	Hässelhult, prof. 160	Harlösagården, prof. 316	Gryteskog, prof. 367	Stenemaden, prof. 376	Revinge, prof. 211	Hällestad, prof. 441	Stigsåkra, prof. 529
Gneis	44	49	31	38	31	29	15	31	23
Granit	13	18	24	16	12	22	10	20	18
Hälleflinta och porfyr	5	1	2	2	5	2	2	4	3
Östersjökvartsporfyr							1		
Syenit	3				4	4			1
Grönsten	3	6	4		3	7		8	
Diabas	4	4	6	11		4		2	
Kvartsit	15	14	8	2	8		1		29
Kambrisk sandsten			15	22	18	25	54	20	17
Övrig sandsten och -skiffer	6	1	1		7	3	15	6	2
Grå östersjökalksten					2				
Kambrosilur. lerskiffer	2	4		3	5	1		2	
Colonuskalksten					1				
Kritkalksten								7	
Spräcklig flinta	4	3	9	5	3	3	2		4
Skrivkritflinta	1								2
Ljusgrå, matt flinta (danién)				1	1				1

västsydvästlig riktning. De förekommer t. ex. vid Utterödshus, längs landsvägen norr om Åkert, mellan Åkert, Hässlehult och Skolh., vid Ry och i skogsdungen i nordöstra hörnet av bladet. I allmänhet framgår de av kartans nivåkurvor. Dessa moränryggar synes ej vara betingade av berggrundens topografi, utan torde böra uppfattas som s. k. *d r u m l i n s*, vilka är moränryggar, som är utsträckta i isrörelseriktningen. Dylika moränåsar är särskilt framträdande på det i norr angränsande kartbladet Löberöd.

Skiffermorän. På några enstaka ställen, där lerskifferberget går nära markytan, finns s. k. lokalmorän, som nästan uteslutande är bildad av skiffern, skiffermorän. Dylig morän har påträffats 200 m nordväst och 100 m nordnordost om profil 128 i Hunneberga samt vid profil 319 i Harlösa. I övrigt kan den inom nordöstra delen av bladet förekommande moränmellanleran även uppfattas som en skiffermorän.

Urbergsmorän. Moränen vid Jonstorp i sydvästra hörnet av kartbladet utgöres av mycket stenig moränsand, som i huvudsak är bildad av det underliggande urberget, urbergsmorän. Därjämte förekommer även diabas och spräcklig flinta. Några djupare profiler har ej upptagits inom området, men moränsanden torde nedåt delvis övergå i lerig moränsand.

Sandstensmorän. Inom området vid Trollängen och Skytteskogen och fram till Gryteskog kan moränen i stort sett anses vara en lokalmorän bestående av kambrisk sandsten, sandstensmorän. Invid Trollängen är sandstenarna av den rödbrokiga typ, som omnämnts i berggrundsbeskrivningen. Spräcklig och enfärgad flinta förekommer sparsamt.

Moränlätteren 300 m öster om Trollängen synes delvis vara en moränmolera, som verkar vara en lokalmorän och troligen bildad av en moig skiffer, som i så fall bör vara fast anstående ganska nära markytan.

MEDELBALTISK MORÄN

Inom moränområdet L. Abusa—Gryteskog—Skrivaremöllan (fig. 1) förekommer sparsamt i åkrarna en del s. k. baltiska stenar, vilka antyder att moränen bildats av den isström, den medelbaltiska isströmmen, som från östersjöområdet eller sydost ifrån skjutit fram inom Vombslätten. Moränen benämnes även sydostmorän, sydöstra Skånes morän, och, enär den är stenigare än inom det egentliga sydostmoränområdet eller Österlen, kallas den *stenig sydostmorän*. Sålunda påträffas här och var stenar av grå östersjökalksten, kritkalksten och enfärgade flintor, någon gång även röd östersjöporfyr, rapakivi och rullflinta (jfr tab. A). De dominerande bergarterna är dock urberg, diabas, kvartsit, sandsten, spräcklig flinta och lerskiffer.

Med avseende på det ingående bergartsmaterialet är moränen en *stenig krita-kambrosilurmorän*. I samband med isframryckningen över Skåne upptog isen förut avsatt nordostmorän, varigenom krita-kambrosilurmaterialet minskade. Moränen bildar därför en övergångstyp till skiffer-urbergsmoränen. I fråga om stenighet och sammansättning finns ej några större olikheter mellan de båda moränerna.

Tab. B. Stenräkning i morän vid Sjötorp

Siffrorna anger procent

Gnejs	6	Ölandskalksten	1
Granit	13	Grå östersjökalksten	2
Grönsten	1	Svart lerskiffer	2
Diabas	1	Grågrön »	9
Kvartsit	4	Kritkalksten	61

Medelbaltisk morän förekommer även inom några mindre områden på Vombslätten (fig. 1), nämligen vid Silvåkra Nygård (prof. 389) och de två små förekomsterna av moränlera 500 m sydost om Fridhill i Hällestad (prof. 456). Samma bildning är även den leriga moränen i trakten av Måryd på kartbladet Hardeberga (beskrivningen till Hardeberga, sid. 27).

Invid nordvästra delen av Krankesjön, på Sjötorp och Ellagård, kommer moränleran nära markytan och är endast täckt av en sjöavlagring av 0.5—0.8 m något stenig moig sand (prof. 279). Moränen bildar två låga och breda ryggar, som går i väst—ostlig riktning. Som framgår av bestämningen av stenarna (140 st.) i moränleran på 1.2 m djup (tab. B), är denna i huvudsak bildad av en gråvit kritkalksten (F. Brotzen, GFF 1938, sid. 83), varjämte även en del baltiska stenar förekommer. Moränen torde därför vara en av den medelbaltiska isen avsatt lokalmorän samt bör tolkas som en ändmorän, enär den ligger ungefär vinkelrätt mot isrörelseriktningen.

Den kalkhaltiga moränleran har på 1880- à 1890-talet utnyttjats för mærgling av intilliggande åkrar, varom de sex mærgeltagen vittnar. På grund av mærglingen förekommer också i åkrarna mycket kritkalksten. Bland ytstenarna kan även anmärkas att spräcklig flinta förekommer tämligen allmänt. Stenigheten i åkern torde även delvis bero på att moränen här och var går i dagen.

Tre stycken mindre ändmoräner eller årsmoräner finns söder om Stenemaden. Den största övertvårar vägen 500 m söder om gården (den slutna 40 m-kurvan), och de andra ligger 200, resp. 300 m norr om denna. De går i väst-sydvästlig riktning.

Isälvsavlagringar

Vombslätten upptages till betydande del av mäktiga isälvsavlagringar (glaci-fluviala sediment), avsatta av smältvattensälvar från de båda landisarna. Det möter stora svårigheter att i enskilda fall avgöra, huruvida den ena eller andra isälvsavlagringen avsatts av en isälv från nordostisen eller från den medelbaltiska isen. Det har därför syntts lämpligt att i första hand lämna en beskrivning av de olika bildningarna med hänsyn till det ingående bergartsmaterialet. I en del sediment förekommer sålunda endast nordostligt material, under det att i de andra påträffas baltiska stenar mer eller mindre allmänt. Man skulle då kunna antaga att de förra avsatts av nordostisen och de senare av den medelbaltiska isen.

HOLMBYÅSEN

Längs landsvägen Holmby—Harlösa finns en isälvsavlagring, som i allmänhet är utbildad som en tämligen hög och bred ås av isälvssand. Den är tydligt sammanhängande mellan Holmby och Stanneborg och här endast avbruten på två ställen, vilket emellertid är en sekundär företeelse beroende på att åsen genomskurits av bäckar och till stor del borteroderats. I fortsättningen av åsen öster ut torde bäckerosionen även ha spelat en stor roll, enär ett flertal bäckar kommer ned för slutningen.

Den ca 800 m långa isälvsavlagringen öster om Hunneberga station har en tydligt utbildad åsform. Vid Harlösa förekommer öster om samhället och invid landsvägen en tydligt markerad sandås, under det att isälvsavlagringen söder om järnvägen utgör ett mera plant sandfält.

Materialet i Holmbyåsen synes i regel utgöras av mellansand, varjämte även förekommer något grövre sand. Inom vissa partier finns något steniga och grusiga sandlager. Avlagringens mäktighet är ofta betydande. Sålunda är den t. ex. vid Holmby mer än 12 m (fig. 3). Den synes emellertid bli mindre mäktig öster ut. I t. ex. sandtaget sydväst om Harlösa station synes isälvssanden ha en mäktighet av 4—6 m och vila på moränlera. Den är strömskiktad och delvis grusig och överlagras av 0.6—1.2 m grusig och något stenig sjösand.

I Holmbyåsen finns ett flertal sandtag. De i sanden ingående stenarna synes i stort sett utgöras av urberg, kambrisk sandsten och lerskiffer jämte spräcklig flinta och något kritkalksten. Baltiska stenar har ej påträffats.

REVIINGESANDEN

Söder om Kävlingeån finns betydande isälvsavlagringar, vilka utgör en fortsättning av sandåsarna vid Flyingeby och S. Sandby. I t. ex. trakten av Svarta hålet i Revinge uppträder ett flertal smärre backar eller kortare åsar. Från Revingeby över Revinge hed och Kvinnevad ned mot Silvåkra utgöres isälvsavlagringen av ett vidsträckt sanddelta. Det begränsas i öster av Klingvallsån, men tunnare sandavlagringar fortsätter delvis öster ut till Vomb under härvarande svämbildningar och torvmarker och övergår i den högre liggande sandåsen i sydöstra hörnet av bladet. Sanden har en betydande mäktighet, t. ex. i det forna sandtaget söder om Revingeby 19, vid borrhunnarna nr 13 och 14 22—26 och vid nr 29—33 21—27 m. I sanden förekommer i vissa borrhål enligt borrhprotokollen lager av »grå lera» med en tjocklek av någon decimeter till några meter. Dessa torde sannolikt utgöras av finmo som avsattes, då isälvens transportförmåga för tillfället var minskad.

TVEDÖRRASANDEN

Sandavlagringen norr om Kullagården i västra kartkanten synes fortsätta mot sydost över Tvedörra, Silvåkra Nygård och Silvåkra samt över Stigsåkra. Därjämte finns en större isälvsavlagring vid Vasalund.

Det är sannolikt att inom den allra största delen av Vombslätten förekom-

Foto N. Linnermark 1938

Fig. 2. Norra delen av sandtaget nordväst om Svarta hålet, Revinge (prof. 214).

mer glacifluviala avlagringar och att de på kartan utmärkta bildningarna endast är de högre liggande partierna av dessa sediment. Isälvssanden är i övrigt täckt av omlagrad isälvssand, dvs. sjösand, och av torvjordar samt även delvis av sjöleror.

I de senare isälvavlagringarna, Revinge- och Tvedörrasanden, förekommer en del baltiska stenar, ehuru sparsamt — sällsynt (tab. A). Sålunda har grå östersjökalksten påträffats i sandtagen vid Kvinnevad, Tvedörra och Silvåkra Nygård samt öländskalksten, röd östersjökvarterporfyr och blybergsporfyr vid Tvedörra, där även kolfragment förekommer i mycket tunna skikt i isälvssanden. Spräcklig flinta är vanlig, men dessutom förekommer en del enfärgad flinta. Kritkalkstenar av obestämd ålder är ej sällsynta. I sandtagen inom området mellan Revingeby och västra kartkanten har däremot inga baltiska stenar med säkerhet konstaterats.

HÄLLESTADS ÅSAR

Isälvavlagringarna inom området Hällestad, Trollängen och Boreslund avviker i flera avseenden från de övriga inom bladet. De har också varit föremål för tidigare undersökningar och är förut beskrivna i litteraturen vid flera tillfällen. På grund av den säregna topografin torde de nästan vara utan motsvarighet i vårt land.

Hällestads åsar är jämförelsevis höga och smala och har i regel ett slingrande förlopp, vilket framgår av kartans nivåkurvor. Måktigheten är ofta minst 20 m. Materialet är vanligen ganska grovt och varierar mellan starkt stenigt

grus och vackert strömskiktad sand, stundom med linser av grovmo och finmo. Baltiska stenar förekommer och är tämligen vanliga, ehuru urberg är dominerande. Dessutom finns kambrisk sandsten, diabas, lerskiffer samt spräcklig och enfärgad flinta. Gotlandskalksten med korall, rullflinta, ölandskalksten, grå östersjökalksten, bryozokalksten, glaukonitisk kalksten och en annan kritkalksten har påträffats.

I Vägförvaltningens grustag 700 m sydost om Jonstorp utgöres isälvsavlagringen av 10—15 m starkt stenigt sandigt grus på hård lerig morän. I det ca 20 m djupa sandtaget 350 m nordost om Torna Hällestads station är däremot jordarten mycket varierande. I allmänhet är den en väl sorterad, vackert strömskiktad sand. Dessutom finns partier av grusig och sandig stenjord samt linser av grovmo—finmo. Dessa partier synes ofta vara tvärt avskurna.

Sjöavlagringar (glacial lera och postglaciala sediment), äldre ishavet, Vombissjön och yngre ishavet

Med sjöavlagringar avses här såväl glaciala som postglaciala avlagringar, avsatta i såväl sjöar som hav under olika perioder. De glaciala (glacigena) avlagringarna har uppkommit av det av isälvarna och isbäckarna transporterade materialet, isälvsand och glacial lera. Med postglaciala (postglacigena) avlagringar avses däremot omlagrings- och omsorteringsprodukter av moränen och de glaciala sedimenten genom vågor och strömerosion såväl under isavsmältningen som kortare eller längre tid efter densamma (jfr SGU, Ser Ad 2 »Lund», sid. 35).

Under istiden låg landet lägre än nu på grund av det tryck, som de mäktiga ismassorna utövade på jordskorpan. Då nordostisen och den medelbaltiska isen avsmälte, täcktes därför en stor del av bladområdet av vatten, som troligen var en vik av havet i väster och ett ishav, det äldre ishavet. Detta gick sålunda in över Vombslätten. Dess strandlinje torde ha legat ca 45 m ö. h. eller på ungefär samma nivå som det yngre ishavet, enär någon höjning eller sänkning av landet under tiden i stort sett ej torde ha ägt rum.

Då den lågbaltiska isen gick fram över västra Skåne uppdämdes Vombslättns vattenmassor, och en stor issjö, Vombissjön, uppkom. Dess strandlinje bör ha legat på nivån ca 65 m. Den lågbaltiska isen skulle sålunda ha dämt upp vattnet omkring 20 m.

Då denna is avsmälte, avtappades issjön väster ut genom Kävlingeån. Vombslätten bör då åter ha blivit en vik av havet i väster, det yngre ishavet. Dettas strandlinje torde vara ganska säkert fastställd med hänsyn till sjösedimentens utbredning på en del angränsande kartblad.

På grund av de stora vattenmassorna var Kävlingeån vid Vombissjöns tappning en betydande älv. Dess storlek framgår av den kraftigt eroderande effekt, som den haft under sitt lopp väster ut, och att den väster om Örtofta varit uppdelad i flera grenar (jfr kartbladet Kävlinge). Även inom Vombslätten har strömerosionen varit betydande, som framgår av det följande.

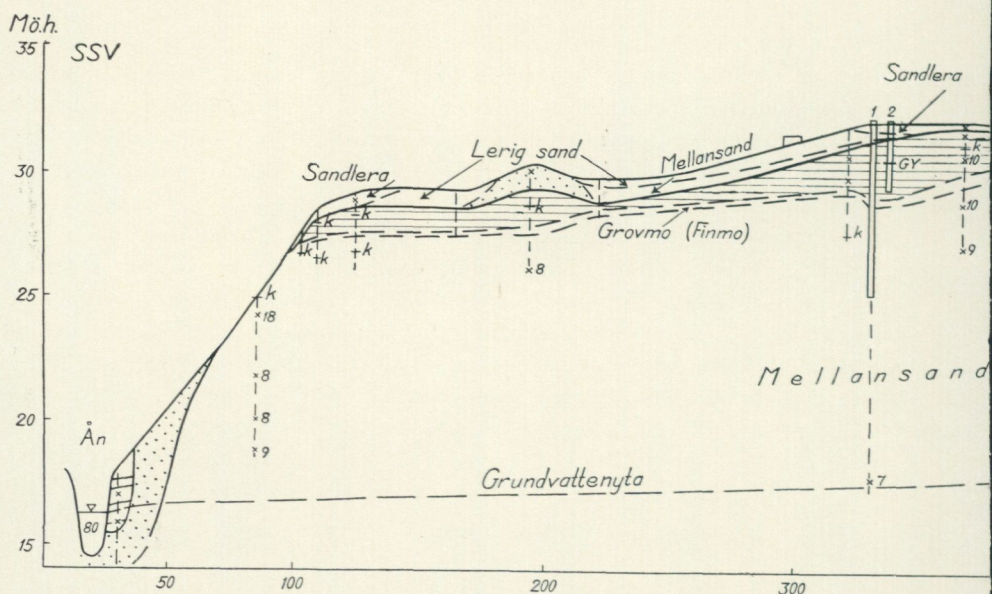

Fig. 3. Profil genom isälvsavlagringen och plattåleran samt — ovanför

Beviset för att Vombslätten förr varit täckt av vatten ligger däruti att sjöavlagringar bestående av sand, mo och stenfri lera förekommer överallt inom den del av blodområdet, som ligger 30—40 m ö. h. De högst belägna sjöavlagringarna synes ligga på 55 à 60 m.

I beskrivningen till kartbladet Hardeberga ansågs strandlinjen ha legat på ca 50 m med hänsyn till förekomsten av glacial lera och vissa isälvsdeltans uppbyggnad.

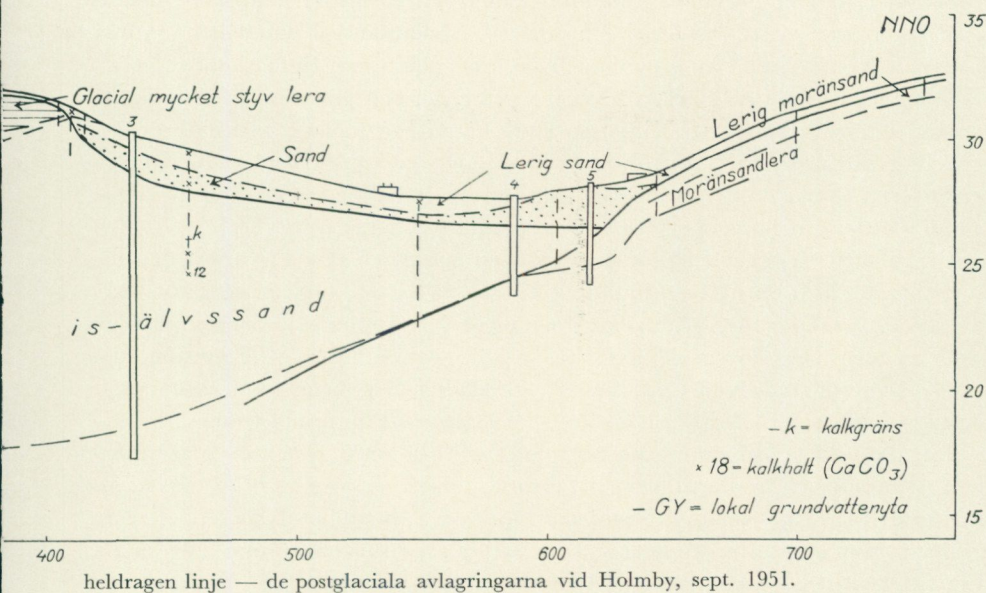
I det äldre ishavet avsatte isälvarna från nordostisen och den medelbaltiska isen de grus- och sandavlagringar, som förut beskrivits. Sannolikt låg isen då delvis som en dödis i vissa delar av Vombsänkan. Krankesjön, Fönesjön, By-sjön och Heljesjön torde vara ganska typiska dödisgröpar, där väldiga isklumpar legat. Uppbyggnaden av Revingesandens delta upp emot det stora ispartiet i Krankesjön tyder härpå.

Under de nämnda isälvsavlagringarna — och sålunda äldre än dessa — förekommer enligt borrprotokollen 10—30 m mäktiga sjösediment bestående av ler- och moavlagringar. Dessa torde därför också vara avsatta i äldre ishavet. Borrproven härifrån har dock ännu ej blivit närmare undersökta.

GLACIAL LERA

Glacial lera, som bildades av det finaste materialet från isälvarna, och andra sjöavlagringar torde ha avsatts i såväl äldre ishavet och Vombissjön som i det yngre ishavet. Den är ofta tydligt varvig.

I det äldre ishavet och ev. Vombissjön avsattes glacial lera inom sannolikt ganska stora områden. Av dessa leravlagringar finns numera endast rester kvar

som ett slags platålera, huvudsakligen liggande på isälvsavlagringar. Sålunda är Holmbyåsen vid Holmby delvis täckt av denna lera. Den förekommer även vid Tvedörra, Hällestad, Silvåkra Nygård, Silvåkragården och Silvåkra på nivåerna 25—40 m. Leran blev till stor del borteroderad i samband med issjöns tappning, lika väl som isälvsavlagringarna blev kraftigt påverkade.

En tvärprofil genom Holmbyåsen med överlagrande glaciala leror framgår av fig. 3 (jfr även prof. 22, 25, 33 och 36). Profilen följer den i nordost gående landsvägen 100 m öster om Holmby järnvägsstation samt landsvägens förlängning ned till Kävlingsån.

Av figuren framgår att leran vid Holmby har en varierande tjocklek och är maximalt 2.5 m. Den är till färgen gråbrun och genomgående en mycket styv lera. Fyra lerprov, insamlade från olika nivåer och i olika borrhål i tvärprofilen, visade hygroskopicitetsvärden över 10 (10.5, 11.7, 11.8 och 15.7). Den undre delen av den mycket styva leran med en tjocklek av 0.4—0.8 m är tydligt varvig och innehåller mycket tunna finmoskikt.

Leran måste ursprungligen ha varit alltigenom kalkhaltig liksom den underliggande isälvsanden. Genom urlakning under postglaciertiden har emellertid kalken tvättats bort i övre delen, men detta har skett till varierande djup under markytan. Den s. k. kalkgränsen, under vilken leran likaväl som i allmänhet underliggande jordlager är kalkhaltig (fräser eller avger kolsyra vid tillsats av saltsyra), ligger sålunda, som framgår av profilen på olika djup under markytan (beteckningen k). Är lerlagret tunt, kan en kalkurlakningszon även förekomma i isälvsanden, varvid två kalkgränser finns i en och samma profil, som framgår av två profiler i vänstra delen av figuren.

Leran underlagras av ett 0.1—0.4 m tjockt lager av grovmo, i vissa fall med

finnoskikt. Under grovmon följer mäktiga lager av isälvmellansand med en tjocklek av mer än 12 m i åsens centrala del. Mellansanden innehåller i synnerhet upptill en del skikt av grovmo och även ett och annat finnoskikt.

Gränsen mellan den glaciala mycket styva lera och grovmon är sålunda genomgående mycket skarp. Någon successiv övergång mellan de finare och de grövre avsättningarna från isälven finns sålunda ej. Oftast brukar ju den glaciala lera uppvisa en kontinuerlig stegring av lerhalten uppåt i profilen (lerig mo-lättlera-mellanlera-styv lera och mycket styv lera).

Den glaciala lera vid Holmby är tydligen endast en rest av en leravlagring, som tidigare haft en större utbredning åt sidorna än nu. Den är genom erosion av starkt strömmande vatten vid Vombissjöns avtappning avskuren på båda sidor av åsen. Dess högsta del ligger 32 m ö. h., och lera är — åtminstone delvis — borteroderad även i höjddel. På de ställen, där lertäcket är tunt, utgör detta sålunda endast lerans undre del eller lera med de tunna finnoskikten.

Invid vägskalet och minnesstenen vid Tvedörra finns rester av glacial styv lera på övre delen av sluttningen. I murbruksfabrikens sandtag öster därom anstår under 1—2 m oskiktad, postglacial sand en i allmänhet 1 eller högst 2 m, gråbrun, styv lera, som oftast är tydligt varvig med skikt av finmo eller mjåla. Lerlagret ligger i allmänhet horisontellt. I dess undre del förekommer ofta hårda kalkkonkretioner, som bildats senare genom kalkurlakning från ovanliggande partier. Under lera ligger 0.3 m grovmo och därunder vackert strömskiktad isälvmellansand, stundom med något grövre sandskikt och med en mäktighet av mer än 12 m. Ovanpå lera ligger ofta ett tunnare lager av smärre stenar av någon decimeters storlek. På vissa ställen är stenarna inbakade i lerans allra översta del. På några mindre sträckor är lera borteroderad och saknas; på något enstaka ställe saknas den postglaciala sanden och lera går då upp till markytan. Efter lerans avsättning har sålunda senare en viss erosion och därefter sedimentation ägt rum.

Öster om murbruksfabriken och 200 m sydost om profil 256 har den postglaciala sanden i härvarande åker i allmänhet en tjocklek av 0.5—1 m och därunder kommer ca 1 m glacial lera, underlagrad av sand till betydande djup. På enstaka ställen är det övre sandlagret så tunt att den brungula styva lera plöjes upp.

Vid Silvåkra Nygård finns glacial styv lera på övre delen av sluttningarna (prof. 262, 385), delvis täckt av postglacial lerig sand.

Lagerföljden i den glaciala lera vid Silvåkragården belyses av profilerna 469 och 472. Markhöjden är här ca 35 m. Profil 476 är från det jämförelsevis stora lerområdet väster om Silvåkra by. Backen sydväst om den gård, som ligger 300 m väster om kyrkan, utgöres överst av ca 2 m sand, underlagrad av lera. Denna går i dagen på sluttningarna av backen.

I det gamla lertaget på backen 450 m öster om kyrkan, där förr Silvåkra kvarn låg, har den glaciala lera en tjocklek av omkring 2 m (prof. 494). Denna lera, som överlagras av 0.6 m postglacial molera, är överst en lätt—styv mellanlera, som nedåt övergår i varvig lera, bestående av omväxlande 5 cm skikt av molera och mycket styv lera. Markhöjden är här 40 m. Lera visar sig så-

lunda bli mindre lerig uppåt i profilen, vilket också kunnat iakttagas i några andra profiler (prof. 22, 36, 469).

Glacial lera, utbildad som platålera, förekommer även inom flera områden mellan Skrivaremöllan och Hällestad på 30—40 m höjd (prof. 417).

Inom det högre liggande slättområdet i trakten av Hällestad förekommer glacial lera ställvis såväl i sänkor som på mera plan mark och med en markhöjd av 30—50 m. Leran är här en mellanlera—styv lera, som nedåt övergår i en styv—mycket styv lera. Lerans mäktighet synes vara minst 1—2 m. Den är sannolikt avsatt i issjön och upptill möjligen i det yngre ishavet. Den överlagras av ett några decimeter tjockt lager av postglacial sand, lerig mo, sandlera e. dyl. (prof. 438, 444, 447, 463 och 512).

Den i det föregående behandlade glaciala leran, som uppträder som platålera, dvs. erosionsrester av leravlagringar, som tidigare haft större utbredning, har antagits vara avsatt i det äldre ishavet och Vombissjön. Den ligger alltså på backar.

På den lågt liggande slätten i ungefär nordvästra fjärdedelen av bladet förekommer inom ganska stora, plana områden glacial lera av en annan typ än platåleran. Den har lägre lerhalt, är mera moig och sandig och varierar ofta starkt i fråga om sammansättningen. Den är vanligen en mellanlera, molera eller lerig mo, stundom styv lera (prof. 217, 219). Lerans tjocklek synes i allmänhet vara mindre än 1 m. I regel är leran överlagrad av några decimeter postglacial, sandig eller moig lättlera, och inom ganska stora områden är den täckt av sand, som framgår av kartan (prof. 67, 70, 208). Marken ligger strax under 20 m nivå. Denna glaciala lera torde vara avsatt i det yngre ishavet, som uppkom efter issjöns avtappning och utgjorde en vik av världshavet i väster och där strandlinjen låg på ca 45 m (jfr beskrivningarna till kartbladen Hardeberga och Lund). Den äldre glaciala lerans sammansättning tyder på att den avsatts i ett djupare och lugnare vatten. Med hänsyn till den yngre lerans stora variationer såväl i höjdled som sidled torde denna lera däremot vara avsatt i ett vatten med oregelbundna strömförhållanden.

POSTGLACIALA AVLAGRINGAR

Vombissjöns strandlinje låg som nämnts sannolikt på nivån 65 m och ishavens ca 20 m lägre. Vågor och bränningar sköljde ut material från stränderna, och den betydande vattenströmningen vid issjöns avtappning bör ha förorsakat en ganska betydande materialtransport. De glaciala avlagringarna är därför i regel överlagrade av postglaciala, dock i allmänhet tunna sediment, som framgår av nästan samtliga profiler från Vombslätten.

Enär inom nästan hela Vombslätten förekommer glacialfluviala sandavlagringar och då jordarten är lätteroderad, kom de uppstickande sandkullarna och åsarna att till stor del eroderas bort. Sanden kom härvid att bredas ut över stora områden och täcker sålunda mycket ofta den förut avsatta glaciala leran, såsom framgår av jordartskartan (sandfärgen och blå linjer).

Inom de områden, där morän och glacial lera gått i dagen och utsatts för

erosion, är de postglaciala sedimenten mer eller mindre leriga. Av t. ex. profilen vid Holmby (fig. 3) framgår, hur dessa sediment är utbildade på denna plats. Det övre jordlagret består sålunda av lerig sand eller sandlera av 0.3—1 m tjocklek och är ofta underlagrat av postglacial sand med ungefär samma tjocklek.

De postglaciala lagrens tjocklek är inom bladet i regel föga betydande, oftast omkring 0.5 m. De synes sällan nå en maximitjocklek av 1.5 m.

Karakteristiskt för de postglaciala lagren i motsats till de glaciala är att de är dåligt sorterade. De är sålunda ofullständigt sorterade jordarter och närmar sig i fråga om sammansättningen de osorterade (ojämnkorniga) jordarterna. Block förekommer givetvis ej, men däremot är övriga korngrupper mer eller mindre representerade. I den postglaciala sanden förekommer dock ej ler och mjåla.

Förutom sand, lerig sand och sandlera förekommer även lerig mo, molera och grovmo som postglaciala avlagringar. De överlagrar den glaciala leran och torde ha bildats därigenom att dennas övre del blivit omlagrad, varvid leret till stor del slammats bort (prof. 208, 438, 463, 512).

Några exempel på lagerföljden i de postglaciala avlagringarna och deras underlag må här ytterligare anföras (jfr t. ex. även prof. 395 med markhöjden ca 55 m och 385 samt 444).

I sandtaget norr om Södergård i sydöstra delen av bladet är profilen följande. De postglaciala avlagringarna har här en större tjocklek på grund av moderjordartens lätteroderbarhet och det exponerade läget.

Postglacial stenig sand	1.2 m
» sand	0.8 »
» grovmo	0.2 »
Glacial styv mellanlera	0.1 »
» kalkhaltig finmo, undertill med ett par lerskikt ...	0.6 » +

I sandtaget 100 m väster om Harlösa mejeri:

Grusig och något stenig, oskiktad sand, sjösand — post-glacial sand	0.9 m
Delvis grusig, strömskiktad sand, isälvssand — glacial sand	2.5 » +

Ett vackert exempel på strömerosionens verkningar är den dalsänka, som övertvårar landsvägen 900 m söder om Kvinnevad. Södra dalslutningen är utbildad som en skarpt utmejslad, 2 à 3 m hög erosionsslänt. Den har troligen utbildats vid issjötappningen och under det yngre ishavets senare skede i samband med landhöjningen, varvid strömfåran nederoderats i härvarande sand-platå.

Strandlinjemärken på Vombslätten, utbildade av det yngre ishavet, finns mer eller mindre tydligt bevarade på kullar och åsar bestående av sand, t. ex. i trakten sydväst om Revingeby. Omkring 600 m nordväst om Svarta hålet finns sålunda på västra sidan av härvarande sandås ett tydligt utbildat strandhak på nivån ca 25 m och nedanför detta ett omkring 250 m långt svagt välvt strandplan, uppbyggt av genom vågorna nedsvallad sand. 200 m nordnordost om Hunneberga station finns en tydligt utbildad strandvall av småstenig och grusig sand till 0.8 m djup, sannolikt underlagrad av morän. Den ligger på omkring 30—35 m.

Strandlinjerna framträder ibland som starkt steniga nivåer på sluttningar i exponerat läge. Dylka stenjordar (klapperstensfält) har iakttagits ca 800 m öster om Abusagård, söder och sydost om Stenemaden samt på en del rullstensåsar vid Hällestad.

Vindavlagringar (eoliska sediment)

Vindens geologiska verksamhet benämnes vinderosion till skillnad från t. ex. vattnerosion, som sker genom det rinnande vattnets inverkan. I likhet med vattnet äger sålunda vinden förmåga att sätta fasta partiklar i rörelse. Liksom vattenströmmarna utövar luftströmmarna en sorterande inverkan på det medtransporterade materialet. Flygsanden är i regel mera sorterad (mera jämnkornig) än t. ex. sjösanden. Medan vattnet nästan uteslutande för de fasta partiklarna från en högre till en lägre nivå, är vindtransporten tämligen oberoende av nivåförhållandena.

En bortblåsning (deflation) av partiklar från markytan äger rum i större eller mindre skala på alla jordarter. På t. ex. torv- och gyttejordar samt lerjordar i pulverstruktur blåser en hel del finmaterial bort, då marken är bar och saknar vegetation. Särskilt stoffflykten från de högförmultnade torvjordarna kan vara mycket betydande. Den anses i vissa fall vara större än för sandjordarna och måste särskilt beaktas, då man t. ex. beräknar en torvmarks sättning eller hopsjunkning efter torrläggning och uppodling.

Den borttransport, som sker från torvmarkerna, blir emellertid ofta ej så märkbar, enär den i allmänhet ej leder till uppkomsten av särskilda avlagringar, såsom dyner o. d., på grund av att mulden och de fina mineralkornen sprides ut över större områden, innan de faller till marken eller föres ut i hav eller sjöar. Härtill kommer att torvjordarna behåller markfuktigheten bättre än t. ex. sandjordarna och dessutom i vissa fall har en tät struktur, varigenom jorden bindes.

Den viktigaste vindavlagringen är flygsanden. Den utgöres i allmänhet av grovmoig mellansand och har övervägande kornstorleken ca 0.2 mm. Den består sålunda av kornfraktionen mellansand och en hel del grovmo samt ev. något grovsand (prof. 552).

Grövre sandjordar, i synnerhet om de är grusiga och steniga, samt moränjordar är ej flygbenägna. Stenar och gruskorn förhindrar en större bortblåsning. Den småsteniga och grusiga sanden vid profil 302 vid Norrvång är sålunda ingen flygsand. Den är därför en bättre åkerjord än mellansanden. Härtill bidrar även att den på grund av stenigheten kvarhåller fuktigheten ganska bra, trots att den ligger på en sluttning.

På de odlade mojordarna, som vanligen ligger i sänkor, förekommer praktiskt taget ingen vinderosion på grund av jordartens tämligen stora vattenhållande förmåga och goda kapillaritet. De torkar därför ej ut så hastigt som sandjordarna.

Kartbladsområdets isälvsavlagringar utgöres ofta av mellansand och bildar

ryggar eller vidsträckta plataer. Dessa sandfält är ganska högt belägna i terrängen och har ett exponerat läge. På grund av sandens stora vattengenomsläpplighet ligger grundvattenytan djupt och jorden blir torr. Vinderosionen kan därför bli mycket betydande.

Sjösanden upptager stora områden inom kartbladet, men den ligger ofta i sänkor och i ett mera fuktigt läge och blir därför ej så flygbenägen som isälvsanden.

Flygsanden som geologisk avlagring uppträder dels som vågiga fält, dels som mer utpräglade dyner, dvs. vallformigt utdragna sanddrivor. Flygsandsavlagringar förekommer inom några områden. Södra delen av Norregårds och norra delen av Nygårds ägor är ett typiskt flygsandsområde. Jordarten är grovmoig mellansand, marken är torr, och matjorden har en mycket låg mullhalt (prof. 552). Låga flygsandsdyner finns även inom de delvis skogklädda områdena i Norrvång samt vid Öbacken (nordost och sydost om Silvåkra).

Flygsandsbildningarna inom bladområdet torde ej ha någon större mäktighet. Högre dyner saknas nämligen. Såsom exempel på en profil från ett flygsandsområde kan anföras lagerföljden i ett sandtag väster om Norrvång.

Grovmoig mellansand, oskiktad, flygsand	1 m
Stenig och grusig sand, strömskiktad, isälvsand	1 » +

Flygsanden är ur vegetationssynpunkt en dålig jord icke blott på grund av sin torrhet utan även på grund av sin låga halt av ur växtnäringssynpunkt nyttiga mineral. Sanden består sålunda i allmänhet av ca 90 % kvartskorn och resten av fältspat. De partiklar, som består av lösare mineral och ofta är de värdefullaste, t. ex. glimmern, blir vid vindtransporten starkt nötta och söndermalda. Då detta stoft blåser bort, återstår i flygsanden slutligen endast de hårda mineralkornen. De värdefulla grönstenspartiklarna, som även är ganska hårda, synes dock ha en avsevärd motståndskraft mot mekanisk nednötning. Älvsanden och sjösanden har i motsats till flygsanden en mera omväxlande mineralogisk sammansättning.

Flygsand, som varit utsatt för upprepade och längre transporter, har genom nötningen fått kornen avrundade och glättade. Sjösand och isälvsand kan däremot uppvisa mera kantiga kornformer. Inom flygsandsområdena förekommande stenar är i regel tydligt vindslipade. Fasettstenar eller trekantstenar är sålunda vanliga inom de ovan nämnda flygsandsområdena. De vindslipade sterna är glättade i motsats till de vattenslipade som är matta.

Genom vinderosionen bortföres sålunda jord, huvudsakligen från den odlade marken, vilket leder till en markförsämring. Betydande mängder mull, finare mineralpartiklar och växtnäringssämnen försvinner ur matjorden, och denna anrikas på grovsand, grus och sten. Flygsanden avlagras i lä av uppskjutande hinder, ojämnheter i terrängen, invid skogsbryn, i diken osv.

Jordarten, topografin och klimatet är de viktigaste faktorer, som är bestämmande för vinderosionen. Särskilt på senare år har en del jordbrukstekniska åtgärder vidtagits för att upphäva eller minska jordflykten, såsom plantering av skyddsskogar, skyddshäckar på fälten, bandsådd, stråsädessparrar m. m.

Å- och bäckavlagringar (fluviala sediment)

De fluviala avlagringarna eller svämbildningarna har uppkommit i vatten-dragen genom det rinnande vattnets verksamhet. De förekommer sålunda vid Kävlingeån, Klingvallsån och bäckarna inom området och är med avseende på sammansättningen gyttjiga eller dyiga sediment. Dessa jordarter kan emellertid också förekomma som sjöavlagringar.

De gyttjiga avlagringarna förekommer längs åarna på de numera torrlagda ängsmarkerna. Är gyttjehalten lägre än 6 viktprocent, benämnes jordarten gyttjeler. Ligger gyttjehalten mellan 6 och 30 procent är jordarten en lergyttja, som sålunda är en övergångstyp mellan gyttjeleran och gyttjan, där gyttjesubstansen är större än 30 procent. De gyttjiga sedimenten är sålunda i kvantitativt hänseende leror med större eller mindre inblandning av gyttja, som består av sönderdelade rester av i allmänhet mycket små vattenorganismer. Redan en tämligen liten inblandning av gyttja i en lera ändrar dock dennas egenskaper såväl i fysikaliskt som kemiskt hänseende.

För de gyttjiga avlagringarnas bildning fordras ett stillastående eller föga strömmande vatten. Ju bredare ån tidigare var och ju mindre mineralslam den transporterade, desto högre blev gyttjehalten. Vid Klingvallsån är sålunda svämväringarna en lergyttja, under det att den smalare Kävlingeåns sediment i huvudsak är gyttjeler. Mellan Holmby och Hammarlunda har dock Kävlingeån varit bredare och mera haft sjökaraktär, varvid lergyttja bildades.

Gyttjeleran är till färgen grå—gröngrå och lergyttjan mörkt brungrå eller grågrön. De har en tjocklek av 0.5—1 m eller något mera och underlagras i regel av sand och stundom av kärrtorv.

Fig. 4 är en profil genom jordlagren på vänstra sidan av Kävlingeån öster om Kvinnevad vid prof. 332 och 335. Den upptogs år 1932 och sålunda före åns reglering. Profilen visar de fluviala sedimentens läge i förhållande till övriga jordlager på denna plats. Ävlagringarna förekommer i mellersta och hög-

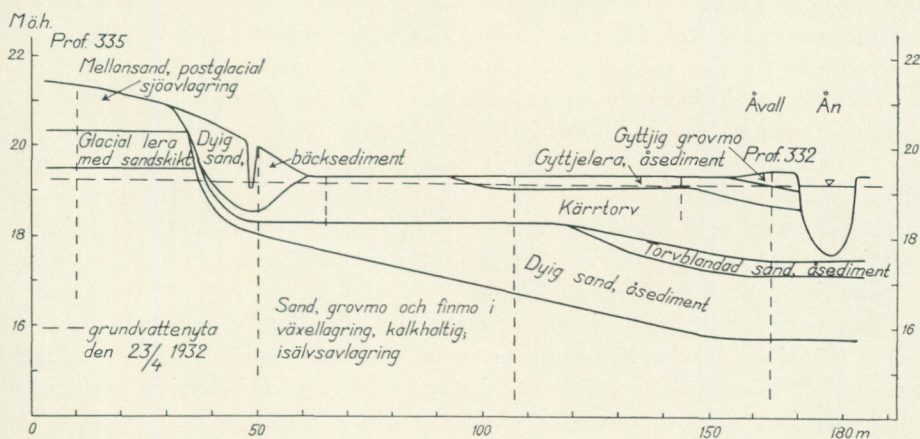

Fig. 4. Profil genom jordlagren på vänstra sidan av Kävlingeån vid Kvinnevad, april 1932.

ra delen av profilen. Till vänster finns ett lokalt bäcksediment bestående av dyig sand.

Längs Kävlingeån och omedelbart intill densamma förekommer på vissa sträckor lägre vallar av sand eller grovmo (svämsand), vilka bildar ett smalt stråk av fastare och torrare mark. Denna höjer sig någon decimeter och ibland något mera över innanför liggande gyttjelera eller lergyttja (fig. 4, prof. 332). Dessa åvallar bildades i eller invid strömfåran, där hastigheten hos vattnet och därmed transportförmågan var relativt stor. Sanden innehåller en ringa mängd organisk substans i form av makroskopiska växtbeståndsdelar och dy. Grovmon är i regel gyttjeblandad. Svämsanden är några decimeter till en meter mäktig och underlagras av svämmlera.

De dyiga sedimenten är dels dyig sand, dels dyig lera och förekommer som ett smalt stråk längs bäckarna. Av dessa är den dyiga sanden den vanligaste, beroende på att bäckarna i regel rann fram över starkt sluttande moränmark, varigenom det finare materialet ej kom till avsättning. Inom sandområdena blir också svämavlagringen dyig sand (prof. 4).

Torv, gyttja etc. (organogena jordarter)

Torvmarker har stor utbredning inom blodområdet i motsats till inom angränsande kartblad beroende på terrängförhållandena. Sedan havet dragit sig tillbaka från området, kvarlämnade det i fördjupningar på den plana Vomb-slätten ett flertal större eller mindre småsjöar. Så småningom igenslammades de till en del och växte igen, därigenom att vass, starr och träd vandrade in och tog den förutvarande sjön i besittning.

Torvjordarna inom blodområdet utgöres av medelmåttligt fömulnad *starrtorv*, som bildats i starrkärr, och högförmulnad *lövkärrtorv*, som uppkommit i sumpskogar av björk eller al. Båda dessa torvslag bildar ytlagren i torvmarkerna. Lövkärrtorven underlagras i regel av starrtorv beroende på att starrkärret successivt växt igen så att träden kunnat vandra in. Under starrtorven kommer ofta mer eller mindre tydliga lager av *vassstorv* eller *agtorv*, som representerar det första stadiet i den forna sjöns igenväxning.

Torvlagrens tjocklek är varierande. Oftast håller den sig mellan 0.5 och 1 m. Det största uppmätta torvdjupet har varit 3.7 m.

Underlaget för torven är i allmänhet sand, stundom lera. Oftast ligger dock närmast under torven gyttja, som nedåt i regel övergår i lergyttja. Dessa jordlager är avlagringar från torvmarkens sjöstadium. På vissa ställen finns kalkgyttja eller bleke under eller som lager i gytjtjan. De är kalkavsättningar från kalkhaltigt vatten (grundvatten), som runnit till sjön.

Som exempel på lagerföljden i torvmarkerna skall några profiler anföras. Dessa gör dock ej anspråk på att visa genomsnittslagerföljden inom respektive område. Profilerna är uppmätta och jordarten bestämd vid Sveriges geologiska undersöknings torvinventering år 1921.

Källängen i nordvästra delen av kartbladet norr om Gravaregården är exem-

pel på en torvmark, som ligger på låg nivå i närheten av Kävlingeån och därvid tidvis blev översvämmad före åns reglering. Torven fick härigenom en ganska hög halt av mineralslam och har sålunda en tämligen hög askhalt, vilket är en fördel vad beträffar dess värde som odlingsjord. Som bränntorv är den däremot sämre. Profilen var följande.

Mörkbrun, högförmultnad starttorv, något mineralslamhaltig	0—0.9 m
Brunsvart lerig kärddy	0.9—1.4 »
Sand	1.4—

Från den stora torvmarken söder om Gravaregården kan anföras följande fyra profiler.

Mörkbrun, högförmultnad lövkärrtorv	0—1.1 m
Gulbrun, medelmåttligt förmultnad starttorv	1.1—1.6 »
Grönbrun detritusgyttja	1.6—1.8 »
Sand	1.8—
Mörkbrun, högförmultnad lövkärrtorv	0—0.5 m
Mörkbrun, högförmultnad starttorv	0.5—1.0 »
Grågul kalkgyttja	1.0—1.2 »
Sand	1.2—
Mörkbrun, högförmultnad lövkärrtorv	0—0.9 m
Sand	0.9—
Mörkbrun, högförmultnad starttorv	0—0.5 m
Gulgrå, något sandig kalkgyttja	0.5—0.7 »
Sand	0.7—

Torvmarken väster om Krankesjön.

Gulbrun-mörkgul, medelmåttligt förmultnad starttorv, undertill med frukter av ag	0—1.6 m
Brun gyttja	1.6—2.6 »
Gul kalkgyttja	2.6—2.8 »
Sand	2.8—

Invid Fönesjöns forna, västra strand.

Mörkt gråbrun, medelmåttligt förmultnad vasstorv	0—0.7 m
Sand	0.7—

Kalvmossen, söder om Fönesjön.

Mörkbrun—gulbrun, högförm.-medelmåttligt förmultnad starttorv, delvis med stark inblandning av vitmossor, undertill med inblandning av ag	0—3.7 m
Brungrön planktongyttja	3.7—4.1 »
Brun levergyttja	4.1—4.6 »
Grön planktongyttja	4.6—5.1 »
Lera	5.1—5.4 »
Sand	5.4—

Bökebjärs mossen, öster om Krankesjön.

Mörkbrun—gulbrun, högförm.-medelmåttligt förmultnad starttorv, undertill innehållande frukter av ag	0—1.1 m
Brun detritusgyttja	1.1—1.6 »
Grågrön gyttja	1.6—2.7 »
Gröngrå lergyttja	2.7—2.9 »
Sand	2.9—

Torvmarken invid Krankesjön och nordost om Silvåkrågården.

Svartbrun—rödbrun, medelmåttligt förmultnad starttorv	0—0.9 m
Vitgul kalkgyttja	0.9—1.6 »
Sand	1.6—

Den stora torvmossen söder om Silvåkra.

Brunsvart, högförmultnad lövkärrtorv	0—1.0 m
Sand	1.0—
Starrtorv — agtorv	0—1.5 m
Grönbrun detritusgyttja	1.5—2.2 »
Olivgrön planktongyttja med molluskskal	2.2—3.2 »
Sand med molluskskal	3.2—

I den forna Silvåkrasjön, gyttjeområdet söder om Silvåkra kyrka.

Grönsvalt—olivgrön planktongyttja	0—5.1 m
Grå lergyttja med molluskskal	5.1—5.3 »
Sand med molluskskal	5.3—

Gyttjan går här i dagen beroende på att sjön utdikats, varigenom igenslamningen avstannat. Krankesjön och Silvåkrasjön sänktes andra gången i början av 1890-talet. Ett område av ca 750 ha, huvudsakligen bestående av torvmark, ingår i företaget. Ytlagret i den sänkta Silvåkrasjön utgöres av en tunn rotfilt av invandrad vass, säv och starr. Enär utdikningen var ofullständig, är området fortfarande kärrmark, gyttjan är ej uttorkad och har fortfarande en lös konsistens. Markens bärighet ligger hos rotfiltlagret.

Förutom i den forna Silvåkrasjön går gyttja i dagen vid Fönesjön, som blivit sänkt genom utdikning. På grund av att sjön växt igen, var den år 1950 ca tio gånger mindre än omkring år 1870 (enligt geologiska kartbladet Lund).

Jordmån

För de lerhaltiga och tätare samt därigenom mera vattenhållande jordarterna synes jordmånen vara av s. k. *brunjordskaraktär*. Urlakningen i marken är här relativt obetydlig, och de genom markvittringen uppkomna vittringsprodukterna går ej med sjunkvattnet djupare ned utan anrikas i de övre markskikten. Någon utpräglad urlakningshorisont uppkommer därför ej.

De vattengenomsläppliga sandjordarna och moränsanden på backar uppvisar däremot i allmänhet en s. k. *podsoljordmån*, dvs. urlakningsjordmån. Här kan sålunda i markprofilen urskiljas överst ett tydligt urlakningsskikt, *blekjorden*, och därunder ett mer eller mindre rostfärgat anrikningsskikt, *rostjorden*. I detta fall är jordmånen en *järnpodsol*. I grundvattenbetonade, lågt liggande marker med riklig humusbildning blir det i huvudsak humusen, som transporteras ned och anrikas, och jordmånen är en *humuspodsol* med brunsvart anrikningsskikt.

På en ej odlad och torr sandbacke i närheten av Gravaregården hade podsolprofilen följande utseende (jfr även prof. 45, 291, 486).

Mullfattig sand, blekjord (ofärgade, ljusa sandkorn, urlakningsskikt)	0—0.17 m
Ljust brungul sand, rostjord (sandkornen överdragna med rost, anrikningsskikt)	0.17—0.66 »
Sand, oförändrad jordart	0.66—1.00 » +

I rostjorden kan järnanrikningen i vissa fall ha varit så stor att sandkornen kittats ihop till stenar, s. k. *ortstenar*, i trakten vanligen benämnda »järn-

grus». Dylika järnortstenar påträffas ganska ofta i den högt liggande moränsanden på backar, där den leriga moränen i allmänhet ligger på något större djup under markytan (prof. 92). Dessa ortstenar har en storlek av 1—5 cm och ligger i regel på ca 30—50 cm djup. De uppträder fläckvis beroende på att jordarten är i stort sett ganska svårgenomsläpplig. De bildar här aldrig sammanhängande ortstenslager i motsats till i vissa sandjordar. Järnet har med sjunkvattnet vandrat ned längs rotkanaler eller utefter stenar, som rubbats genom tjälskjutning.

Urlakningen i moränsanden på backarna är större än i sänkorna och ger sig ofta tillkänna därigenom att reaktionstalet eller pH-värdet är något lägre än vanligt. Åkerjorden anses också här vara magrare.

Inom sandområdena kan förekomma dels järnpodsol med järnortsten, dels humuspodsol med humusortsten. Järnortstenen, som påträffas i den högre liggande sandjorden, där matjorden är mullfattig—något mullhaltig, synes ej vara så vanlig och har ej heller varit föremål för några särskilda undersökningar. Den förekommer t. ex. inom de torra markerna i sydöstra delen av Stigsåkra.

Inom de lågt liggande sandjordsområdena med mullrik matjord är däremot humuspodsolen en karakteristisk och allmänt förekommande jordmånstyp. Inom dessa områden låg grundvattnet före odlingen mycket nära eller ungefär i höjd med markytan, varigenom vegetationen blev kärrartad och en kraftig humusbildning ägde rum. Den mullrika sandjorden förekommer sålunda i mer eller mindre slutna sänkor eller skålar i terrängen samt i kanterna av torvmarkerna. Matjordens mullhalt varierar mellan 5 och 11 %, men har tidigare varit högre. På grund av odling, gödsling och kalkning etc. är reaktionstalet mycket växlande, och pH-värdena har varierat mellan 5 och 7.5. Vid rekognosceringen iakttagen ortsten jämte dess läge under markytan har angivits på kartan.

I de mullrika sandjordsområdena kom en del humus (dy) i ytlagret att transporteras ned i marken av det nedsjunkande nederbördsvattnet och utföllades i allmänhet på ca 40—60 à 50—70 cm under markytan. Humus jämte en del aluminiumhydroxid (Al_2O_3) kom härvid att så småningom sammankitta sandkornen till ett hårt, svart eller mörkbrunt, stenartat lager av humusortsten. Liksom järnortstenen benämnes den i trakten »järngrus». Övergångsformer mellan dessa ortstentyper förekommer också, järnhumusortsten (prof. 222, 226, 232, 265, 280, 283).

En undersökning utfördes år 1932 inom sandområdet med mullrik matjord 300 m norr om Gravaregården (prof. 51). Detta område har en längd av ca 400 och en bredd av i medeltal 50 m. Humusortsten synes förekomma inom hela området, och det hårda lagret börjar i allmänhet på omkring 50 cm under markytan. I gränserna av området, där marken ligger något högre, kommer ortstenen på något större djup eller på 60, 70 à 85 cm, varefter den tunnare ut och försvinner.

Av fig. 5 framgår kolloidernas (humus- och mineralkolloider) fördelning i markprofilen enligt bestämning efter Olof Tamms metod (Medd. från Statens skogsförsöksanstalt 1922 och 1932). Jordarten är en mellansand till 63 cm, och därunder kommer glacial grovmo med lerskikt till mer än 1 m djup.

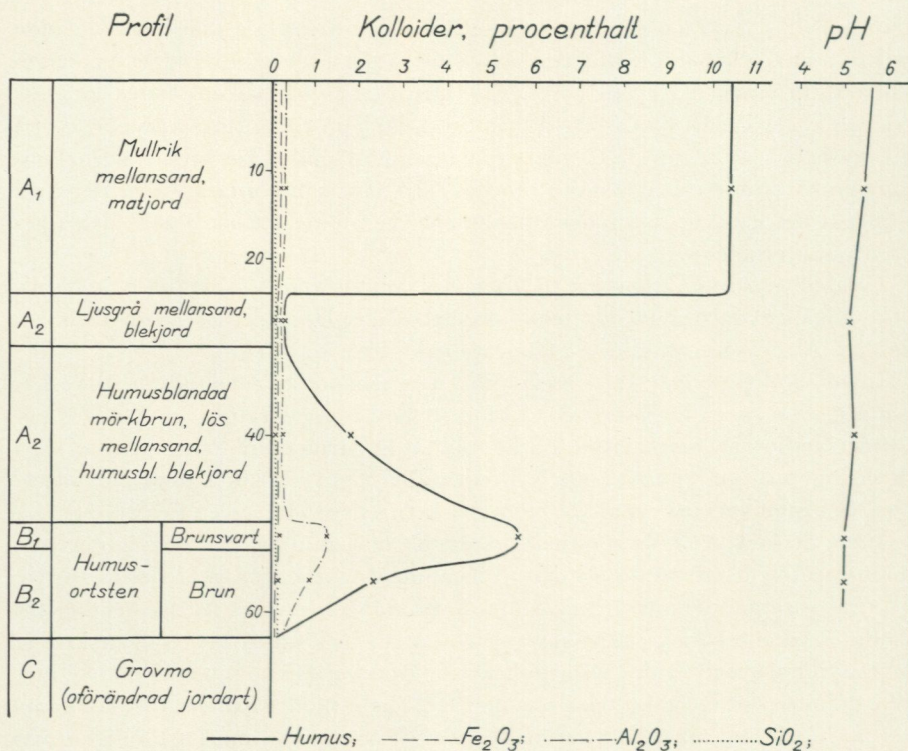

Fig. 5. Humusoppsol med ortsten vid Gravaregården, prof. 51, 1932.

Under det mullrika matjordslagret är mellansanden ljusgrå till nästan vit och utgör ett typiskt urlakningsskikt (blekjord, »vit sand») med avseende på samtliga kolloider och har en tjocklek av 6 cm. Härunder följer mellan 30 och 50 cm under markytan en mörkbrun, nedåt mörkare, humusblandad, men lös mellansand. Här har alltså skett en nedåt successivt tilltagande anrikning av från ytlagret nedtransporterad humus. Någon anrikning av oorganiska kolloider har dock ej skett.

Det egentliga anrikningsskiktet eller humusortstenen ligger mellan 50 och 63 cm under markytan. Den övre delen av ortstenen med en tjocklek av 3 cm har en mycket mörk, brunsvart färg och är tämligen lös, under det att den undre och större delen är brunaktig och mycket hård. Ortstenen visar en stark anrikning av framför allt humus men även av aluminium (Al₂O₃). För en övre och en undre nivå uppgår humushalten till 5.6 och 2.3 och aluminiumhalten till 1.24 och 0.84 %. Järnet (Fe₂O₃) liksom kiselsyran (SiO₂) har hållit sig ungefär konstant inom hela profilen. Järnhalten är i matjorden 0.20 samt därunder 0.06—0.08 %. Kiselsyran ligger mellan 0.05 och 0.13 %. Markreaktionen är inom hela profilen starkt sur med pH avtagande nedåt från 5.6 till 5.0.

Ortstenen gör den mullrika sandjorden till en kall åkerjord (»kall botten», »järnbotten»). Lagret är nämligen nästan ogenomsläppligt för vatten, och sjunkvattnet blir därför stagnerande. Under nederbördsrika år lämnar sand-

jorden i de slutna och ej dränerade sänkorna ett sämre skörderesultat än den något mullhaltiga sandjorden i intilliggande områden.

Sandområden med humusortsten bör dräneras. Ett öppet eller täckt avloppsdike måste finnas, men dessutom torde det vara erforderligt att ortsteningen brytes sönder längs linjer, som ungefär motsvarar grendikena i ett dräneringssystem med tvärdränering. Ortstenslagret ligger i regel ej fullt horisontellt, utan har en något vågformig och ojämn övre yta. Det erbjuder ganska stora svårigheter att bryta igenom det hårda lagret.

Området vid Gravaregården täckdikades för länge sedan med dräneringsrören liggande ovanpå ortstenslagret. Sedermera måste emellertid dräneringen göras om, och rören lades härvid under detsamma.

Jordarterna ur jordbrukssynpunkt

SAMMANSÄTTNING OCH FYSIKALISK BESKAFFENHET

SKIFFER-URBERGSMORÄN

Nordostmoränen på höjdområdet i nordöstra delen av bladet är, som framgår av beskrivningen av jordlagren, en skiffer-urbergsmorän, enär moderbergarterna i huvudsak består av lerskiffer och urberg.

Alven utgöres i allmänhet av lerig moränsand eller moränsand. Därjämte förekommer även moränsandlera och fläckvis lätt moränmellanlera. Orsaken till olikheterna ifråga om lerinnehållet beror givetvis på hur mycket skiffermaterial som ingår i moränen.

Den ytliga delen av moränen utgöres ofta av moränsand, som ibland har en tjocklek av mer än 1 m. Denna moräntyp förekommer företrädesvis på backar och åsar och kan sägas vara karakteristisk för dessa. I allmänhet underlagras dock moränsanden på ca 0.5 m djup av lerig moränsand eller moränsandlera.

Den leriga moränsanden underlagras i regel inom 1 m djup av moränsandlera. Där denna senare bildar ytlagret, kan den stundom nedåt övergå i lätt moränmellanlera. Det normala för skiffer-urbergsmoränen är alltså att lerhalten tilltager successivt nedåt i profilen inom den övre metern under markytan. Styv moränmellanlera eller styv moränlera synes ej förekomma, sannolikt ej heller i de djupare moränlagren.

Sammansättningen kan dock vara ganska växlande inom den övre delen av moränen. Moränsandleran kan sålunda underlagras av lerig moränsand (prof. 193). Dessa moräner kan även underlagras av moränsand (prof. 86, 99, 131, 323) eller växellagra med denna (prof. 80). I moränen påträffas ofta sandlinser (prof. 131, 313), vilka tolkats som isbäckssediment.

Moränsanden är den svagt leriga moräntyp, där sanden är den dominerande kornstorleksgruppen. Sammansättningen hos finjorden (mindre än 2 mm) är i genomsnitt: Sand 52, mo 35, mjåla 8 och ler 5 %. Inom sandfraktionen ligger ett tydligt maximum inom mellansanden. Förutom sand ingår en jämförelsevis hög halt av mo, där grovmon avgjort överväger mot finmon med respektive 25

mot 10 %. Områdets moränsand kan därför närmare karakteriseras som en grovmoig moränsand.

I motsats till grus- och sandjordarna står sig moränsanden i regel ganska bra under torra perioder. Under regnperioder besväras den ej av för hög fuktighet, enär överskottsvattnet avledes tämligen hastigt.

Några särskilda bestämningar av grus-, sten- eller blockprocenten i moränsanden har ej utförts. Grushalten torde uppgå till ca 10—15 %, beräknad på block- och stenfri jord. Halten av block och sten i hela moränmaterialet torde uppgå till 20—50 %.

I de mer eller mindre lerhaltiga moränerna avtager blockighet och stenighet med tilltagande lerhalt. I den leriga moränen och moränlättileran är dock fortfarande sanden i regel den övervägande korngruppen, varför jordarterna benämnes lerig moränsand och moränsandlera (prof. 42).

Matjorden, som är en blandning av dels mull, dels mineralsubstans, har samma sammansättning beträffande mineralsubstansen som alven eller har något lägre lerhalt, bestämd enligt hygroskopicitetsmetoden. På alv av moränsandlera och moränmellanlera utgöres sålunda matjorden ofta av lerig morän.

Matjordens mullhalt ligger vanligen mellan 4 och 6 %, på backarna något lägre, ca 3 %. I vissa sänkor är jorden mullrik. Mullhalten är beräknad i viktprocent av finjorden. Matjordens tjocklek uppgår i allmänhet till 25—30 cm.

Eftersom skiffer-urbergsmoränen liksom övriga mineraljordar inom bladområdet är delvis bildad av kalkhaltiga moderbergarter (kalkhaltig lerskiffer med kalkstenslinser), bör den vara kalkhaltig. Så är också fallet, om man bortser från den ytliga delen av moränen, där kalken under tidernas lopp utlösts och tvättats bort. Den s. k. kalkgränsen ligger sålunda för moränen oftast på något större djup än 1 m. Såsom framgår av beteckningar på kartan påträffas dock stundom, särskilt i sänkor, kalkhaltig morän på 0.5—1 m djup (t. ex. prof. 120).

URBERGSMORÄN OCH SANDSTENSMORÄN

Dessa moräner skiljer sig från skiffer-urbergsmoränen genom en större stenighet och högre blockhalt. Stenarna utgöres till allra största delen av urberg, resp. sandsten.

Urbergsmoränen (gnejsmoränen) är genomgående en moränsand till åtminstone 1 m djup (prof. 435). Nedåt kan den så småningom övergå i lerig morän. Urberget kommer ganska nära markytan, i brunn nr 18 (plansch 1) på 3 m djup.

Sandstensmoränen är i vissa fall en lerig morän, sannolikt på grund av inblandat skiffermaterial: skiffer-sandstensmorän (prof. 392).

MEDELBALTISK MORÄN

Medelbaltisk morän, som är avsatt av en landisström från sydost och i huvudsak förekommer i sydöstra Skåne (sydostmorän), är en blandning av olika bergartsmaterial, urberg, kambrosilur och kritbergarter (stenig krita-kambrosilurmorän). En speciell typ är den morän, som förekommer i de små och låga bac-

karna nordost om Sjötorp. Den är en lokalmorän, som i huvudsak är bildad av senonisk kritkalksten.

Det största moränområdet med medelbaltisk morän finns mellan Abusa—Gryteskog—Skrivaremöllan. Moränen skiljer sig ur jordbrukssynpunkt troligen ej i någon högre grad från skiffer-urbergsmoränen. Lerhalten synes dock vara något högre, och lätt moränmellanlera förekommer inom ganska stora områden.

SJÖLEROR

Matjorden inom sjölerornas eller de stenfria lerornas områden är i regel lättare än den underliggande alven. Detta beror därpå att matjorden i allmänhet är en senare bildad, postglacial avlagring, som är avsatt i grundare vatten, då det yngre ishavet drog sig tillbaka vid landets höjning. Alven är däremot till stor del en bildning i djupare vatten och utgöres av glaciala, ofta styvare leror.

Den glaciala styva leran på backarna, platåleran, vid t. ex. Holmby-Hammarlunda och Silvåkra är en tämligen svårbrukad lerjord. På grund av att den ligger högt, måste den passas väl på våarna vid bearbetning och sådd, så att den ej torkar upp för hastigt. Hopslagning och skorpbildning förekommer. Lerans tjocklek är ofta endast 0.5—1 m. Leran vilar på sand, varför den blir torr ganska hastigt. Den synes ej heller vara täckdikad.

Den glaciala leran i sänkorna är i regel en mellanlera i alven. Matjorden utgöres oftast av en mullhaltig lerig grovmo eller grovmolera och är sålunda en lättbrukad jord.

SANDJORDAR

Sandjordar har stor utbredning inom Vombslätten, och den vanligaste sandjorden är mellansanden (kornstorlek 0.6—0.2 mm). Den är ofta mer eller mindre grovmoblandad, grovmoig mellansand.

Sandjordarnas värde som åkerjordar är beroende av grundvattenytans djup under markytan. Vattenuppsugningsförmågan eller kapillariteten hos den grovmoiga mellansanden varierar något i förhållande till kornstorleken, särskilt till grovmohalten. Kapillariteten ligger i regel mellan 50 och 90 cm. Har sanden ett jämförelsevis högt läge, kommer grundvattnet att ligga på större djup under markytan, och växtrötterna går ej ned i den ovan grundvattnet liggande zonen med kapillärsvatten. Jordarten är då en torr jord med gles och tynande vegetation och därigenom låg mullhalt i matjordslagret.

Den sämre sandjorden, den mullfattiga sanden, som har en mullhalt mindre än 2 %, ligger sålunda inom de högre belägna områdena. Under torrår blir skörderesultatet mycket dåligt. Rågskörden varierar allt efter väderleken mellan 600 och 1 400 kg per ha. Potatisen ger i allmänhet något bättre skörd, 1 600—1 800 kg. Växtföljden synes i regel vara treårig: potatis, höstsäd och blandsäd. Gröngödsling anses vara av stor betydelse.

På sandjordarna kan vid stark blåst och storm sandflykten åstadkomma stora skador, innan grödan hunnit växa upp. Torka nedsätter också i hög grad skördeavkastningen. På den mullfattiga sanden har ofta planterats tallskog.

Före Kävlingeåns reglering lämnade ängsmarkerna invid ån rikligt med foder och bete, och jordbrukarna kunde hålla flera kreatur. Därigenom att riklig tillgång på ladugårdsgödsel fanns, kunde sandjordarna bringas att lämna större skördeavkastning genom att mullförrådet och närsaltinnehållet i matjorden i huvudsak vidmakthölls. Efter regleringen har grundvattenytan sänkts och de naturliga ängsmarkerna ger dåligt bete, varför man har måst göra en viss omläggning av jordbruket genom foderodling och kulturbeten.

Den något mullhaltiga—måttligt mullhaltiga sanden (»sandmyllan») med en mullhalt av 2—3, resp. 3—6 % förekommer inom mera plant och lägre belägna områden, där grundvattnet anträffas på ca 1 m djup. Den mullrika sandjorden (»svartmyllan») med en mullhalt över 6 % ligger uteslutande i sänkor, där marken före odlingen var kärrartad. De vegetativa delarna av växten utvecklas kraftigare på den mullrika än på den mullhaltiga sanden på grund av den högre kvävehalten i marken.

På gränsen till lerområdena blir sandlagrets tjocklek ofta mindre, och sanden underlagras av lera på mindre än 1 m djup. Denna marktyp har på kartan erhållit en särskild beteckning. Då leran till stor del kvarhåller det nedsjunkande nederbördsvattnet, håller sig sanden fuktig under åtminstone en stor del av året. Detta förhindrar sandjordens alltför starka uttorkning. — För sandflykten och ortstensbildningar (»järngrus») har redogjorts under »Vindavlagringar» och »Jordmån».

Den steniga (och grusiga) sanden är en tämligen bra jord. Sandflykt förekommer ej, och på grund av stenarna håller sanden fuktigheten ganska bra. Vid t. ex. potatisupptagningen är dock stenarna till nackdel (prof. 302).

GYTTJELERA OCH LERGYTTJA

Gyttjelera och lergyttja förekommer på de forna ängsmarkerna längs Kävlingeån och Klingvallsån. Efter åregleringen har dessa marker till större delen blivit uppodlade. Genom sänkningen av åns vattenstånd har ytlagen blivit uttorkade. Härvid uppkom vida sprickor, som i alven är av permanent karaktär och som gjort jorden självdränerande. Den starkaste uttorkningen och sprickbildningen synes ha ägt rum den torra sommaren 1947. Ännu flera år efteråt var därför marken gropig och ojämn på de ställen, där man ännu ej plöjt.

Uptorkningen på vårarna går numera mycket hastigt på grund av sprickbildningen, och markerna har i vissa lägen blivit torrare. På grund härav har den naturliga gräsväxten starkt minskat, varför jordbrukarna ofta anser att ängarna blivit avsevärt försämrade genom regleringen. Tillgången på ängsfoder och bete har sålunda starkt minskat. Därigenom har kreaturstammen blivit mindre och tillgången på ladugårdsgödsel minskat. Denna var värdefull för fastmarksjordarna, speciellt sandjordarna.

Ängarnas torrläggning har nödvändiggjort markens uppodling. Den forna kärrvegetationen måste ersättas med kulturväxter, som fordrar torrlagd mark. För att höja skördeavkastningen under torrår kan bevattning med åvatten tillgripas. Ifall uppdämning av ån kunde tidvis anordnas genom dammar på

lämpliga ställen, skulle vattenytan i ån och därmed grundvattenytan kunna höjas till ca 0.5 m under markytan, vilket skulle bli till stor fördel icke blott för gyttjemarkerna utan även för de intilliggande sandjordarna.

En viss nackdel vid uppodlingen av ängarna var att rotfilten eller det yliga starrtorvskiktet var segt och förmultnade långsamt. Efter omkring fyra år har dock rotfilten i allmänhet helt sönderfallit. Några år efter uppodlingen var jorden lös och lätt, men nu har den packat sig bättre.

Lergyttjan och gyttjeleran har ofta en ogynnsam struktur, pulverstruktur. Liksom torvjordarna är denna mark något frostländ på grund av att den ligger lågt. Skörden kan avsevärt försämrans om t. ex. frost kommer i början av juni och om därtill försommaren är torr.

Gräs och havre lämnade tidigare på ängarna goda skördar. Numera odlas flertalet kulturväxter med gott resultat: vårvete, korn, havre, sockerbeter, potatis och vallväxter. Höstvetet och råg lär ej odlas på grund av uppfrysningen och enär jorden är för lös. Hektolitervikten blir för sädeslagen något lägre än för de vanliga lerjordarna (mindre kärna och tjockare skal).

KÄRRTORVEN

Kärrtorven är en godartad, kväverik torv, starrtorv eller lövkärrtorv. Halten av kalium och fosfor är dock låg. Liksom för sandjordarna kan stoffflykten från de högförmultnade torvslagen bli betydande vid stark blåst och kraftig torrläggning.

I kärrtorven eller kärrdyn invid åarna är askhalten ofta ganska hög beroende på ditsvämmat mineralslam vid åarnas tidigare översvämmingar. Närsaltinnehållet är dock ej så högt som t. ex. i gyttjeleran och lergyttjan. Vid kartläggningen, som utfördes före åregleringen, kunde ofta gränsen mellan kärrtorven och lergyttjan utläggas med ledning av gräsväxten, som var avgjort bättre på lergyttjan. På kärrtorven var dessutom starrvegetationen den förhärskande.

MARKREAKTION, FOSFOR, KALIUM OCH KVÄVE

Markreaktionen är oftast sur—neutral med pH-värden liggande mellan 5.8 och 7.0. Detta gäller sålunda i första rummet skiffer-urbergsmoränen och den medelbaltiska moränen. Emellertid förekommer dock hos dessa jordarter en del enstaka reaktionstal mellan 5 och 6. Reaktionstalet stiger nedåt i profilen, och på 0.5—1 m djup är jorden ganska ofta basisk. Jordarten övergår ju också från 1.0—1.5 m djup att vara kalkrik (»lermängel»).

Inom sandområdena visar markreaktionen större växlingar med variationer mellan 5 och 7, den mullrika sanden (»svartmyllan») ofta 5—6. De högre pH-värdena beror på kalkning. Även de leriga jordarna och lerorna uppvisar stora växlingar mellan pH 5.5 och 7.5. Kärrtorvjordarna har i allmänhet värden mellan 5.3 och 6.5. Markreaktionen är för gyttjeleran och lergyttjan ganska hög beroende på att traktens fastmarksjordar är jämförelsevis kalkhaltiga. Den

visade sådana relativt höga värden för vanliga gyttejaltiga jordar som 5.5—6.0. Jordproven togs emellertid före åregleringen. Några utpräglade sulfatjordar (alunjordar) fanns sålunda ej vid tiden för provtagningen.

Kalktillståndet synes sålunda i allmänhet vara tillfredsställande eller ganska tillfredsställande. Viss underhållskalkning torde dock i flera fall vara lönande, särskilt för de gyttejaltiga jordarna, ifall dessa vid den fortsatta markgenomluftningen skulle bli surare.

FOSFOR

De vanligaste laktattalen (halten av lättlöslig fosforsyra, uttryckt i mg P_2O_5 på 100 g jord) är följande för de olika jordarterna beträffande matjord, alv och grund (sammandrag från tab. 1). De anförda analysvärdena beträffande laktattal och kalital är för vissa jordartsgrupper alltför fåtaliga, varför några allmängiltiga slutsatser i dessa fall ej kan dragas.

Tabell C. Laktattal

	Matjord (0—20 cm)	Alv (ca 40 cm)	Grund (ca 80 cm)
Skiffer-urbergsmorän	2—8	0—3	1—15
Medelbaltisk morän	1—3	0—2	1—8
Sand	1—13	0—5	0—6
Leriga jordar—leror, sediment	1—15	0—6	0—15
Kärrtorv	2—8	1—4	0—6

Vid en jämförelse beträffande fosforhalten mellan olika nivåer i en och samma markprofil finner man att matjorden för alla jordarter nästan genomgående har ett högre laktattal än alven och grunden. Detta måste bero på gödslingen.

För sandjordar, sjöleror och kärrtorvjordar synes alven ofta ha ett högre laktattal än grunden. I den medelbaltiska moränen är däremot laktattalet genomgående lägst i alven, och i skifferurbergsmoränen är detta också oftast förhållandet. Det lägre laktattalet i alven än i matjorden och grunden torde kunna förklaras därmed att fosforsyran fastlägges på grund av anrikade seskvioxider (rostutfällning etc.), som binder fosforsyran så att den blir svårlöslig. Den totala fosforhalten torde genomgående vara densamma.

Fosfattillståndet synes genomgående vara av naturen otillfredsställande. Detta gäller särskilt gyttejeleran och lergyttjan. En del åkrar har dock genom gödsling tillförts så mycket fosfat att tillståndet är ganska tillfredsställande. Till de gyttejaltiga jordarna brukar kornat superfosfat rekommenderas för att förhindra fosforsyrans fastläggning.

KALIUM

De vanligaste kalitalen (halten av lättlösligt kali, mg K_2O på 100 g jord) är följande för de olika jordarterna beträffande matjord, alv och grund.

Tabell D. Kalital

	Matjord	Alv	Grund
Skiffer-urbergsmorän	3—12	1—12	1—12
Medelbaltisk morän	8—14	5—13	7—15
Sand	3—12	0—9	0—9
Leriga jordar—leror, sediment	4—16	4—16	4—22
Kärrtorv	5—20	5—12	3—6

Kaliumhalten följer i stort sett lerhalten. Sjölerorna, den medelbaltiska moränen och de gyttjehaltiga jordarna har ofta ett ganska tillfredsställande kalitillstånd. Kärrtorv och sand är kalifattigare, bortsett från gödslingens inverkan.

Kaliumhalten är ungefär densamma i hela markprofilen, åtminstone gäller detta alven och grunden. Kaliuminnehållet i matjorden är dock något högre på grund av gödslingen.

KVÄVE

Kärrtorven och troligen flertalet av de gyttjehaltiga jordarna är kväverika. För stark gödsling med övriga växtnäringsämnen och riklig kalkning kan förorsaka en kraftig utveckling av de vegetativa delarna av växten, varvid liggsåd uppkommer. För fastmarksjordarna gäller i stort sett att kvävegödslingen bör öka med avtagande mullhalt.

JORDVÄRDERING

I de två tidigare kartbladsbeskrivningarna har ett försök gjorts att värdera de olika jordarterna inom bladområdena ur jordbrukssynpunkt. Detta gjordes med utgångspunkt från 1944 års taxering av jordbruksfastigheter inom Malmöhus län beträffande större egendomar (över 100 ha). Avsikten var ej att få fram det exakta jordvärdet, utan endast att kunna lämna ungefärliga relativtal.

Tabell E. Förslag till relativa jordvärden

	Kr/ha
Skiffer-urbergsmoränlera	2 000
Lerig skiffer-urbergsmorän	1 800
Moränsand inom skiffer-urbergsmoränen	1 600
Moränsand inom urbergs- och sandstensmoränerna	1 400
Medelbaltisk moränlera	2 100
Lerig medelbaltisk morän	1 900
Sjölera i sänkor (lättilera—styv lera)	2 000
Sjölera på backar (platålera)	1 900
Lerig sand, lerig mo	1 800
Mojordar	1 500
Sand på lera	1 500
Mullrik sand (dikad och måttligt kalkad)	1 400
Något—måttligt mullhaltig sand	1 200
Mullfattig sand	600
Gyttjelera	1 700
Lergyttja	1 600
Kärrtorv	1 200

DRÄNERING

På grund av att jordlagren ofta är vattengenomsläppliga eller marklutningen stundom är ganska stor, förekommer ej dränering (täckdikning) inom bladområdet i så stor utsträckning som inom t. ex. mera plana lerjordsområden.

Sandjorden behöver ej dräneras för så vitt den ej underlagras av täta jordlager, som ligger nära markytan, eller av ortstenslager (jfr »Jordmån»). Sjöle- rorna synes ofta ej heller behöva dräneras, då lerlagret är relativt tunt (mindre än 1 m) och vilar på sand.

Områdena med gyttjelera och lergyttja på de forna ängarna längs åarna har genom åregleringen torrlagts, varvid rostklädda, permanenta sprickor med en bredd av 0.5—2 cm har uppkommit i alven och gör jorden självdränerande. Dylka sprickor fanns dock delvis även före regleringen och hade uppkommit vid ängarnas tidvisa uttorkning. Täckdikning förekommer sålunda ej. En del öppna diken måste dock finnas ned till ån för att avleda vattnet från torvmar- kerna och skära igenom de täta åvallarna och muddervallarna längs ån.

Moränen är ofta täckdikad. Till en del är dikningen ganska gammal och härrör från senare delen av 1800-talet. Rörens dimension är 1 1/2". Denna gamla dränering fungerar emellertid ofta endast delvis, varför omdränering är behövlig. Under innevarande århundrade (från omkring år 1910) har flera nya dräneringar utförts, varvid använts rör med 50 mm diameter.

Systemdränering anses ej vara erforderlig, där marken är sluttande och ku- perad. Backarna torde ofta ej behöva någon dikning. I stället förekommer här partiell dränering, i det att sänkor och lokalt, i dagen gående grundvatten ut- dikas.

KÄVLINGEÅNS OCH KLINGVALLSÅNS REGLERING.

VATTENVERKET I VOMB

Enligt synemännens utlåtande angående Kävlingeåns vattenavledningsföretag år 1936 avsåg torrlägningsföretaget en sänkning av vattenståndet i Kävlingeån jämte tillopp på sträckan mellan Vombsjön och Örtofta, sänkning av högvat- tenytan i Krankesjön samt reglering av vattenståndet i Vombsjön jämte till- lopp för torrläggning av vattenskadad åker, äng och betesmark inom angrän- sande områden.

Vid lantbruksingenjörens förrättning hade vissa markägare framfört önske- mål om att åns dimensioner skulle bestämmas så, att ängsmarkerna fortfarande blev översvämmade under vintern. Om ån upptogs med så knappa dimensio- ner, skulle emellertid enligt lantbruksingenjören översvämmingar komma att uppstå även under de tider på året, då dylka åstadkommer skada, även om marken vore beväxt med samma gräs som tidigare. Om företagets ändamål skul- le kunna uppnås, borde därför ån få så stor bredd och så stort djup att normal

högvattenmängd komme att avrinna i åfåran utan större översvämningar på markområdena ovanför Flynge. Vissa markägare skulle möjligen lokalt kunna vidtaga åtgärder för att erhålla översvämning av ängsmarkerna vintertid, under förutsättning att skada därigenom ej åsamkades på annat håll.

En del markägare hade sålunda föreslagit att ån skulle få en bredd av 15 m i stället för de utförda 26 m. Ängarna ansågs härigenom komma att bibehållas i sitt naturliga skick med sin gamla vegetation. Man fick nämligen mycket bete och hö på ängarna och kunde på så sätt hålla många kreatur, varigenom erhöles mycket stallgödsel för sandjordarna. Man befarade också att marken genom en större torrläggning skulle bli för torr inom vissa områden och att grundvattenytan skulle sjunka ganska avsevärt. Större översvämningar lär endast ha förekommit ungefär vart tionde år. Dessa skulle ha ökat därigenom att tillrinningen genom bäckarna från höjdområdet i norr tidvis blivit större genom starkare utdikning.

Kävlingeån och nedre delen av Klingvallsån till Veberöds församlings gräns i södra kartkanten fördjupades och breddades under åren 1939—1944. Uppmuddringen skedde successivt i tre olika omgångar.

Söder om och intill Kävlingeån finns inom hela kartbladet vidsträckta avlagringar av isälvsand med stor mäktighet, ca 20 m. De sträcker sig långt ut från Kävlingeån och Klingvallsån. Sänkning av vattenståndet i åarna bör därför ha påverkat grundvattenståndet inom ganska stora områden.

Det gamla sandtaget söder om Revingeby (söder om och intill den förutvarande järnvägsstationen) nedlades år 1932. Sand lär då ha uttagits ungefär ned till den dåvarande grundvattenytan. Vid ett flertal borringar och grävningar i november 1943 visade det sig att grundvattnet låg 1.0—1.2 m under sandtagets botten. Grundvattenytan låg sålunda omkring en meter lägre än år 1932. Sandens mäktighet är enligt borringarna 19 m, och därunder kommer troligen morän. Avståndet till ån uppgår till 700 m.

Enligt uppgifter, som erhöles från några fastighetsägare i december 1943, skulle vattnet i brunnarna i Revingeby ha sjunkit omkring en meter efter åns reglering. Tidigare gick vattnet in i källarna i en del fastigheter, vilket numera ej är fallet. Rörbrunnarna lär ha fördjupats ca 2 m.

På Revinge hed skulle vattnet ha börjat sina i praktiskt taget alla brunnar tillhörande regementet försommaren 1943, varför de fördjupades 1.5—2 m. (Kasernofficerens vid I 7 skrivelse den 9 november 1944.)

Torvmarkerna Kalvmossen och Bökebjärs mossen skulle ha torrlagts. Dessutom lär Fönesjön ha blivit i det närmaste helt uttorkad, vilket ej berott på avrinning genom avlopps diket. Detta hade varit tomt sedan försommaren 1943. Från april 1943 till november 1944 skulle vattenytan i Fönesjön ha sjunkit 1.3 m. (Regementschefens skrivelse den 7 november 1944.) Ytvattnet har möjligen infiltrerats i sanden, som delvis går i dagen vid stranden eller i början av diket i samband med en sänkning av grundvattnet.

Vattenståndet i Ålabäcken lär under sommaren 1944 ha varit synnerligen lågt, och vattenståndet i Krankesjön skulle ha sänkts undan för undan trots för-

dämningen under gamla järnvägsbron. (Regementschefens ovannämnda skrivelse.)

Torvmarkerna vid Norrvång mellan Krankesjön och Klingvallsån lär efter åns reglering ha blivit torra, och något vatten skulle numera ej finnas i dikena på somrarna. (Enligt uppgift av fastighetsägarna år 1950.)

Förutom vid Revingeby skulle enligt uppgift från fastighetsägarna år 1950 vattenståndet i brunnarna efter åns reglering ha sänkts i Åkarp ca 1 m, gårdarna nordost om Gravaregården 0.6, vid tre gårdar vid Svarta hålet 1, gården 0.5 km öster om Krankesjöns hållplats 1 och på Öbacken 2 m. Norr om Kävlingeån har vattenståndet sänkts endast i Hammarlunda och troligen delvis i Holmbý i härvarande sandavlagringar med 2 m. Uppgifterna angående avsänkningar på 2 m måste dock vara överdrivna. På grund av brunnsvattenståndets sänkning har schaktbrunnarna fördjupats och rörbrunnarna ytterligare nedslagits 1.5—2 m.

Från vissa håll har anförts att medel- och lågvattenståndet i Krankesjön sänkts på grund av Kävlingeåns reglering. Den av Kungl. Maj:t tillsatta »Emåutredningen 1960» har bl. a. haft i uppdrag att avgiva yttrande över vattenstånds- och torrläggningförhållandena vid sjön. Från Emåutredningens yttrande anføres i sammandrag och i tillämpliga delar följande.

Krankesjön synes första gången ha sänkts genom uppgrävning av Ålabäcken i början av 1800-talet. En förnyad sänkning ägde rum i början av 1890-talet efter syneförrättning åren 1889—1890. Krankesjöns högvattenstånd var emellertid beroende av de höga vattenstånden i Kävlingeån, varför högvattenståndet i sjön ej kunde sänkas mer än 0.6 m.

Genom Kävlingeåns reglering har de höga vattenstånden i ån bortfallit, varför någon påverkan på högvattenståndet i sjön numera ej äger rum. Sjöns högvattenstånd är sålunda sänkt genom regleringen.

Utförda vattenståndsobservationer har visat att medelvattenståndet i Krankesjön numera är omkring 0.2 m lägre än före regleringen (från 19.15 till 18.95 m ö. h. beträffande vattenstånd med 50 % varaktighet). Huvudanledningen härtill är enligt Emåutredningen — förutom elimineringen av åns inverkan på högvattenståndet i sjön — de rensningar i Ålabäcken, som utfördes av Krankesjö och Silvåkrasjöarnas sänkingsföretag i början eller mitten av 1940-talet. De gjordes endast i sådan omfattning att bäcken erhöll de enligt 1890 års syneförrättning föreskrivna dimensionerna. Underhållet av bäcken hade nämligen under 1930-talet ej varit tillfredsställande.

En något bidragande orsak till det lägre vattenståndet i sjön ansåg Emåutredningen bero på att luftens medeltemperatur ökat något under de senare årtiondena, varför avdunstningen ökat. Härigenom har infiltrationen av nederbörd till grundvattnet minskat. Detta har försakat en sänkning av grundvattenytan, varigenom grundvattentillrinningen till sjön liksom ytvattentillrinningen minskat.

Den totala avdunstningen ansågs också ha ökat därigenom att växtodlingen numera är mera vattenkrävande än förr.

Enligt Emåutredningen har en viss sänkning av grundvattenståndet åtminstone lokalt ägt rum därigenom att grundvattenförbrukningen starkt ökat i trakten av Revinge hed i början och mitten av 1940-talet.

Inom regementets område finns från åren 1941 och 1944 tre, 60—140 m djupa borrhunnar, som går ned i härvarande kritberggrund. Från dessa borrhunnar skulle uppfordras i medeltal 270 m³/dygn. Det har emellertid samtidigt framhållits att huvudparten av detta vatten ej härstammar från infiltrationsområdet mellan sjön och ån utan kommer från längre bort liggande infiltrationsområden.

Inom området finns även från år 1944 en 31 m djup borrhunn vid Sommarbo samt från 1942—1944 ett 30-tal rörbrunnar. Dessa brunnar får samtliga sitt vatten från den övre grundvattenvåningen, nämligen isälvssanden. Den sammanlagda vattenförbrukningen från dessa har beräknats till 10 m³/dygn.

Kävlingeåns sänkning genom regleringen uppgår till ca 1.5 m från 18.05 till 16.55 m ö. h. med 50 % varaktighet. Av vad som förut anförts framgår att grundvattenytan inom de djupare sandlagren vid Kävlingeån och Klingvallsån sjunkit på grund av åregleringen. Inom ett brett område söder om och intill Kävlingeån synes sålunda grundvattenytan i de genomsläppliga sandlagren ha sänkts maximalt ca 1.3 m. Sänkning har sålunda förekommit vid Åkarp, Svarta hålet, Revingeby, Revinge hed, Norrvång och Öbacken. Någon sänkning av vattenståndet i brunnarna lär däremot ej ha ägt rum söder om Krankesjön. Detta har ej heller skett norr om Kävlingeån (bortsett från sandområdet vid Hammarlunda) beroende på andra jordarts- och topografiska förhållanden.

Större delen av blodområdet utgöres av mäktiga och sammanhängande sandlager. Av borrhningarna i det gamla sandtaget och enligt protokollen från brunnborrningarna känner man att sanden (mellansand, delvis grovmo) mellan Revingeby och Revinge hed har en mäktighet av 19—24 m. Detsamma är förhållandet inom området öster om Krankesjön enligt de härvarande talrika borrhningarna. Markytan ligger på omkring 25 m. Sanden når ut till Kävlingeån och Klingvallsån, som efter regleringen är nedschaktade i densamma. Full kommunikation råder sålunda mellan åarna och isälvssanden.

Krankesjöns botten utgöres med all sannolikhet av gyttja och lera, varför den bör vara praktiskt taget tät. Invid stränderna täckes däremot sanden ej av täta jordlager, varför en viss infiltration av sjöns vatten torde äga rum i sandlagren vid sjön, särskilt vid högvattenstånd. Infiltrationen bör därför ha varit större före regleringen.

Om det mellan Krankesjön och ån vore ett jämnt fall på grundvattenytan, skulle lutningen på denna vid medelvattenstånd ha varit före regleringen 0.7 på 1 000 och efter regleringen 1.5: 1 000. I verkligheten bör vattenytan ha en successivt ökad lutning från sjön ned mot ån. Enär anståndet är relativt stort, minsta avståndet är 1 600 m, torde avsänkningen av grundvattenytan ej sträcka sig fram till sjön.

De tidigare högvattenstånden i Kävlingeån och Klingvallsån samt deras tillflöden orsakade givetvis en uppdamning av grundvattnet, vilken bör ha varit

märkbar ganska långt in från stränderna. Brunnarna inom det ganska lågt liggande området vid Svarta hålet, 1.3 km från Kävlingeån, hade sålunda tidigare ett avsevärt högre vattenstånd än nu. De förutvarande högvattenstånden bör ha magasinierats i t. ex. Krankesjön, vilket orsakat att grundvattnet stod ganska högt.

Det nuvarande något lägre vattenståndet i Krankesjön mot tidigare torde sålunda förutom av rensningarna i Ålabäcken även bero på att högvattenståndet i Kävlingeån bortfallit genom regleringen. Uttaget ur de relativt grunda vattentäkterna i den övre grundvattenvåningen torde knappast ha någon betydelse med hänsyn till det stora grundvattenmagasinet. En mindre sänkning av grundvattenytan bör helt kunna kompenseras av den årliga nederbörden. Inga undersökningar har gjorts över den roll ökningen av avdunstningen spelat vad beträffar grundvattenståndet.

Malmö stads vattenverk vid Vomb togs i bruk år 1948. Vattenverket har strax söder om kartbladet, söder om Heljesjön och till en del på Södergårds ägor, 50 st. 25 cm brunnsrör med 50 m avstånd och med ett djup av 9—22 m. Till detta djup utgöres jordarten genomgående av sand, den övre grundvattenvåningen inom området.

Vattenuttaget från vattenverket är i medeltal per dygn och gällande år 1959 46 000 m³, varav 21 000 är naturligt grundvatten. Det övriga, 25 000 m³, utgöres av vatten från Vombsjön, som pumpas upp i infiltrationsbassänger och därifrån infiltreras i sanden, varvid konstgjort grundvatten (förädlad ytvatten) erhålles.

Utöver ovannämnda kvantitet ur Vombsjön pumpas emellertid även ca 3 200 m³ per dygn i medeltal (år 1959) ur sjön för att hålla uppe grundvattenståndet norr om (nedströms) stadens vattentäkt. Vattnet pumpas till Heljesjön och infiltrationsbassänger väster därom. Eftersom grundvattenströmmen rör sig i riktning mot Kävlingeån, torde större delen av det infiltrerade vattnet så småningom gå ut i ån.

Genom påfyllning av sjövattnen i Heljesjön hålles vattenståndet här på ungefär samma nivå som tidigare. Brunnarna i Vomb och på Södergård lär härigenom ej ha sinat. Före uppumpningen av sjövattnet, som började hösten 1949, var det enligt fastighetsägarna en tillfällig sänkning av vattenståndet i dessa brunnar.

Uttaget ur såväl Vombsjön som grundvattenströmmen sker i stort sett kontinuerligt året runt. För att möjliggöra detta beträffande Vombsjön byggdes genom stadens försorg en regleringsdamm vid sjöns utlopp, varigenom under vinterhalvåret ett magasin kan uppfyllas i sjön för att nyttjas till sommaruttaget. Dammen byggdes år 1944.

Genom vattenverkets tillkomst har det blivit en minskning av den totala årsavrinningen genom ån. Det har dock blivit någon höjning av den lägsta lågvattenföringen på grund av att ett dammskov alltid hålles öppet för en laxtrappa. (Ovanstående uppgifter beträffande Vombverket har erhållits av vattenverkschefen S. Gudmundson samt Drätselkammaren: »Vattenverket i Vomb», 1951.)

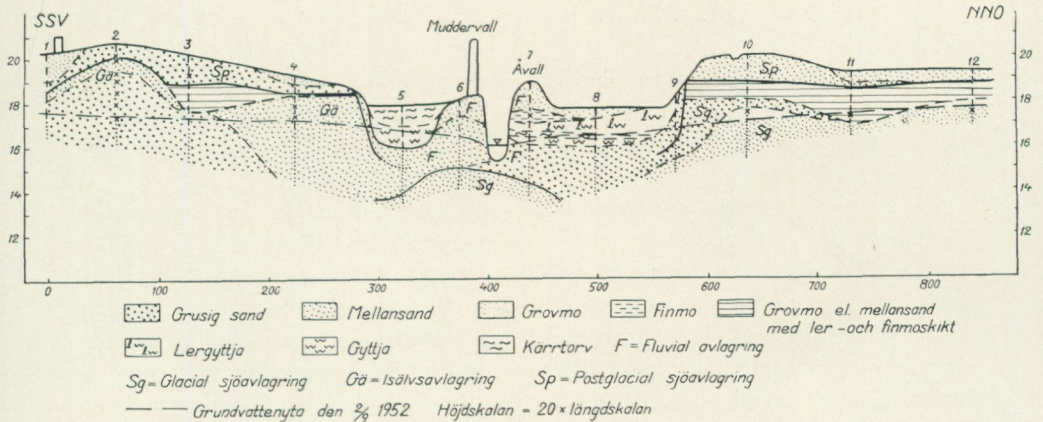

Fig. 6. Profil genom området invid Kävlingeån vid Hammarlunda, sept. 1952.

En del jordbrukare var missnöjda med åregleringen och ansåg att den gjort mera skada än nytta. Skörden skulle ha minskat på vissa sandjordar, enär grundvattnet sänkts. Ängsmarkerna, vilka av taxeringsmyndigheterna tidigare skulle ha värdesatts högre än bra åkerjord, hade blivit torra och lämnade otillräckligt med bete och foder. Vissa år före regleringen erhöles visserligen ej hö, men djuren kunde beta på ängarna. Förr skötte sig ängarna själva, men nu kräves mera arbete, och omkostnaderna blir större. Höga muddervallar fanns åtminstone för en del år sedan kvar på vissa ställen, och härifrån spred sig ogräset. I Hammarlunda synes erfarenheterna av regleringen vara sämst.

Flertalet jordbrukare torde vara nöjda med regleringen, såsom på Harlösa-gården, Viken och Norregård. Här förekommer också i stort sett inga djupare sandlager, och på vissa ställen finns särskilt lågt liggande områden med torv, lergyttja och gytjelera.

Det är otvivelaktigt att åregleringen i flera avseenden varit till stor nytta, bland annat för att undgå de stora översvämningarna och för torrläggning av lerjordarna. Men å andra sidan är det uppenbart att vissa skadeverkningar uppstått på en del marker, som är med i företaget.

En profil genom jordlagren på båda sidor om ån söder om Hammarlunda kyrka framgår av fig. 6. Undersökningen gjordes i början av september 1952 för studiet av grundvattenytans läge efter regleringen. Den gjordes sålunda åtta år efter det att regleringen var slutförd.

Åns vattenyta låg 16.1 m ö. h. och hade före regleringen legat ca 1.5 m högre. Grundvattenytans lutning är 2 à 3:1 000, och torde i huvudsak ha varit densamma även före regleringen. Jordlagren består undertill genomgående av sand eller grovmo. De ytligare lagren utgöres dessutom av grovmo eller mellansand med ler- och finmoskikt, finmo, lergyttja, gyttja eller kärrtorv.

Inom områden med sämre sandjord, dvs. mullfattig sand, låg grundvattnet även tidigare så djupt att en ytterligare sänkning av grundvattenytan ej kan ha försämrat marken. För utbredningen av dessa sandjordsområden hänvisas till

den agrogeologiska kartan. På fig. 6 förekommer dylik sand omkring borrhålen 2 och 10.

Där den något—måttligt mullhaltiga sanden, »sandmyllan», ligger i närheten av ån, t. ex. vid Revingeby och på fig. 6 vid borrhål 3 och till vänster om nr 11, har grundvattenytan sjunkit 1 à 1.5 m, varvid markens värde som åkerjord måste ha försämrats.

Sandjordarna har låg vattenhållande förmåga i motsats till lerjordarna och blir därför under torrperioder i hög grad beroende av tillgången på kapillär-vatten, vilket sammanhänger med grundvattenytans djup under markytan. Sandens kapillaritet eller vattenuppsugningsförmåga varierar för den vanligaste sanden eller mellansanden i förhållande till kornstorleken, särskilt grovmohalten, men ligger i allmänhet mellan 50 och 90 cm. Sänkes grundvattnet mer än ca 1 m under markytan, kan växterna ej utnyttja den ovan grundvattnet lig-gande kapillärzonens vatten och vegetationen lider av torka under torrår.

Inom vissa sand- och grovmo-områden kommer lera eller sand, resp. grovmo med skikt av finmo och lera ofta på 0.5—1 m djup under markytan. Då dessa till stor del kvarhåller det nedsjunkande nederbördsvattnet, håller sig sanden i undre delen fuktig åtminstone under en stor del av året. Detta minskar sand-jordens uttorkning. Sådana områden har på kartan angivits som sand på lera eller annan tät jordart och återfinnes på fig. 6 mellan borrhål 3 och 4 samt mellan 11 och 12.

Jordlagren invid ån på fig. 6 utgöres av kärrtorv samt åsedimenten gyttjig grovmo (åvallen), finmo, lergyttja och gyttja. Kärrtorven hade år 1952 ännu ej torkat ut. I motsats till områdena med lergyttja och gyttjlera är torvjordarna ej självdränerande genom sprickbildning och därför i regel fortfarande vatten-sjuka, varför dränering är erforderlig. Åvallarna hindrar dessutom uttorkning-en och dräneringen. Dessa bör därför grävas igenom eller helst helt bort-schaktas.

På kartbladet Revinge har, som nämnts, åns vattenyta sänkts ca 1.5 m. På kartbladet Örtofta, 4—5 km nedströms Holmby eller i trakten av Gårdstånga har däremot någon större sänkning ej ägt rum. Grundvattenytan ligger ca 0.4 m under markytan. Ängarna är fortfarande ganska sank, varför någon uppodling ej kan ifrågakomma. Översvämningar lär inträffa någon gång. En viss förbättring i torrläggningshänseende har dock skett.

De stora torvmarkerna i västra delen av kartbladet har torrlagts omkring 1894 genom ett större dike eller kanal, den s. k. Vellsbäcken. Upprensning 0.2—0.4 m gjordes åren 1947—1948. Enligt markägare skulle den bättre sand-jorden och i vissa fall torvmarkerna ha blivit torrare. Uppfrysningen skulle dock ha minskat på torvjorden. I en rörbrunn lär vattenytan ha sjunkit 0.7 m.

Som förut nämnts har Klingvallsån fördjupats och breddats till Veberöds gräns i södra kartkanten. Det har även (år 1939) utarbetats ett förslag till åns fortsatta reglering söder ut, varvid bl. a. de s. k. Karups ängar skulle torrläggas. En avsevärd sänkning av åns medelvattenyta skulle härvid ske med ca 1.5 m. Jordarten utgöres övervägande av djupa sandlager, varjämte även förekommer

jämförelsevis tunna torvlager inom vissa områden samt delvis ytligt svämlera och något mojordar. Grundvattenytan är svagt lutande eller nästan horisontell och ligger t. ex. på 1 km avstånd endast 0.7 m över åns vattenyta.

Den ifrågasatta regleringen avsågs komma att sänka högvattenståndet inom området och bleve därigenom till nytta för de lågt liggande torv- och sandjordarna. Emellertid kommer också en sänkning av grundvattnet under vegetations tiden att bli följden, varvid grundvattenytan inom större delen av området skulle komma att ställa sig så lågt att markerna bleve för torra. Den totala jordförbättringen eller båtnaden torde härigenom ej bli så stor att företaget ur ekonomisk synpunkt är genomförbart. En mindre fördjupning av ån eller upprensning av densamma torde vara att förorda.

Sövdesjön, som ligger omkring 12 km sydost om kartbladet och vars avlopp är Klingvallsån, har tidigare sänkts vid — enligt uppgift — tvenne olika tillfällen och med omkring en meter varje gång. Denna sänkning blev till fördel bl. a. för omkringliggande lermarker men till skada för de sandmarker, där grundvattnet sänkts för djupt. Vid t. ex. Sövde prästlöneboställe, som ligger norr om och intill sjön samt vid utloppet, står åtminstone inom vissa områden med måttligt mullhaltig—mullrik sand grundvattenytan i den genomsläppliga sandjorden på 2 m djup under markytan under vegetationsperioden. Kapillärvattnet ligger så djupt att kulturväxternas rötter ej når ned till detsamma. Urlakningen med bildning av humus- eller järnhumusortsten påskyndades och jorden blev på grund av uttorkningen flygbenägen.

Jordarternas industriella användning

Sanden (något grusig, grovsandig mellansand) användes som mursand för murbruksframställning samt för tillverkning av cementtegel och cementblock. Mellansanden användes som putssand eller finmales och utgör härvid utgångsmaterialet vid siporexframställning. Den grusiga sanden användes som betongsand och det starkt steniga gruset som vägmaterial, varvid stenen krossas till makadam. Industrianläggningarna är belägna vid Harlösa, Tvedörra och Hällestad.

Den glaciala leran, i synnerhet platåleran, är en utmärkt tegellera, men lerans tjocklek är alltför liten. Den har därför ej fått någon större industriell användning. På Silvåkragården har funnits ett gammalt tegelbruk, som troligen nedlades i början av detta århundrade. I litteraturen finns även omnämnt ett tegelbruk i Harlösa, S. Möllers tegelbruk (Bjerner 1947).

I flertalet torvmarker har torven utnyttjats som bräntorv, varom nedlagda och några nuvarande torvtäkter vittnar. Torven har i viss mån även fått användning i form av torvpulver vid tegelbruk för åstadkommande av poröst tegel.

Vattentäkter

KÄLLOR

Fem källor har påträffats inom bladområdet och utmärkts på kartan. De ligger huvudsakligen inom de kuperade områdena och synes i allmänhet vara av mindre betydelse. Flera gårdar nere vid landsvägen i Hunneberga och på Stanneborg har vattenledning med självtryck från inbyggda källor uppe på sluttningen.

MORÄNOMRÅDENAS SCHAKTBRUNNAR

Moränområdet i nordöstra delen av kartbladet utgöres till större delen av starkt sluttande mark. De brunnar, som framför allt ligger på nedre delen av sluttningen, har därför ett stort uppland (tillrinningsområde) eller ett stort infiltrationsområde för nederbörden, och en kontinuerlig grundvattenström rinner fram på tämligen ringa djup under markytan. Brunnarna är därför i allmänhet tämligen grunda, 3—5 m djupa, vattentillgången är god—riklig, och brunnarna sinar ej (t. ex. brunnarna nr 8 och 17, tab. 3). I ett par av brunnarna i Viken ligger vattnets stighöjd så nära markytan, att bräddavlopp har inlagts på 1 m djup.

Två brunnar i Holstermölla (nr 10 och 11) går ned i skifferberggrunden och får sitt vatten antingen på gränsen mellan moränen och skiffern eller från sprickor i övre delen av skiffern. Brunnar inom mera plana moränområden ger i allmänhet obetydligt med vatten, s. k. tärvattenbrunnar.

Vid Abusagård i det medelbaltiska moränområdet är brunnen endast ca 3 m djup. Vattentillgången är här god på grund av grundvattenmatningen från ovanför liggande höjdområden.

VOMBSLÄTTENS RÖR- OCH SCHAKTBRUNNAR

Jordlagren utgöres till större delen av djupa och genomsläppliga sand- och gruslager (isälvsavlagringar). På grund härav har enkla rörbrunnar fått stor användning. Dessa har nedtill en perforerad rörspets, som är invändigt beklädd med silduk (finmaskigt mässingsnät). Rörspetsen förlänges uppåt av 2" brunnsborrningsrör, vilka nedslås med en hejare. Rörbrunnen tjänstgör samtidigt som pumprör. Efter några år måste rören ibland tagas upp och silduken bytas ut på grund av igenslamning eller igenrostning. Rörbrunnar kan endast användas i vattengenomsläppliga jordlager, grus och sand. Utom rörbrunnar finns givetvis även schaktbrunnar (t. ex. nr 5 och 6).

I trakten av Revingeby är rörbrunnarna 3—4 m djupa. På ca 3.5 m djup underlagras sanden ibland av finsand eller mo, och under denna nivå kan ej rörbrunnen slås ned, enär hålen i silen slammas igen och vattentillrinningen går alltför långsamt, varjämte vattnet ofta blir slamförande.

I Vomb finns i allmänhet inga schaktbrunnar utan endast rörbrunnar till ca 4 m djup. Sanden skulle undertill vara grövre och vattentillrinningen riklig.

Vattnet är något järnhaltigt. Även i Hammarlunda skulle brunnarna utgöras av rörbrunnar, som går ned till ca 7.5 m djup.

I sydvästra delen av bladet finns vid Tvedörra rörbrunnar, som är 7.5 m djupa och där grundvattnet ligger på 6.5 m. I Stigsåkra finns bl. a. en 3.5 m djup rörbrunn. Vid Boeslund lär finsanden vara för fin, varför rörbrunn ej kan användas (jfr även brunn nr 7). Vid Hällestad har man ofta rörbrunnar.

I högre belägna isälvsavlagringar ligger grundvattnet ganska djupt under markytan. I ett par brunnar i Silvåkra (nr 27 och 28) måste man sålunda gräva 9—12 m, innan vatten erhöles.

I närheten av järnvägsstationen i Hällestad är djupet på brunnarna 13—15 m (schakt- eller rörbrunnar). Jordlagren utgöras av sand och grus till ca 14 m på tät botten (moränlera).

I åsen bestående av isälvsand vid Holmby, fig. 3, ligger grundvattnet på ca 14 m. Den högra djupare brunnen i åsen, nr 3, håller vatten under större delen av året. I november och december lär det dock ofta vara ont om vatten. Brunnen i mitten av åsen, nr 1, har däremot ej grävts tillräckligt djup, endast till 7 m i sanden, och grundvattenytan låg enligt skopborring på 14.6 m djup. Brunnen är därför ständigt torr. Däremot finns en brunn för lägenhetens behov 10 m därifrån, nr 2, till 2.7 m djup i glacial lera och med grundvattenytan på 1.7 m. Detta ytliga grundvattenmagasin (en övre grundvattenvåning) i lera ger emellertid otillräckligt med vatten, och brunnen sinar under torrperioder. Brunnarna i högra delen av fig. 3, nr 4 och 5, får sitt vatten från moränen och tidvis även ytligt grundvatten från den överliggande sanden. De ligger nedanför en sluttning och håller vatten ganska bra.

Vid Silvåkra Nygård fanns en 7 m djup brunn i 2 m glacial lera och därunder moränlera. Vattentillrinningen var obetydlig. En borring till 40 m djup (nr 26) i lerig morän—moränlera blev också misslyckad. Omkring 200 m nordväst om gården och norr om landsvägen grävdes därefter en brunn till 4 m djup i sand, och här är vattentillgången riklig.

BORRBRUNNAR I BERGGRUNDEN

Då man ej erhåller tillräckligt med vatten i jordlagren, är man nödsakad att gå ned med borrbrunnar i berggrunden. Den siluriska lerskiffern och kågerödsformationen lämnar dock oftast mindre vattenmängder. Det lönar sig dessutom sällan att gå ned mer än ett tiotal meter i lerskiffern.

Den kambriska sandstenen liksom gnejsen är täta bergarter och hårda att borra i, men de är ofta sprickiga och brukar därför ge ganska gott om vatten av god kvalitet.

Rätlias- och kritformationens bergarter är ganska lösa. Vattnet förekommer i sprickor eller i porösa sandstenar. Rätliassandstenarna, ofta mellanlagrade av kolhaltig lera (nr 25), är ofta finkorniga och faller delvis sönder, varvid vattnet blir slamförande. Kritformationens vanligaste bergart synes vara en lerig kalksten (nr 14, 16, 47, 49) eller lerig sandsten (nr 1, 16). Vattentillgången är ofta god.

Fornlämningar

I samband med rekognosceringen har gjorts några fynd av arkeologiskt intresse. I sydöstra hörnet av Ellagårds ägor har i åkerhörnet invid stranden av Krankesjön påträffats en stenåldersboplats, kännetecknad av slagna flintor och flintspån (gul baltisk flinta), vilka använts som knivar och skrapor etc.

1.3 km västsydväst om föregående och i västra delen av Sjötorps ägor har anträffats en boplats, som enligt bestämning skulle härröra från stendötid. De föremål som anträffats är flintspån och ett ämne till flintyxa.

Slagna flintskärvor har även iakttagits vid södra kartkanten 1 km sydsydväst om Vaselund.

Tabell 1. Jordprofiler och analystabell

Förkortningar: SkU = skiffer-urbergsmorän
 U = urbergsmorän
 Sn = sandstensmorän
 Sk = skiffermorän
 Mb = medelbaltisk morän
 Gä = isälvs sediment
 Gb = isbäckssediment
 S = sjöavlagring i allmänhet
 Sg = glacial avlagring
 Sp = postglacial avlagring
 F = fluvial avlagring
 V = vindavlagring
 T = torvjordarter
 W_h = hygroskopicitet
 W_{h min} = » för mineralsubstansen
 Gl = glödningsförlust
 H = humushalt (mullhalt), beräknad ur Gl
 pH = reaktionstal
 K = kalkhalt (g CaCO₃ på 100 g jord)
 L = laktattal (mg fosforsyra, P₂O₅, på 100 g jord)
 k = kalital (mg kali, K₂O, på 100 g jord)
 Med + i sista kolumnen anges att kornstorleksanalys är utförd, tabell 2.

Profil nr	Jordprov nr	Jordart	Gene- tisk be- teck- ning	Djup under mark- ytan i cm	W _h	Gl	H	W _{h min}	pH	K	L	k	Tab. 2
1	1	Mullfattig lerig sand 0—35 cm	Sp	1—20	2.9	3.3	2	2.1	7.1		7.8	5	+
	2	Styv mellanlera 35—55	Sg	35—45	6.0	3.0	0.5	5.8	7.0		0.7	6	+
	3	Mycket styv lera 55—100 + . . .	»	70—80	13.4	4.4	—		6.5		0.3	11.5	
4	4	Måttl. mullh. mellansand 0—19	F	0—15	3.9	6.6	6						
	5	Dyig mellansand 19—20	»	35—45	1.2	1.4	0.5	1.0					
6	6	Gyttja 90—100 +	Sp								13	5	
	6	Mullfattig sand 0—30	»	0—20	2.6	3.0	2	1.6	7.1				
	7	Sand 30—40	»										
8	8	Moränsand	SkU	40—50	1.5	1.4	0.5	1.3	7.3		4.1	2.5	
	8	» 40—80	»	70—80	1.5	1.0	—		7.3		2.2	1	
	9	Moränsandlera 80—100 + . . .	»	80—100	3.7	1.0	—		7.5		0.6	2.5	
10	10	Måttl. mullh. lerig moränsand 0—30	»	0—20	5.5	7.2	6	2.8	6.0		2.3	3.0	
	11	Lerig moränsand 30—55	»	35—45	2.7	1.2	—		6.4		2.6	4.0	
	12	Moränsand 55—100 +	»	70—80	1.4	0.4	—		6.2		17.0	3.0	
13	13	Måttl. mullh. moränsand 0—25	»	0—20	4.1	6.9	6	1.2	6.2		6.9	6	
	14	Moränsand	»	35—45	1.5	1.3	0.5	1.3	5.4		0.5	3	
	15	» 25—85	»	70—80	1.2	0.7	—		5.6		0.9	2.5	
16	16	Moränsandlera 85—100 + . . .	»										
	16	Måttl. mullh. lerig moränsand 0—25	»	0—20	5.1	6.5	5	2.7	6.2		2.5	2.5	
	17	Moränsandlera	»	35—45	3.8	1.9	—		7.1		0.2	2.5	
18	18	» 70—80	»	70—80	3.1	1.2	—		7.5		2.4	3	
	18	» 25—100 +	»										
	19	Mullf. mellansand 0—30	Gä	0—20	1.4	2.0	1	0.9	7.2		24	8	
20	20	Mellansand, ljusgul 30—50 . . .	»	35—45	0.3	0.3	—		7.7		16	2.5	
	21	» , grå 50—100 +	»	70—80	0.3	1.4	—		7.7		17	3	
	21	Ngt mullh. sandlera 0—35	Sp	0—20	4.1	4.1	2	3.2	7.2		6.4	8	+
22	23	Styv lera 35—60	Sg	35—45	9.3	4.1	0.5	9.0	5.8		0.4	10	+
	24	Mycket styv lera 60—100 + . . .	»	70—80	12.2	4.6	—		5.7		0.2	10.5	+
	25	Ngt mullh. lättlera 0—18	Sp	0—18	4.7	4.2	2	3.7					
26	26	Styv lera 18—30 +	Sg	20—30	8.9	4.1	0.5	8.6					
	27	Ngt mullh. moränsand 0—25 . . .	SkU	0—20	2.2	3.6	2.5	1.0	6.5		5.6	11.5	
	28	Moränsand	»	35—45	1.5	1.2	—		6.1		4.6	5	
29	» 25—90	»	70—80	0.7	0.7	—		6.1		2.0	2.5		

Profil nr	Jordprov nr	Jordart	Gene- tisk be- teck- ning	Djup under mark- ytan i cm	W _h	Gl	H	W _h min	pH	K	L	k	Tab. 2
30		Moränsandlera 90—100 + ...	SkU										
	30	Mullf. mellansand 0—25	Gä	0—20	1.4	1.8	1	1.0	6.3		9.7	6.5	
	31	Mellansand	»	35—45	0.6	0.6	—		6.5		9.4	3	
	32	» 25—100 +	»	70—80	0.4	0.5	—		6.8		8.6	2.5	
33	33	Stenig sand 0—45	Sp	30—40	0.7	0.6	—		6.0		2.4	3	
	34	Mellansand, strömskiktad 45—85	»	60—70	0.5	0.2	—		6.2		4.1	2.5	
	35	Stenig och grusig sand med klumpar av glacial lera 85—115	»	105							6.2	5	
		Sand 115—185	Gä										
		» , kalkh. 185—215 +	»										
		<i>5 m från prof. 33:</i>											
36		Sand 0—35	Sp										
		Styv lera, stenig 35—45	»										
36		Mellansand, strömskiktad 45—100	»	80					5.2		1.1	2.5	
		Lätt mellanlera, kalkh. 100—140	Sg										
	37	Mycket styv lera, kalkh. 140—170	»	160	11.6	7.0	—		7.2	15	13	10.5	
		Styv lera, kalkh. 170—190	»	185	9.5	7.7	—		7.7	18	11	7.5	
		Mellansand 190—200 +	Gä										
39	39	Ngt mullh. moränsand 0—30 .	SkU	0—20	2.5	3.8	3	1.1	5.3		2.4	2.5	
	40	Moränsand	»	35—45	1.0	1.0	—		6.0		1.1	0	
	41	» 30—100 +	»	70—80	0.9	0.6	—		6.2		0.9	0	
42	42	Mättn. mullh. lerig moränsand 0—35	»	0—20	5.4	6.6	5	3.0	6.0		4.2	2.5	+
	43	Lerig moränsand 35—70	»	35—45	3.3	2.8	1.5	2.6	6.9		2.9	1	+
	44	Moränsandlera 70—90	»	70—80	3.0	1.1	—		7.3		27	5	+
		» , kalkh. 90—100 +	»										
45		Förna av tallbarr 1 cm											
		Mullbl. sand, blekjord 0—2 ...	V										
45		Mellansand, svagt gul	»	3—20	0.6	1.2	0.5	0.3	5.4		5.3	2.5	
46		» » »	»	35—45	0.3	0.6	—		5.8		5.3	2.0	
47		» » » 3—100+	»	70—80	0.5	0.8	—		6.0		5.1	1.0	
48	48	Ngt mullh. mellansand 0—25 .	Sp	0—20	2.0	3.8	3	0.6	5.7		3.4	6.5	
	49	Mellansand	»	35—45	0.8	0.9	—		5.9		4.5	2.5	
	50	» 25—100 +	»	67—75	0.6	0.7	—		6.0		3.9	2.5	
51	51	Mullrik mellansand 0—24	»	0—24	4.0	11.0	10		5.4				
	52	Mellansand, ljusgrå 24—30 ...	»	24—30	0.3	0.9	—		5.1				
	53	Dyig mellansand 30—50	»	30—50	1.5	2.4	1.5	0.6	5.2				
	54	Humusortsten, brunsvart 50—53	»	50—53	4.9	7.1	6.5	1.7	5.0				
	55	Humusortsten, brun 53—63 ..	»	53—60	3.7	3.8	2.5	2.6	5.0				
		Grovmo med finmoskikt 63—100 +	Sg										
56	56	Lerig gyttjemulljord 0—20 ...	F	0—20	18.7	28.6	27		5.4		2.6	6.0	
	57	Lergyttja, gråbrun 20—70	»	35—45	20.9	32.5	31		5.7		0.7	2.5	
	58	» , gröngrå 70—100 +	»	70—80	8.8	11.8	10		5.4		0.6	2.5	
59	59	Mullf. sand 0—25	Gä	0—20	1.3	2.9	2	0.3	5.2		4.6	2.5	
	60	Sand	»	35—45	1.0	1.0	—		5.7		2.1	0	
	61	» 25—100 +	»	70—80	0.6	0.6	—		6.1		1.7	0	
62	62	Mullrik gyttjig styv mellanlera 0—16	F	0—16	10.4	13.4	11	5.5					
	63	Gyttjig styv mellanlera 16—50 +	»	25—35	8.9	7.2	5	6.6					
64	64	Lergyttja 0—30	»	0—20	11.7	14.1	12	6.6	5.5		3.2	6.0	
	65	Gyttjig styv mellanlera 30—55.	»	40—50	7.3	5.9	3	5.8	5.9		4.5	2.5	
	66	Gyttjig lerig grovmo 55—70 ..	»	60—70	2.6	2.2	0.5	2.2	6.1		0.7	2.5	

Profil nr	Jordprov nr	Jordart	Gene- tisk be- teck- ning	Djup under mark- ytan i cm	W _h	Gl	H	W _h min	pH	K	L	k	Tab. 2
67	67	Sand 70—80	Sp										
		Styv mellanlera 80—100 +	S										
		Måttl. mullh. lerig sand 0—23	Sp	0—20	5.1	7.4	6	2.3	6.6		1.4	4.0	
		Sandlera 23—28	»										
	68	Styv mellanlera 28—50	Sg	30—40	5.8	3.8	1	5.3	6.4		1.2	4.0	
		Sand 50—70	»										
	69	Lätt mellanlera 70—100	»	70—80	5.1	1.9	—		6.5		2.4	8.0	
		Sand 100—110 +	»										
	70	Måttl. mullh. mellansand 0—30	Sp	0—20	4.2	6.5	6	1.5	6.2		5.5	4.0	
	71	Grovmo med lerklumpar 30—40	»	30—40	2.3	1.2	—		6.4		1.0	2.5	
		Styv lera 40—55	Sg	45—55	8.1	3.0	—		6.7		7.3	6.0	
		Grovmo 55—100	»										
		» , kalkh. 70—100 +	»										
	73	Mullrik sand 0—30	Sp	0—15	5.9	10.8	10	1.0					
	74	Lerig kärddy 30—48	»	35—45	12.4	20.9	19	3.4					
	75	Gyttjig styv lera 48—70	»	60—68	9.3	7.1	4	7.5					
	76	Gyttjig mellanlera, kalkh. 70—100 +	»	80—85	5.5	5.1	2.5	4.3					
	77	Måttl. mullh. moränsand 0—40	SkU	0—20	2.8	4.1	3	1.3	6.3		7.6	5	
	78	Moränsand 40—60	»	40—50	2.0	1.8	1	1.6	6.5		2.5	1	
	79	Moränsandlera 60—100 +	»	70—80	3.0	1.3	—		6.6		1.5	4	
	80	Måttl. mullh. lerig moränsand 0—30	»	0—20	5.5	6.9	5	3.0	6.9		10	3	
	81	Lerig moränsand 30—55	»	35—45	2.6	1.6	—		7.4		0.5	1	
	82	Moränsand 55—85	»	70—80	1.9	0.9	—		7.5		7.1	1	
		Lerig moränsand 85—100 +	»										
	83	Måttl. mullh. moränsand 0—25	»	0—20	4.6	6.3	5	1.9	6.8		4.2	3	
	84	Moränsand 25—60	»	35—45	1.3	0.7	—		7.3		4.0	1	
	85	Lerig moränsand 60—100 +	»	70—80	2.8	1.2	—		7.4		13	3	
	86	Måttl. mullh. lerig moränsand 0—35	»	0—20	4.4	6.0	5	2.3	6.3		3.7	2.5	
	87	Moränsandlera 35—70	»	35—45	3.8	2.8	1	3.4	7.0		0.4	2.5	
	88	Moränsand 70—100 +	»	70—80	1.7	1.0	—		7.4		15	2	
	89	Måttl. mullh. moränsand 0—25	»	0—20	3.8	4.8	4	2.0	6.1		3.7	3	
	90	Moränsand 25—50	»	35—45	1.5	1.7	0.5	1.2	6.3		1.2	1	
	91	Moränsandlera 50—100 +	»	70—80	3.9	1.0	—		7.1		30	4	
	92	Måttl. mullh. moränsand 0—25	»	0—20	3.2	5.7	5	0.9	5.8		3.4	2.5	
	93	Moränsand (med ortstenar mellan 40 och 65 cm) 25—100 +	»	35—45	1.6	1.5	0.5	1.3	6.1		1.8	1	
	94	Moränsand 25—50 +	»	70—80	1.5	1.6	0.5	1.2	6.2		0.9	0	
	95	Måttl. mullh. moränsand 0—25	»	0—15	3.1	4.6	4	1.4	6.0		2.4	10.5	
	96	Moränsand 25—50 +	»	35—50	1.7	1.5	0.5	1.4	6.2		0.8	1.0	
	97	Måttl. mullh. moränsand 0—27	»	0—15	3.3	4.8	4	1.4	6.9		4.8	6.0	
	98	Moränsand 27—75	»	35—45	1.4	1.3	0.5	1.2	6.1		0.7	1.0	
		Moränsandlera 75—90	»										
		Lerig moränsand 90—115 +	»										
	99	Mullrik moränsandlera 0—20	»	0—20	6.5	8.8	7	3.3	6.2		4.1	3.0	
	100	Moränsandlera 20—60	»	25—35	4.0	1.6	—		6.5		9.6	6.0	
		» , kalkh. 60—70	»										
	101	Moränsand, kalkh. 70—100 +	»	70—80	1.4	3.1	—		7.0		0.8	5.0	
	102	Måttl. mullh. moränsand 0—24	»	0—15	3.5	5.6	5	1.1	6.0		2.4	11.5	
	103	Moränsand	»	25—35	3.1	3.6	3	1.9	6.0		0.4	3.0	
	104	» 24—85	»	40—45	1.9	1.5	0.5	1.6	5.6		0.9	2.5	
		Lerig moränsand 85—100 +	»										
	105	Måttl. mullh. moränsand 0—28	»	0—20	3.5	4.6	4	1.8	6.1		2.0	3	
	106	Moränsand 28—50	»	35—45	1.2	0.9	—		6.7		0	3	
	107	Lerig moränsand 50—100 +	»	70—80	2.9	1.6	—		7.0		0.1	4	
	108	Mullrik moränsandlera 0—30	»	0—20	6.4	8.6	7	3.3	6.1		1.5	2.5	
	109	Moränsandlera	»	35—45	3.8	2.4	0.5	3.6	6.8		0.2	1	
	110	» 30—95	»	75—85	3.0	1.2	—		7.3		24	3	

Profil nr	Jordprov nr	Jordart	Gene- tisk be- teck- ning	Djup under mark- ytan i cm	W _h	Gl	H	W _h min	pH	K	L	k	Tab. 2
196	196	Måttl. mullh. lerig moränsand 0—35	SkU	0—20	5.1	6.5	5	2.7	6.0		5.4	10.5	
	197	Moränsandlera 35—50	»	35—45	4.5	4.7	2.5	3.3	6.0		0.5	10	
	198	Styv moränmellanlera 50—100 +	»	70—80	6.6	3.9	—		5.4		0	7.5	
199	199	Måttl. mullh. lerig moränsand 0—35	»	0—20	4.1	4.9	3	2.5	6.0		6.7	20	
	200	Moränsandlera	»	35—45	3.9	2.8	1	3.5	6.5		0.6	4	
	201	» 35—100 +	»	70—80	3.0	2.7	—		6.5		0.2	16.5	
202	202	Måttl. mullh. moränsand 0—30	»	0—20	3.4	5.3	4	1.5	5.2		2.1	4	
	203	Lerig moränsand	»	35—45	2.3	1.6	—		5.1		0.3	2.5	
	204	» 30—90	»	70—80	2.5	1.4	—		6.1		0	3	
		Lätt moränmellanlera 90—100 +	»										
205	205	Mullf. sand 0—25	Gä	0—20	1.2	1.5	0.5	1.0	6.0		2.0	8	
	206	Sand 25—60	»	35—45	1.0	1.0	—		6.2		0.8	8	
	207	Mellansand 60—90	»	70—80	0.7	0.7	—		6.2		0.8	6.5	
		Grovmo 90—100 +	»										
208	208	Måttl. mullh. grovmo 0—25	Sp	0—20	3.7	4.7	4	1.8	7.2		5.8	15.5	+
	209	Lätt mellanlera 25—60	Sg	35—45	5.4	3.4	1	5.0	5.1		0.2	8.5	+
	210	Grovmolera 60—100 +	»	70—80	3.8	2.1	—		4.7		0.2	6.5	+
211	211	Mullf. sand 0—20	Gä	0—20	1.8	3.1	2	0.8	5.4		1.1	7.5	
	212	Sand	»	35—45	1.0	1.2	—		5.7		0.4	8.5	
	213	» 20—100 +	»	70—80	0.9	1.1	—		5.5		0.3	8.5	
214	214	» 0—	»	200	0.5	0.5	—		6.7		5.6	5	+
	215	Mellansand	»	300	0.2	1.1	—		7.6		7.6	6.5	+
	216	Grovsand —500 +	»	500	0.5	1.2	—		7.7		9.9	5	+
217	217	Måttl. mullh. lätt mellanlera 0—28	Sg	0—15	5.7	5.6	3	4.2					
	218	Styv mellanlera 28—70	»	30—40	7.0	3.2	0.5	6.6					
		Sandlera 70—100 +	»										
219	219	Mullf. lerig grovmo 0—35	»	0—20	2.9	3.3	2	2.1	6.6		0.9	15.5	+
	220	Grovmolera 35—60	»	35—45	3.8	2.2	—		5.4		1.8	8.5	+
	221	Mellansand 60—100 +	»	70—80	1.4	0.7	—		5.3		1.8	6.5	+
222	222	Måttl. mullh. mellansand 0—25	Sp	0—20	2.6	5.2	4	0.5	5.2		6.0	12	
	223	Mellansand, blekjord 25—37	»	25—35	0.5	0.9	—		5.1		1.1	0	
	224	Mellansand med humus- och järnanrikningar; järnhumusortsten 50—90 cm 37—100 +	»	70—80	2.0	3.0	2	1.6	4.9		0.7	4	
226	226	Mkt mullrik mellansand 0—37	»	0—20	7.6	15.1	14	0.7	6.2		1.2	6.5	
	227	Mellansand med järnhumusortsten 37—60	»	37—45	2.5	3.0	2	1.5	6.3		1.3	3	
	228	Mellansand 60—100 +	»	70—80	1.2	1.2	—		6.3		6.0	4	
229	229	Måttl. mullh. mellansand 0—25	»	0—20	2.3	4.5	4	0.6	5.7		4.1	8	
	230	Mellansand	»	35—45	1.7	2.2	1	1.1	5.5		3.8	7.5	
	231	» 25—100 +	»	70—80	1.0	0.8	—		5.5		1.0	8	
232	232	Mullrik mellansand 0—26	»	0—25	4.0	8.0	7	0.5					
	233	Mellansand, ngt humusanrikad 26—48	»	27—46	1.1	1.7	1	0.6					
	234	Mellansand med humusortsten 48—70	»	50—60	4.3	5.1	4	2.4					
		Mellansand 70—100 +	»										
235	235	Mullf. sandig grovmo 0—30	»	0—20	1.9	3.1	2	0.9	5.6		3.3	7.5	
	236	Mellansandig grovmo	»	35—45	1.4	2.0	1	0.9	5.1		0.6	6.5	
	237	» 30—100 +	»	70—80	1.2	1.0	—		5.1		0.7	6	+
238	238	Måttl. mullh. moränsandlera 0—25	Mb	0—20	5.8	7.5	6	3.2	6.4		1.3	10	+
	239	Moränsandlera 25—60	»	35—45	3.3	1.6	—		6.6		0.4	9.5	+
	240	Styv moränmellanlera 60—100 +	»	70—80	5.5	2.4	—		6.5		4.6	14.5	+

Profil nr	Jordprov nr	Jordart	Gene- tisk be- teck- ning	Djup under mark- ytan i cm	W _h	Gl	H	W _h min	pH	K	L	k	Tab. 2
241	241	Ngt mullh. lerig moränsand 0—28	Mb	0—20	3.2	3.7	2	2.2	6.4		2.2	14	
	242	Moränsandlera 28—60	»	35—45	3.1	1.9	—		6.6		0.4	8	
	243	Lätt moränmellanlera 60— 100 +	»	70—80	4.4	2.0	—		5.2		1.8	11.5	
244	244	Ngt mullh. moränsand 0—25	»	0—20	2.8	3.9	3	1.4	5.6		2.6	14	
	245	Lerig moränsand 25—70	»	35—45	2.9	2.5	1	2.4	5.8		0.4	8	
	246	Lätt moränmellanlera 70—90 Styv moränmellanlera 90— 100 +	»	70—80	5.3	2.3	—		5.7		1.7	10.5	
247	247	Måttl. mullh. moränsand 0—33	»	0—20	3.1	4.2	3	1.5	6.0		5.8	7.5	+
	248	Moränsand 33—50	»	35—45	2.4	1.9	1	1.9	5.5		0.6	6.5	+
	249	Moränsandlera 50—100 +	»	70—80	3.5	1.8	—		5.2		1.7	8	+
250	250	Mullf. mellansand 0—20	Sp	0—20	1.8	2.9	2	0.9	6.1		9.7	6	
	251	Mellansand	»	35—45	1.0	0.9	—		6.3		1.1	6	
	252	» 20—100 +	»	70—80	0.9	1.0	—		6.3		0.4	8.5	
253	253	Mullf. mellansand 0—15	Gä	0—15	0.9	1.0	0.5	0.6	5.4		2.2	6	
	254	Mellansand	»	35—45	0.5	0.5	—		5.5		1.4	8	
	255	» 15—100 +	»	70—80	0.3	0.5	—		5.6		2.2	7.5	
256	256	Mullf. mellansand 0—20	»	0—20	1.2	1.6	0.5	0.9	6.0		1.8	10.5	
	257	Mellansand	»	35—45	1.0	1.2	—		6.0		0.4	8	
	258	» 20—100 +	»	70—80	1.0	1.1	—		5.8		0.4	6.5	
259	259	Lerig kärddy 0—20	F	0—20	18.9	17.4	13	14.3	5.9		4.9	14	
	260	Dyig lätt mellanlera 20—40 .. Sand 40—55	»	30—40	6.1	5.2	3	4.8			0.9	10	
	261	Lätt mellanlera 55—90	S	70—80	5.0	3.1	0.5	4.7			1.8	11	
	262	Sandlera 90—100 +	»										
262	262	Mullf. styv mellanlera 0—20 ..	Sg	0—20	6.5	4.2	2	5.7	7.0		4.9	15.5	
	263	Styv lera 20—40	»	35—45	9.7	4.4	1	9.2	7.2		13	14	
	264	Lätt mellanlera, kalkh. 40— 100 +	»	70—80	4.6	4.2	—			12	6.9	17	
265	265	Mullrik mellansand 0—25	Sp	0—15	4.8	12.1	11						
	266	Mellansand, blekjord 25—49 ..	»	30—45	0.5	0.9	—						
	267	Mellansand med humusortsten 49—70	»	50—60	1.4	2.1	1.5	0.7					
	268	Mellansand 70—100 +	»										
268	268	Mullf. sand 0—21	Gä	0—20	0.6	1.2	0.5	0.3	5.9		6.9	6.0	
	269	Sand	»	35—45	0.6	0.9	—		5.9		3.6	4.0	
	270	» 21—100 +	»	70—80	0.6	0.5	—		5.8		2.4	2.5	
271	271	Måttl. mullh. mellansand 0—35	Sp	0—20	4.5	6.5	6	1.8	6.3		4.6	3.0	
	272	Mellansand 35—60	»	40—50	2.4	1.6	1	0.9	6.7		0.5	4.0	
	273	Lerig mellansand 60—80	»	70—80	2.7	1.3	—		6.9		3.2	2.5	
	274	Grovmo 80—100 +	»										
274	274	Mkt mullrik gyttjig styv lera 0—18	F	0—18	14.8	19.5	16	8.1					
	275	Lergyttja	»	20—30	13.4	16.2	13	8.1					
	276	» 18—60 +	»	45—55	10.8	9.3	6	8.5					
277	277	Mkt mullrik gyttjig styv mellan- lera 0—16	»	0—16	11.1	15.0	13	5.6					
	278	Gyttjig mellanlera, sandig 16— 45 +	»	20—30	8.2	8.2	6	5.7					
279	279	Måttl. mullh. stenig moig sand 0—23	Sp	0—20	2.7	3.8	3	1.3					+
	» a	Stenig moig sand	»	30—40	2.2	2.0	1	1.7					+
	» b	» » » 23—80	»	70—80	1.5	1.2	—						+
	» c	Moränsandlera 80—90	Mb										
	» d	» » » , kalkh. 90— 300 +	»	120	4.4	14.9	—			15			+
2.0	280	Mullrik sand 0—32	Sp	0—20	3.0	4.0	—		8.2		7.8	6.0	

Profil nr	Jordprov nr	Jordart	Gene- tisk be- teck- ning	Djup under mark- ytan i cm	W _h	Gl	H	W _h min	pH	K	L	k	Tab. 2
	281	Sand, blekjord 32—40	Sp										
		Dyig sand 40—50	»	40—50	1.7	2.8	2	0.7	6.8		4.5	4.0	
		Sand med järnhumusortsten 50—63	»										
	282	Sand, rostig 63—80	»	70—80	1.0	1.5	0.5	0.8	6.7		2.8	2.5	
		Sand 80—100 +	»										
283	283	Mullrik sand 0—18	»	0—18	3.8	10.1	9		4.5		3.6	4.0	
	284	Mellansand, blekjord 18—24	»	19—23	0.4	0.9	—		5.2		0.7	0.5	
	285	Dyig mellansand 24—39	»	25—35	2.2	3.7	3	0.7	4.4		1.6	0	
	286	Mellansand med järnhumusort- sten 39—60	»	39—50	3.9	5.0	4	2.0	4.6		1.8	1.0	
	287	Mellansand 60—100 +	»	65—100	1.1	1.3	0.5	0.9	5.1		1.1	2.0	
288	288	Mullf. sand 0—20	Gä	0—20	1.3	2.1	1	0.7	6.4		2.3	4.0	
	289	Sand	»	35—45	0.8	1.0	—		6.1		2.0	3.0	
	290	» 20—100 +	»	70—80	0.5	0.6	—		6.3		2.2	2.5	
291	291	Måttl. mullh. mellansand, ur- lakningsskikt 0—4	»	0—4	2.5	6.1	5		5.0		5.0	7.5	
	292	Mellansand, gul 4—80	»	35—40	1.1	1.2	0.5	0.8	5.4		1.4	2.5	
	293	» ljusgrå 80—100 +	»	80—90	0.7	0.7	—		5.6		3.6	2.5	
294	294	Mullf. sand 0—18	»	0—18	1.9	3.1	2	0.9					
		Stenig och grusig sand 18— 40 +	»										
295	295	Lövkärrtorv	T	0—20	52.3	87.4	87		6.3		2.9	5	
	296	» 0—70	»	35—45	45.7	91.6	92		6.5		1.7	5	
	297	Kärddy 70—85	»	70—80	44.2	84.6	85		6.1		1.3	8	
	298	Kalkgyttja 85—100 +	Sp	90—100	13.4	30.2				40	0.2	4	
299	299	Mullrik sand 0—10	Gä	0—10	6.3	12.6	12	0.6	5.4		4.2	6.5	
	300	Sand	»	35—45	0.2	0.4	—		6.3		1.0	0	
	301	» 10—100 +	»	70—80	0.2	0.4	—		6.4		0.9	0.5	
302	302	Ngt mullh. stenig moig sand 0—18	Sp	0—18	2.4	3.9	3	1.0					+
	303	Stenig sand 18—40 +	»	20—30	1.7	1.3	0.5	1.5					+
304	304	Måttl. mullh. lerig sand 0—35	»	0—20	5.1	7.1	6	2.4	6.5		18	3	
	305	Stenig sand 35—60	»	50—60	3.1	2.6	1	2.5	7.4		1.8	4	
	306	Mellansand 60—90	Gä	70—80	2.6	1.5	—		7.4		1.2	11.5	
		Grusig sand 90—100 +	»										
307	307	Måttl. mullh. grusig sand 0—25	»	0—20	2.7	4.1	3	1.1	7.2		28	4	
	308	Grusig sand 25—60	»	35—45	1.5	1.8	1	1.1	7.4		9.4	3	
	309	Mellansand 60—100 +	»	70—80	1.2	1.1	—		7.5		3.8	4	
310	310	Måttl. mullh. moränsand 0—35	SkU	0—20	2.9	4.0	3	1.4	5.5		3.7	4	
	311	Lerig moränsand	»	35—45	3.5	3.8	2.5	2.3	6.6		3.4	2.5	
	312	» » 35—85	»	70—80	2.6	2.1	0.5	2.3	7.0		0.9	7.5	
		Lätt moränmellanlera 85— 100 +	»										
313	313	Ngt mullh. moränsand 0—35	»	0—20	2.4	3.4	2.5	1.2	6.0		2.4	6	+
	314	Moränsand 35—55	»	35—45	2.0	2.7	1.5	1.1	5.8		5.4	4	+
	315	Sand 55—100 +	Gb	70—80	1.3	1.4	0.5	1.1	6.1		4.9	2.5	+
316	316	Måttl. mullh. moränsand 0—30	SkU	0—20	3.7	5.0	4	1.8	6.1		9.0	11.5	
	317	Moränsand	»	35—45	1.8	1.9	1	1.3	6.0		3.0	13	
	318	» 30—100 +	»	70—80	0.9	0.8	—		6.3		1.2	3	
319	319	Lätt moränmellanlera	Sk	30—40	5.0	3.2	0.5	4.6	5.3				
320	320	Måttl. mullh. moränsand 0—30	SkU	0—20	3.2	4.6	4	1.5	6.2		7.1	2.5	
	321	Ngt mullh. moränsand 30—50	»	35—45	2.9	3.3	2.5	1.7	5.8		1.4	4	
	322	Moränsand 50—100 +	»	70—80	1.7	1.4	0.5	1.5	6.5		0.8	2.5	
323	323	Måttl. mullh. lerig moränsand 0—30	»	0—20	4.3	6.3	5	2.0	5.9		3.4	7.1	
	324	Lerig moränsand 30—45	»	35—45	2.8	2.0	0.5	2.5	6.6		0.1	3	
	325	Moränsand 45—100 +	»	70—80	1.1	0.9	—		6.9		0.2	8	
326	326	Mullrik moränsand 0—30	»	0—20	8.7	12.5	11	3.8	6.8		6.0	7.5	
	327	Lätt moränmellanlera 30—40	»	30—40	4.3	2.4	—		6.9		0.1	3	

Profil nr	Jordprov nr	Jordart	Gene- tisk be- teck- ning	Djup under mark- ytan i cm	W _h	Gl	H	W _h min	pH	K	L	k	Tab. 2
329	328	Lerig moränsand 40—100 +	SkU	70—80	2.9	2.3	—		7.7		12	3	
	329	Måttl. mullh. lerig moränsand 0—20	»	0—20	5.5	7.2	6	2.8	6.0		2.7	6.5	
	330	Moränsandlera 20—60	»	35—45	3.4	1.9	—		6.5		0	4	
	331	Lerig moränsand 60—75	»	60—70	2.6	1.3	—		6.8		1.0	11.5	
		Moränsand 75—90 +	»										
332	332	Måttl. mullh. gyttjig grovmo 0—16	F	0—13	4.7	6.6	6	2.0					
	333	Gyttjig styv lera 16—63	»	30—40	10.8	8.0	5	9.0					
		Kärrtorv 63—74	T										
	334	Lövkärrtorv 74—185	»	80—90		29.0	28						
		Torvblandad sand 185—195	F										
		Kärrtorv 195—205	T										
		Torvbl. sand 205—220	F										
		Sand 220—285	»										
		Sand med ler- och torvskikt 285—360	»										
		Sand och grovmo 360—510 +	Gä										
335	335	Mullf. mellansand 0—23	Sp	0—10			2						
	336	Mellansand 23—100	»	25—35									
		Lera med sandskikt 100—180	Sg										
		Sand 180—225	Gä										
		Grus 225—245	»										
		Grovmo, kalkh. 245—260	»										
		Mellansand, kalkh. 260—275	»										
		Lera 275—276	»										
		Grovmo 276—350	»										
		Sand och grovmo, växellagrande 350—510 +	»										
337	337	Mullf. mellansand 0—20	»	0—20	1.3	2.2	1.5	0.6	6.0		4.1	6.0	
	338	Mellansand 20—50	»	35—40	2.2	1.2	0.5	1.9	5.3		0.8	2.5	
	339	Stenig sand 50—100 +	»	70—80	2.0	1.4	0.5	1.6	6.1		1.4	2.5	
340	340	Mullrik sandlera 0—50	F	0—20	6.9	9.1	7	3.5	6.2		3.5	4	+
	341	Dyig lätt mellanlera 50—60	»	50—60	5.8	3.6	1	5.2	6.4		0.1	4	+
	342	Lerig moränsand	SkU	70—80	2.6	1.3	—		6.9		3.0	2.5	
	343	» 60—100 +	»	80—90	2.9	1.6	—		6.8		6.9	3	
344	344	Ngt mullh. sand 0—20	Gä	0—20	2.5	3.4	2.5	1.3	6.5		11	8	
	345	Sand 20—40	»	30—40	0.5	0.4	—		6.4		2.5	2.5	
	346	Mellansand 40—100 +	»	70—80	0.8	0.8	—		6.1		2.7	3	
347	347	Lerig gyttjemulljord 0—30	F	0—20	22.0	31.8	30						
	348	Kärrtorv 30—70	T	33—40		85.1	85						
		Gyttjig vasstorv 70—100 +	»										
349	349	Måttl. mullh. moränsandlera 0—35	SkU	0—20	6.0	7.8	6	3.3	7.3		13	12	
	350	Lätt moränmellanlera 35—60	»	35—45	5.1	2.9	0.5	4.9	7.3		1.7	5	
	351	Moränsandlera 60—100 +	»	70—80	3.1	1.6	—		7.6		13	4	
352	352	Måttl. mullh. lerig moränsand 0—35	»	0—20	4.9	6.1	5	2.7	6.9		3.4	3	
	353	Lerig moränsand 35—60	»	35—45	2.9	2.0	0.5	2.7	7.4		0.2	2.5	
	354	Moränsandlera 60—70	»	60—70	3.8	2.0	—		7.4		0.6	4	
		Moränsand 70—75	»										
	355	Lätt moränmellanlera 75— 100 +	»	80—85	4.3	2.2	—		7.3		2.5	4	
356	356	Lerig gyttjemulljord 0—20	F	0—20	19.2	23.0	20	10.1					
	357	Lergyttja	»	40—50	22.5	28.4	25	13.3					
	358	»	»	65—75	21.0	27.2	24	11.8					
	359	» 20—100 +	»	75—80	20.2	25.0	22	11.8					
360	360	Mullrik gyttjelera 0—18	»	0—15	15.9	14.2	11	11.6					
	361	Gyttjig mycket styv lera	»	30—40	17.5	9.6	5	15.8					
	362	» » » 18— 100 +	»	70—80	16.6	9.4	5	14.8					

Profil nr	Jordprov nr	Jordart	Gene- tisk be- teck- ning	Djup under mark- ytan i cm	W _h	Gl	H	W _h min	pH	K	L	k	Tab. 2
407		Styv lera	Sg	70—80	9.1	4.2	—		6.9		13	22	
408		» » 60—100 +	»	90—100	8.6	5.5	—		6.9		0.1	22	
409	409	Ngt mullh. mellansand 0—35	Sp	0—20	2.4	2.8	2	1.5	6.9		3.5	7.5	
410		Lerig mellansand 35—50	»	35—45	2.6	2.0	0.5	2.3	6.8		0.5	5	
411		Grovmo 50—100 +	Sg	70—80	1.8	0.9	—		6.9		0.6	4	
412	412	Ngt mullh. mellansand 0—30	Sp	0—20	2.4	2.7	2	1.6	6.3		8.4	41.5	
		Mellansand 30—40	»										
413		Finmolera 40—75	Sg	40—50	3.7	2.6	0.5	3.4	6.4		0.7	13	+
		Grovmo 75—100 +	»										
414	414	Måttl. mullh. mellansand 0—35	Sp	0—20	2.9	4.3	3	1.3	6.9		2.9	9.5	
415		Mellansand	»	35—45	2.0	2.4	1.5	1.3	7.0		0.9	7.5	
416		» 35—80 +	»	70—80	0.6	0.5	—		7.4		1.8	4	
417	417	Ngt mullh. molera 0—35	»	0—20	4.5	4.3	2.5	3.4	5.7		3.7	13	
418		Mycket styv lera	Sg	35—45	10.7	4.8	0.5	10.4	5.6		0.8	15.5	
419		» » » 35—95	»	70—80	14.5	5.6	1	14.0	5.6		0.7	17	
		Lätt mellanlera 95—100 +	»										
420	420	Mullf. mellansand 0—25	Sp	0—20	1.6	2.1	1	1.1	6.7		13	11.5	
421		Mellansand	»	35—45	0.9	0.9	—		7.0		10	7	
422		» 25—100 +	»	70—80	0.6	0.5	—		7.0		5.6	7.5	
423	423	Ngt mullh. sand 0—25	Gä	0—20	1.8	3.4	2.5	0.5	5.2		3.7	6.5	
424		Sand	»	35—45	1.2	1.2	—		5.5		0.8	5	
425		» 25—100 +	»	70—80	0.7	1.1	—		5.7		1.0	3	
426	426	Mulljord 0—25	T	0—20	31.2	56.4	56	—	5.5		5.1	7	
427		Högförm. kärrtorv 25—45	»	35—45	31.2	56.9	57		6.0		2.2	16	
428		Mellansand 45—100 +	Sp	70—80	1.6	1.2	—		6.6		12	8.5	
429	429	Mullrik styv lera 0—20	F	0—20	11.6	12.2	9	8.0	5.7		1.2	6.5	
430		Dyig lätt mellanlera 20—40	»	30—40	5.9	6.3	4	4.2	5.9		2.4	4.5	
431		Mellansand 40—100 +	»	70—80	1.3	0.7	—		6.5		6.7	6	
432	432	Ngt mullh. mellansand 0—20	Sp	0—20	2.2	3.3	2.5	1.1	5.3		2.4	7.5	
433		Mellansand	»	35—45	1.3	1.6	0.5	1.0	5.4		0.3	5	
434		» 20—100 +	»	70—80	1.0	0.8	—		5.7		0.3	6.5	
435	435	Måttl. mullh. moränsand 0—23	U	0—20	3.0	4.8	4	1.1	5.7		0	10	+
436		Moränsand	»	35—45	2.0	1.7	0.5	1.6	5.8		0.9	6.5	+
437		» 23—100 +	»	70—80	2.4	2.2	1	1.8	5.1		0.5	8	+
438	438	Måttl. mullh. lerig mo 0—30	Sp	0—20	4.4	6.3	5	2.1	5.8		4.6	6.5	
439		Lätt mellanlera 30—60	Sg	35—45	5.1	3.3	1	4.7	5.6		0.1	8	
440		Styv lera 60—90	»	70—80	8.2	3.6	—		6.5		4.6	12	
		» » , kalkh. 90—100 +	»										
441	441	Mullf. stenig sand 0—25	Gä	0—20	1.5	2.0	1	1.0	5.9		2.0	11.5	
442		Stenig sand	»	35—45	1.1	0.9	—		5.9		0.7	8	
443		» 25—100 +	»	70—80	1.1	0.8	—		5.8		0.6	7.5	
444	444	Mullf. sand 0—30	Sp	0—20	2.7	3.2	2	1.6	6.7		3.0	7.5	
445		Styv mellanlera 30—60	Sg	35—45	6.6	3.7	1	6.1	6.2		0.5	11.5	
446		Mycket styv lera 60—100 +	»	70—80	10.5	3.7	—		6.1		0.9	11.5	
447	447	Mullf. sandlera 0—25	Sp	0—20	4.2	3.8	2	3.3	7.0		6.2	10.5	+
448		Styv lera 25—45	Sg	35—45	8.6	4.3	1	8.2	7.0		0.2	11.5	
449		» » , varvig 45—100 +	»	70—80	8.3	2.9	—		7.4		2.9	12	
450	450	Måttl. mullh. mellansandig grovmo 0—33	Sp	0—20	2.7	5.2	4	0.6	5.3		2.0	6	+
451		Grovmo	Sg	35—45	0.9	1.0	—		5.8		0.2	4	+
452		» 33—100 +	»	70—80	1.4	0.7	—		6.6		1.4	6.5	+
453	453	Kärrtorv	T	0—20	33.4	76.9	77		4.0		15	15.5	
454		» 0—55	»	40—50	26.8	86.7	87		3.8		3.7	11.5	
455		Dyig mellansand 55—100 +	Sp	70—80	2.4	3.6	2.5	1.1	4.1		4.2	5	
456	456	Ngt mullh. mellansandig grovmo 0—35	»	0—20	2.5	3.4	2.5	1.3	6.1		2.4	7.5	+
457		Moränsandlera 35—60	Mb	35—45	3.8	2.0	—		6.4		0.4	10	+
458		Lätt moränmellanlera 60—100 +	»	70—80	4.0	1.7	—		6.6		2.2	10	+
459	459	Mulljord 0—30	T	0—20	28.0	47.2	47		5.6		2.7	13	

Profil nr	Jordprov nr	Jordart	Gene- tisk be- teck- ning	Djup under mark- ytan i cm	W _h	Gl	H	W _h min	pH	K	L	k	Tab. 2
460		Dyig lerig mellansand 30—50 .	Sp	35—45	3.5	3.6	2	2.5	6.2			0.2	5.5
461		Dyig mellansand 50—75	»	65—75	3.5	5.2	4	1.5	6.2			1.0	6
462		Sandig lövkärrtorv 75—100 + .	T	80—90	18.9	34.0	33		6.2			0.8	2.5
463		Måttl. mullh. grovmo 0—25 . .	Sp	0—20	3.1	5.3	4	1.0	5.8			1.8	8.5
464		Lätt mellanlera 25—60	Sg	35—45	5.4	2.8	—		5.6			0	6.5
465		Styv mellanlera 60—100 + . . .	»	70—80	6.6	2.7	—		6.0			0	36
466		Mullf. mellansand 0—20	Gä	0—20	1.3	2.1	1	0.8	6.2			2.2	6.5
467		Mellansand	»	35—45	0.7	0.8	—		6.1			0.8	6
468		» 20—100 +	»	70—80	0.9	0.7	—		5.9			3.7	8
469		Måttl. mullh. mjällera 0—40 . .	Sp	0—20	5.1	5.1	3	3.7	5.7			3.0	17
470		Styv lera 40—60	Sg	40—50	7.7	4.0	0.5	7.5	5.3			0.7	17
471		Mycket styv lera 60—80	»	70—80	12.9	4.4	—		7.0			0	20
472		Styv lera, kalkh. 80—100 + . . .	»	»	»	»	»	»	»			»	»
472		Mullf. sandlera 0—15	Sp	0—15	4.0	3.7	1.5	3.2	7.5			10	11.5
473		Mycket styv lera, kalkh. 15—50	Sg	35—45	11.2	8.0	—		7.6	11		5.9	8.5
474		Finmo, kalkh. 50—80	»	60—70	3.0	5.3	—		7.8	10		9.9	5
475		Mellansand, kalkh. 80—100 + .	»	90—100	0.6	4.6	—		8.1	15		12	0.5
476		Mullf. lätt mellanlera 0—20 . .	Sp	0—20	6.0	4.3	2	5.1	7.3			3.0	9.5
477		Mycket styv lera	Sg	20—40	10.0	4.1	—		6.8			1.1	11.5
478		» » »	»	40—60	10.7	4.2	—		6.7			0.6	9.5
479		» » » 20—80	»	60—80	10.4	3.7	—		6.7			3.5	13
480		Styv lera, kalkh. 80—93	»	80—93	7.7	2.7	—		7.3	5		12	9.5
481		Lätt mellanlera, kalkh. 93— 100 +	»	93—100	4.2	3.0	—		7.7	7		14	8
482		Mullf. lerig mellansand 0—30 .	Sp	0—20	3.2	3.6	2	2.3	7.7			7.6	4
483		Styv lera 30—35	Sg	30—35	7.2	3.5	—		7.5			4.1	6.5
484		Styv mellanlera, kalkh. 35—65	»	40—55	5.9	3.2	—		7.5			12	7.5
485		Lerig sand, kalkh. 65—100 + .	»	70—80	2.8	2.9	—		7.8			13	5
486		Mullf. sand, blekjord 0—24 . . .	Gä	0—20	1.5	2.4	1.5	0.8					
487		Sand, rostjord 24—50 +	»	25—35	1.1	1.4	0.5	0.9					
488		Mullf. stenig sand 0—22	»	0—20	1.1	1.6	1	0.8	5.7			1.1	4
489		Stenig sand	»	35—45	1.2	1.7	1	0.8	5.6			1.2	3
490		» » 22—100 +	»	70—80	1.0	0.7	—		5.8			1.0	3
491		Mullrik mellansand 0—10	»	0—10	4.4	10.1	9		4.7			4.9	10.5
492		Mellansand	»	35—45	0.6	1.0	—		5.2			2.0	3
493		» 10—100 +	»	70—80	0.6	1.0	—		5.0			3.4	4
494		Ngt mullh. lerig mellansand 0— 25	Sp	0—20	3.2	4.0	2.5	2.0	5.0			15	11.5
495		Molera 25—55	»	35—45	3.1	0.9	—		7.0			5.4	2.5
496		Lätt mellanlera 55—100	Sg	70—80	4.6	2.9	—		6.4			1.3	6.5
497		Styv mellanlera 100—150	»	110	6.2	2.7	—		6.2			0.7	8
498		Varvig, kalkh. lera; omväxlande 5 cm skikt av molera och mycket styv lera 150—225 + .	»	185 205	3.9 13.1	3.1 5.6	— —		7.7 7.3	9 12		13 17	3 10
500		Mullf. mellansand 0—32	Sp	0—20	2.0	2.9	2	1.1	6.6			2.5	6.5
501		Mellansand	»	35—45	0.9	1.0	—		6.7			0.9	5
502		» 32—100 +	»	70—80	1.0	0.8	—		6.5			0.6	4
503		Kärrtorv	T	0—20	38.4	78.9	79		5.3			1.8	14
504		» 0—60	»	35—40	30.8	57.8	58		5.7			1.0	3.5
505		Dyig mellansand 60—100 + . . .	Sp	70—80	3.7	5.2	4	1.7	6.2			17	2.5
506		Gyttja med vassrötter 0—20 . .	»	0—20	42.4	66.1	66		6.0			4.6	78.0
507		Gyttja av säpig konsistens . . .	»	35—45	46.5	60.6	61		6.3			7.6	80.0
508		» » » 20— 100 +	»	70—80	66.8	59.8	60		6.1			5.3	61.0
509		Lerig gyttjemulljord 0—18 . . .	F	0—18	21.4	37.8	37		5.7			2.1	6.5
510		Lergyttja 18—50	»	35—45	20.9	32.8	32		6.1			0.6	4.0
511		Ngt torvbl. sand 50—100 + . .	»	70—80	1.0	1.9	1	0.5	6.3			1.1	2.5
512		Måttl. mullh. lerig mo 0—30 . .	Sp	0—20	4.1	5.7	4	2.1	7.3			5.9	4
513		Lätt mellanlera 30—80	Sg	35—45	5.8	3.1	0.5	5.5	7.5			0.4	4
514		Styv lera med kalkkonkretioner 80—150	»	105	7.0	3.6	—			16		0	8.5

Profil nr	Jordprov nr	Jordart	Gene- tisk be- teck- ning	Djup under mark- ytan i cm	W _h	Gl	H	W _h min	pH	K	L	k	Tab. 2
	515	Lerig grovmo, kalkh. 150—200	Sg	165	2.2	3.1	—		7.8	10	4.6	2.5	
	516	Lätt mellanlera, kalkh. 200— 250 +	»	215	5.1	4.1	—		7.7	12	13	6	
517	517	Mullrik mellansand 0—25	Sp	0—20	4.7	10.9	10		5.8		1.3	3	
	518	Mellansand	»	35—45	0.4	0.4	—		6.2		0.1	1	
	519	» 25—100 +	»	70—80	1.3	1.4	0.5	1.1	6.2		2.6	0	
520	520	Lerig mulljord 0—25	F	0—20	22.9	40.4	38	6.4	5.7		3.7	8	
	521	Dyig lätt mellanlera	»	35—45	9.3	11.5	9	5.3	6.1		0.7	3	
	522	» » 25—100 +	»	70—80	8.8	11.9	9	4.5	5.9		0.6	2.5	
523	523	Lerig mulljord 0—25	»	0—20	16.3	24.7	22	6.7	5.7		2.6	6	
	524	Dyig lätt mellanlera 25—65	»	35—45	5.7	4.7	2	4.7	5.9		0.8	1	
	525	Mellansand, rostig 65—90	»	70—80	2.9	1.4	—		6.3		1.8	1	
		» ,gyttjig 90—100 +	»										
526	526	Mullf. mellansand 0—15	Gä	0—15	1.1	1.5	1	0.9	5.9		2.1	3	
	527	Mellansand	»	35—45	0.9	0.9	—		5.9		1.8	4	
	528	» 15—100 +	»	70—80	0.6	0.5	—		6.2		1.2	3.5	
529	529	Mullf. mellansand 0—15	»	0—15	1.6	3.2	2	0.5	5.9		1.2	4	
		Mellansand 15—40	»										
	530	Stenig mellansand 40—60	»	40—50	0.5	0.6	—		6.6		3.0	0	
	531	Mellansand, kalkh.	»	135	0.2	0.6	—		7.2	2	6.9	0	
	532	» »	»	200	1.0	2.5	—		7.8	20	12	0	
	533	» » 60—215 +	»	210	0.2	0.4	—		8.0	9	4.8	1	
534	534	Högförm. kärrtorv	T	0—20	34.7	62.5	63		5.7		5.3	28	
	535	» » 0—40	»	35—40	31.3	58.4	58		6.1		1.3	7.5	
	536	Gyttja 40—100 +	Sp	70—80	35.6	60.3	60		6.4		0.9	20	
537	537	Högförm. kärrtorv	T	0—20	43.2	79.2	79		5.8		6.7	20	
	538	» » 0—60	»	35—45	48.0	86.7	87		5.6		1.8	45	
	539	Gyttja 60—95	Sp	70—80	46.7	81.4	81		5.4		1.3	35	
		Mellansand 95—100 +	»										
540	540	Lergyttja	F	0—8	22.0	40.4	38		6.0		6.4	10	
	541	» 0—40	»	35—40	9.0	9.9	7	5.7	6.4		1.0	4.0	
		Sand 40—52	»										
	542	Lergyttja 52—70	»	55—70	11.1	21.3	20		6.0		0.6	4.0	
		Dyig sand 70—80 +	»										
543	543	Högförm. kärrtorv	T	0—20	35.7	69.5	70		6.0		2.7	20	
	544	» » 0—50	»	35—45	33.2	66.0	66		6.1		0.9	6.5	
	545	Torvbl. lergyttja 50—100 +	F	70—80	25.0	43.8	43		5.6		0.7	3.0	
546	546	Mullrik mellansand 0—20	Sp	0—20	4.8	9.3	8	0.7	6.2		2.3	5.0	
	547	Ngt dyig mellansand 20—45	»	35—45	1.2	1.8	1	0.8	6.5		1.3	2.5	
	548	Ngt stenig mellansand 45— 100 +	»	60—70	0.7	0.6	—		6.3		4.6	2.5	
549	549	Mullrik sand 0—23	»	0—20	3.7	7.1	6	0.7	5.5		2.3	6.5	
	550	Ngt stenig sand 23—60	»	35—45	1.1	1.1	—		5.9		0.7	2.5	
	551	Mellansand 60—100 +	»	75—85	0.7	0.5	—		6.0		5.9	2.5	
552	552	Mullf. grovmoig mellansand 0— 20	V	0—20	1.0	1.5	0.5	0.7	6.2		2.6	2.5	+
	553	Grovmoig mellansand 20—60	»	35—45	1.0	1.1	—		6.1		2.6	2.5	+
	554	Sand 60—100 +	Sp	70—80	0.6	0.7	—		6.3		1.5	2.5	+
555	555	Sandig kärrtorvmulljord 0—15	F	0—15	18.8	31.4	30						
	556	Lergyttja 15—35	»	20—30	8.3	11.3	8.8	4.3					
		Mellansand 35—55	»										
		Kärrdy 55—60 +	T										
557	557	Måtl. mullh. mellansand 0—20	Sp	0—20	2.2	5.0	4	0.2					
		Ngt stenig mellansand 20—40 +	»										
558	558	Högförm. kärrtorv	T	0—20	32.1	64.0	64		5.4		3.7	18	
	559	» » 0—40	»	35—40	29.1	63.9	64		6.0		1.2	6.0	
	560	Sand 40—100 +	Sp	65—75	0.7	0.9	—		3.5		9.9	2.5	
561	561	Mullrik mellansand 0—30	»	0—20	4.1	11.3	10		5.7		3.4	1.0	
	562	Mellansand	»	35—45	0.6	1.2	0.5	0.3	5.9		2.2	2.5	
	563	» 30—100 +	»	70—80	0.7	1.0	—		6.0		1.3	2.5	

Tabell 2. Kornstorleksanalys

Profil nr	Jordprov nr	Jordart	Gene- tisk be- teck- ning	Djup under mark- ytan i cm	Finjorden (mineralsubstansen)						
					Grov- sand	Mel- lan- sand	Grov- mo	Fin- mo	Grov- mjåla	Fin- mjåla	Ler
1	1	Mullf. lerig sand	Sp	0—20	8	42	18	5	7	8	12
	2	Styv mellanlera	Sg	35—45	6	21	9	6	16	16	26
22	22	Ngt mullh. sandlera	Sp	0—20	2	33	13	5	14	12	21
	23	Styv lera	Sg	35—45	1	9	15	5	17	19	44
	24	Mycket styv lera	»	70—80	1	4	2	8	16	15	54
42	42	Måttl. mullh. lerig morän- sand	SkU	0—20	18	26	22	11	4	4	15
	43	Lerig moränsand	»	35—45	31	29	15	3	5	3	14
	44	Moränsandlera	»	70—80	19	31	20	8	5	4	13
111	111	Måttl. mullh. moränsand	»	0—20	14	36	25	9	5	3	8
	112	Moränsand	»	35—45	25	28	22	11	5	3	6
	113	»	»	70—80	21	29	27	12	4	3	4
117	117	Måttl. mullh. moränsand	»	0—18	16	32	27	12	5	3	5
	118	Moränsand	»	35—45	24	36	23	7	3	3	4
	119	»	»	75—85	16	28	28	14	6	4	4
157	159	Lerig grovmo, kalkh.	Sg	70—80	9	22	30	15	9	8	7
208	208	Måttl. mullh. grovmo	Sp	0—20	3	11	59	14	5	4	4
	209	Lätt mellanlera	Sg	35—45	—	1	54	18	4	3	20
	210	Grovmolera	»	70—80	1	2	65	14	3	3	12
214	214	Sand	Gä	200	36	61	2	—	1	—	—
	215	Mellansand	»	300	1	96	3	—	—	—	—
	216	Grovsand	»	500	80	18	1	—	1	—	—
219	219	Mullf. lerig grovmo	Sg	0—20	4	28	31	9	10	6	12
	220	Grovmolera	»	35—45	4	25	34	8	8	6	15
	221	Mellansand	»	70—80	12	55	24	2	1	2	4
235	237	Mellansandig grovmo	Sp	70—80	5	42	42	4	2	2	3
238	238	Måttl. mullh. moränsand- lera	Mb	0—20	6	29	16	9	15	10	15
	239	Moränsandlera	»	35—45	9	44	21	4	5	3	14
	240	Styv moränmellanlera	»	70—80	6	21	9	10	18	13	23
247	247	Måttl. mullh. moränsand	»	0—20	12	37	26	6	6	3	10
	248	Moränsand	»	35—45	18	35	24	6	3	4	10
	249	Moränsandlera	»	70—80	13	30	21	8	6	6	16
279	279	Måttl. mullh. stenig moig sand	Sp	0—20	13	42	23	6	4	4	8
	» a	Stenig moig sand	»	30—40	13	45	21	7	4	4	6
	» b	» » »	»	70—80	14	43	23	7	5	4	4
	» c	Moränsandlera, kalkh.	Mb	120	16	23	22	9	5	8	17
302	302	Ngt mullh. stenig moig sand	Sp	0—18	35	31	18	4	2	2	8
	303	Stenig sand	»	20—30	46	30	14	3	1	2	4
313	313	Ngt mullh. moränsand	SkU	0—20	19	38	22	8	4	4	5
	314	Moränsand	»	35—45	17	34	24	9	5	5	6
	315	Sand	Gb	70—80	30	41	15	5	3	3	3
340	340	Mullrik sandlera	F	0—20	18	22	23	9	7	7	14
	341	Dyg lätt mellanlera	»	50—60	4	12	37	15	7	8	17
370	370	Måttl. mullh. lerig morän- sand	Mb	0—20	11	38	24	7	6	4	10
	371	Lerig moränsand	»	35—45	13	39	23	6	5	5	9
	372	Moränsandlera	»	70—80	10	35	21	7	9	8	10
389	389	Ngt mullh. stenig sand	Sp	0—20	22	49	14	3	4	2	6
	390	Rostig stenig sand	»	25—35	30	40	11	4	3	4	8
	391	Lerig moränsand	Mb	50—60	28	27	13	7	8	7	10
412	413	Finmolera	Sg	40—50	1	16	22	38	7	2	14
435	435	Måttl. mullh. moränsand	U	0—20	8	38	29	8	1	3	13
	436	Moränsand	»	35—45	18	37	26	7	3	3	6
	437	»	»	70—80	11	43	27	8	3	2	6

Profil nr	Jordprov nr	Jordart	Gene- tisk be- teck- ning	Djup under mark- ytan i cm	Finjorden (mineralsubstansen)						
					Grov- sand	Mel- lan- sand	Grov- mo	Fin- mo	Grov- mjåla	Fin- mjåla	Ler
447	447	Mullf. sandlera	Sp	0—20	5	30	21	12	11	7	14
450	450	Måttl. mullh. mellansandig grovmo	»	0—20	2	39	50	4	2	1	2
	451	Grovmo	Sg	35—45	2	22	70	2	1	1	2
	452	»	»	70—80	1	12	80	2	1	1	3
456	456	Ngt mullh. mellansandig grovmo	Sp	0—20	4	36	38	5	3	4	10
	457	Moränsandlera	Mb	35—45	6	28	29	9	6	7	15
	458	Lätt moränmellanlera	»	70—80	13	25	22	10	5	6	19
469	469	Måttl. mullh. mjällera ...	Sp	0—20	5	19	9	14	20	15	18
	470	Styv lera	Sg	40—50	4	8	4	12	20	18	34
	471	Mycket styv lera	»	70—80	—	1	—	1	16	27	55
486	486	Mullf. sand, blekjord	Gä	0—20	30	41	21	2	2	1	3
	487	Sand, rostjord	»	25—35	39	36	15	3	2	1	4
552	552	Mullf. grovmoig mellan- sand	V	0—20	10	57	30	1	—	1	1
	553	Grovmoig mellansand	»	35—45	9	58	30	1	—	1	1
	554	Sand	»	70—80	18	56	21	2	—	1	2

Tabell 3. Förteckning över borrbrunnar och andra djupborrningar samt en del schaktbrunnar

Uppgifterna angående djupborrningarna är hämtade från Sveriges geologiska undersöknings brunnsarkiv från Skåne, insamlade av E. Mohrén. Borrhålens och brunnarnas läge framgår av berggrundskartan, plansch 1.

Nr på kartan	Arkivnr	Lokal samt ägare eller arrendator etc. samt tidpunkt för borringen	Markytans höjd över havet i m, ca	Borrningens eller brunnens djup under markytan i m	Jordlagrens mäktighet i m	Berggrundytans höjd ö. havet i m, ca	Berggrund	
1	2	3	4	5	6	7	8	
1	1	Holmby, Höganäs—Billesholms AB, 1941	18	148	32	-14	Äldre krita	
2		Holmbytorp 1, Gottfrid Svensson	30	14.5	14.5 +			
3		Holmby, Gerdson	30	13	13 +			
4		» Hagalid	28	4	4 +			
5		Åkarp	ca 18	3.5	3.5 +			
6		Revinge	ca 20	3.5	3.5 +			
7		»	20	4.5	4.5 +			
8		Hunneberga	45	4	4 +			
9		Hälslehult	ca 121					
10		Holstermölla, 1925	108	3.7	3.5	104	Silur	
11		»	ca 103	6	5	98	»	
12	15	Hj. Nilsson, Harlösa, 1956	87	77	34	53	»	
13	14	Sommarbo, 1944	21	31	31 +			
14	2	Revinge hed, vattentornet, 1941	26	54	54	-28	Senon	
15	3	Harlösa mejeri, 1946	24					
16	4	» » 1939	26	147	67	-41	Senon	
17		Viken	40	5	5 +			
18		Jonstorp	ca 85	7	3	+82	Urberg	
19	19	Torna Hällestads k:n, bh 2, lärarbost. 1955	58	37	31	+27	Vittrat urberg	
20	21	Lantbr. N. Persson, Hällestad 8, 1955	55	6	2	+53	Kambrisk sandsten	
21	20	Torna Hällestads k:n, bh. 3, 1955	53	22	6	+47	»	
22	17	Dir. Nyström, T:a Hällestad ..	57	30	30	+27	Kågeröd?	
23	18	Torna Hällestads k:n, bh 1, lärarbost.	56	65	35	+21?	»	
24	5	Rentier Olsson, Torna Hällestad ..	60	84	?		Kågeröd	
25	6	F. d. mejeriet, Torna Hällestad, 1938	44	111	47	-3	Rätlias	
26	7	Silvåkra Nygård, 1942	32	40	40 +			
27		Silvåkra	ca 30	12	12 +			
28		»	ca 26	9	9 +			
		<i>Malmö stads vattenverks borringar.</i>						
29		Silvåkra nr 10, 1939	21	37	28	-7	Senon	
30		» » 9 »	25	36	36 +			
31		» » 11 »	23	39	30	-7	Senon	
32		» » 12 »	32	39	39 +			
33		» » 13 »	30	32	32 +			
34		» » 8, 1938	26	27	27 +			
35		» » 7 »	31	31	31 +			
36		» » 6 »	24	49	30	-6	Senon	
37		» » 1 »	26	38	37	-11	»	
38		» » 5 »	25	43	35	-10	»	

Nr på kartan	Arkivnr	Lokal samt ägare eller arrendator etc. samt tidpunkt för borringen	Markytans höjd över havet i m, ca	Borringens eller brunnens djup under markytan i m	Jordlagrens mäktighet i m	Berggrundytans höjd ö. havet i m, ca	Berggrund
1	2	3	4	5	6	7	8
39		Silvåkra nr 3, 1938	24	48	36	-12	Senon
40		» » 4 »	27	37	37 +		
41		» » 2 »	24	50	34	-10	Senon
42		Öbacken	ca 24	5	5 +		
43		Vomb nr 49, 1950	21	6	6 +		
44		» » 50 »	23	6	6 +		
45	8	» » 12, 1937	22	55	37	-15	Senon
46	10	» » 11 »	23	31	31 +		
47	9	» » 16 »	23	43	36	-13	Senon
48		» » 42, 1940	26	7	7 +		
49	11	» » 15, 1937	24	48	33	-9	Senon
50		Södergård, 1950	24	8	8 +		
51	12	Vomb nr 24, 1937	24	49	38	-14	Senon
52	13	» » 25 »	27	54	50	-23	Senon
53		» » 41, 1940	26	7	7 +		
54		» » 40 »	25	6	6 +		
55	22	Holmby boställe, 1959	19	32	32 +		
56	23	Agronom Bjerstedt, L. Abusa, 1956	28	45	33?	-5	Kågeröd?
57	23	Olofsson, Abusa f. d. småskola, 1956	28	50	34?	-6	» ?
39		E. Olsson, Slogstorp 23, Hammarlunda (bl. Löberöd), 1960	114	29	12	+102	Silur

Anmärkingar till tabell 3

Nedanstående uppgifter härrör oftast från införskaffade upplysningar från brunnsborrare eller ägare och har ofta ej kunnat kontrolleras. Djupare brunnar är i regel utförda med stötborring eller spolborring. De grunda brunnarna är schaktbrunnar eller enkla rörbrunnar.

Med *vattenmängd* avses den ungefärliga vattentillgången. En brunnns *kapacitet* är den vattenmängd per tidsenhet, som en brunn oavbrutet under längre tid förmår lämna vid minsta grundvattentillgång (torrt år) och största möjliga sänkning av vattenytan i brunnen. *Specifik kapacitet* är den vattenmängd per tidsenhet, som en brunn lämnar vid 1 m sänkning av grundvattenytan i brunnen. Vattnets *stighöjd* i en borrbrunn hänför sig till över (+) eller under (-) markytan. 1/h = 1/tim (liter i timmen).

1. Svåmsand till 2.4, sjömedelsand till 3.8, grovmo till 4.7, mellansand till 7.5, mellansand med kolpartiklar (isälvs-) till 12, lerig mellansand till 12.7, sjölera till 13.2, stenig sand eller morän till 14.9, lerig moränsand till 23.6, mo till 25.3, grov sand till 25.4, sten till 25.9, sandig sjölera till 26.1, fin sand till 29.2, stenigt grus (residuum) till 30.0, sandig lera till 31.2, grovt grus eller morän till 32.4 m. Grönbrun lerig och något kalkh. sandsten till 33.8, därunder omväxlande lager av lera (ofta kolhaltig), fin — medelgrov sandsten, skifferlera, lerskiffer och sideritbankar till 148 m.

2. Sand. Grävd 12, rörspets till 14.5 m.

3. Sand 13 m (jfr fig. 3).

4. Sand till 2 m och därunder moränlera (jfr fig. 3).

5. Sand 3.5 m.

6. Sand 3.5 m.

7. Rörbrunn. Mellansand och grovmo till 3.5 m. Olägenheter på grund av att finsanden tätar rörbrunnen.

8. Moränlera 4 m. God vattentillgång.

10. Moränlera 3.5 m. Blågrå lerskiffer till 3.7 m.

11. Moränlera 5 m. Blågrå lerskiffer till 6 m. Vatten ur skiffern.

12. Lerig skifferrik nordostmorän till 13, moig grusig moränlera (urberg, silurisk skiffer, östersjö-kalksten) till 34 m. Blå colonusskiffer till 77 m, vid 76 m sprickfylldnad av grågul kalksten.

13. Schaktbrunn till 4, skifferblandad isälvmellansand till 25.5, sandig moränlera med enstaka

kalkkorn till 27, grusig moränlera mycket rik på senonisk lerig kalksten till 31.4 m. Vattenmängd 6,000 l/h. Stighöjd: — 2.6 m.

14. Isälvs sand med enstaka danienkalkstenar till 2, moränsand till 6.5, isälvsgrus (el. morän) med danienbryozoa (rundat material) till 11, grovsand—grovmå (isälvs- el. sjösediment) till 21.5, något lerig moränsand (nordostmorän) till 30.7, grus—sand (isälvsavlagring) till 33.9, lerig moränsand (baltiskt material) till 35, grå mjällig sjölera till 36.8, lokalmorän av grå senonisk lerig kalksten till 44.5, isälvsand till 44.7 och lokalmorän av senonisk lerig kalksten till 53.5. Senonisk lerig kalksten nederst.

15. Schaktbrunn till 5 m och därefter borring. Vattenförande lager på 17—20 m. Vattenmängd: 7 200 l/h. Stighöjd: + 3 m.

16. Grusig sand till 6.4, hård stenig lera till 8.4, grus till 9.3, hård stenig lera till 9.8, hårt stenigt lerigt grus till 10.0, hård lera till 11.1, vattenförande grov sand till 11.4, stenig lera till 12.4, grusig lera till 16.6, grovmå till 17.8, lera till 19.7, lös mellansand till 24, grusig lera med sten till 27, grå moränlera med enstaka kalkkorn till 36.6, lerig moränsand—sandig moränlera (baltisk morän?) till 40.1, isälvs sand till 40.3, morängrus med baltiskt material till 45, hårt baltiskt isälvsgrus till 50, mörkgrå moränlera med enstaka kritbryozoa till 54, grå skifferblandad moränlera med enstaka kalkkorn till 62.7, grusig och sandig lera till 67 m. Stenfri starkt lerig fin sand till 79.2, omväxlande hårdare och lösare lager av stenfri sand till 83, gulgrön — blågrön lerig sandsten till 88, dito finkornigare till 102, grå sandig lerig kalksten till 146.5 m. Stighöjd: — 1.0 m på 24 m djup.

Anmärkning: Det är ej helt klart var gränsen skall dragas mellan jordlager och fast berggrund. Här har det ansetts att vad som ligger under 67 m borrhjup med säkerhet utgöres av kritsystemets bergarter i orubbat skick. Lagren mellan 45 och 67 m har på grund av sitt grusinnehåll tolkats såsom isälvs- och moränmaterial. Gruset, som till stor del utgöres av silurskiffer, kan dock vid borringen ha spolats ned från kvartären resp. kan utgöra konglomeratgrus i fasta kritbergarter.

17. Moränlera. Flera brunnar 3—5 m djupa med riklig vattentillgång.

18. »Grusblandad lera», urbergsmorän till 3 m. Röd finkornig gnejs till 7 m. Troligen ringa vattenmängd.

19. Grusig moränlättilera (medelbaltisk ?) till 2, nordostmorängrus (silurskiffer, urberg, lerig kritkalksten, danienkalksten och flinta, östersjökalksten) till 2.7, något lerig nordostmorän till 20, skifferrik nordostlig isälvsand till 26, lerigt nordostmorängrus (?) till 31 m. Vittrad amfibolit (urberg) till 37 m.

20. Jordlager 2.5 m. Kaolinhaltig kambrisk sandsten, tjockbankad till 5.5 m. Stigh. — 4.5 m.

21. Ganska stenig morän till 6.2 m. Kaolinhaltig kambrisk sandsten täml. lättborrad till 18.0 m och därunder hård till 22 m. Kapacitet: 1 000 å 1 200 l/h. Stigh.: — 4 m.

23. Isälvs material, nederst fint, föga vattenförande till 18 m, moränlera(?) till omkr. 35 m. »Grus, sand och lera, röd-grå», kågeröd? till 65?

24. Schaktbrunn till 14 m, »sand och grus till 84 m». Obetydlig vattenmängd.

25. Mellansand till 5, mjällig sjölera till 6.1, mellansand rik på danienflinta och danienkalk till 10.5, mjällig sjölera till 17.4, blågrå moränlera med skiffer, urberg och enstaka danienflinta till 19.1, ljusgrå dito till 46.7 m. Grävit moig sandsten till 63, grå lerig sand och sandig lera till 71, grå fet lera till 98, kolhaltig fet lera till 99 och grävit fin sandsten till 110.5 m. Spec. kapacitet: 3 000 l/h. Stighöjd: — 12 m.

26. Schaktbrunn till 8, stenig lera till 27, lösare lerigt grus till 31.5, grusig moränlera till 32.8, kalkblock till 33.5 och moränlera till 40 m.

27. Lera till 5, sand till 11.5 och grus till 12 m.

28. Gul stenfri lera till 7, dito blågrå till 8 och vattenförande sand till 9 m.

29. »Grusbl. fin sand till 2, sandbl. fint grus till 12.8, fin sand med kol till 21.5, fet lera till 23.8, grusbl. lera till 24.7, mjällig medelfin sand till 25.0, grovt grus till 26.6, grusbl. lera till 28.0 m. Hård lera till 30.8, skifferartad lera till 37.4 m».

30. »Grov—fin sand till 4.3, fint grus till 12.8, grov sand till 14.8, fint—medelfint grus till 19.4, fin sand till 20.8, lera till 23.0, stenig lera med kol till 24.7, lerbl. fint—grovt grus till 29, lera med grovt grus till 33.5, sandigt lerbl. grus till 36 m». Troligen morän från 23.0 m.

31. »Fin—grov sand till 7.6, brun lera till 7.8, fin sand till 17.4, lera till 17.5, fin sand till 26.6, lera till 29.2, grusbl. lera till 29.9 m. Skifferartad lera till 39.3 m».

32. »Fin—medelgrov sand till 5.0, fint grus till 7.1, fin sand till 10.2, brun lera till 10.8, medelfin sand till 11.5, grå lera till 14.0, fin sand till 17.4, lera till 20.2, fin sand till 23.7, mycket lös lera till 27.7, lös lera till 35.5, torr lera till 37.5, lerbl. grovt grus till 39.0 m».

33. »Fin—grov sand till 15.0, lera till 16.4, fin sand till 22.9, lera till 24.4, grusbl. lera till 26.4, lös lera till 30.2, något skiffrig lera till 31.7, grusbl. lera till 32 m». Isälvs- och sjösediment till 24.4 å 30.2 m och därunder morän.

34. »Grov sand till 8.0, stenigt grovt grus till 10.4, grov sand till 14.6, grusbl. lera till 15, lös lera till 26.5, stenig lera till 27 m». Trol. morän från 26.5 m.

35. »Fin sand till 3.1, grus med lera till 3.2, fin—grov sand till 15.3, lera till 15.9, mjåla till 16.6, lera med sten till 17.0, mjåla till 19.5, lera till 20.0, mjåla till 23.0, lera till 23.9, lera med något grus till 26.4, lera till 31.0, lera med grus till 31.3 och därunder en stor sten».

36. »Fin—grov sand till 10.5 (med träkol vid 10 m), medelgrov grus till 11.7, lera till 14.8, mjällig sand till 15.9, skiffrig lera till 16.4, mjåla till 18.7, fet lera till 24.7, något skiffrig lera till 25.5, grusbl. lera till 26.6, lerbl. medelgrov grus till 29.0, grusbl. lera till 30.2 m. Lös skiffrig lera till 40.4, lerskiffer till 49.0 m». Troligen morän från 24.7 och berggrund från 30.2 m.

37. »Mjälåg fin sand till 6.3, lera till 6.4, mjälåg fin sand till 13.8, lera till 25.7, lerbl. stenigt grovt grus till 31.7, mjälåg fin sand till 32.1, lerbl. grusig sand till 34.5, mjälåg fin sand till 35.1, lerbl. fint sand till 36.2, sandbl. lera till 36.7, lerbl. medelgrovt grus till 37.5 m. Lerskiffer från 37.5 m.» Troligen isälvs sediment till 13.8, sjöavlagringar till 25.7, morän till 37.5 m och därunder berggrund.

38. »Grov—fin sand till 10.5, lera till 11.9, mjälåg sand (med träkol) till 18.7, lera till 20.3, mjälåg sand (med mkt träkol) till 23.7, lera till 25.0, mjälåg sand till 26.8, lera till 27.5, mjälåg sand till 28.7, skiffrig lera till 28.9, mjälåg sand till 32.2, stenig lera till 34.6 m. Mjuk skiffer till 35.4, hård skiffer till 42.8 och hård nästan vit skiffer från 42.8 m.» Troligen isälvs sediment till 10.5, sjösediment till 32.2, moränlera till 34.6 m och därunder berggrund.

39. »Fin sand till 3.2, sandbl. lera till 3.3, fin—medelgrovt sand till 13.5, sandbl. lera till 13.6, fint—medelgrovt grus till 13.9, stenbl. lera till 15.7, fin sand till 18.0, sandbl. lera till 18.4, fin sand till 19.2, sandbl. lera till 24.3, fin sand till 27.2, lera till 32.5, stenig lera till 36.4 m. Lös—hård lerskiffer till 47.7, lera till 47.8 m». Isälvs- och sjösediment till 32.5, troligen morän till 36.4 m och därunder berggrund.

40. »Medelfin sand till 2.7, lera till 3.9, fin sand till 7.4, lera till 8.0, brun fin sand till 10.4, grå lera till 10.7, fin sand till 11.0, lera till 11.4, fin sand till 14.5, lera till 19.1, sandbl. lera till 21.1, mjälåg—ren lera till 32.5, grus- och stenbl. lera till 35.3, grus och sten med lera till 37.3 m». Sjösediment till 32.5 och därunder morän.

41. »Lerbl. medelfin sand till 3.7, brun skiktad lera till 3.8, lerig mjåla till 4.5, brun mjälåg fin sand till 11.0, dito grå till 11.2, lera till 11.3, mjälåg fin sand till 12.0, skiffrig lera till 12.2, mjälåg fin sand till 16.5, lera till 16.8, mjälåg fin sand till 19.5, lera till 22.7, mjälåg fin sand till 24.0, lera till 29.5, stenig grusbl. lera (med bärsten) till 31.0, lerbl. mkt grovt grus till 31.4, lerbl. grovt—medelgrovt grus till 33.5 m. Skiffrig lera till 34.4, lerskiffer till 34.8, skiffrig lera till 35.7 och lerskiffer till 50.0 m». Sjösediment till 29.5, morän till 33.5 m och därunder berggrund.

42. Sand till 3 och blå fet lera till 5 m.

43. Mellansand till 3, sand till 6.5 m.

44. Sand till 6 m.

45. »Fint—medelgrovt grus till 10.1, lerigt grus till 12.5, fet lera till 26.2, lerbl. sand till 26.8, mager lera till 27.0, lerbl. sand till 27.3, fast lera till 28.0, lerbl. grus till 29.3, lerbl. stenigt grus till 30.0, stenig mager lera till 31.0, lerbl. grus till 31.5, hård stenig lera till 31.9, lerbl. sand till 32.4, lerbl. stenigt grus till 32.7, stenig lera till 35.0 m. Stenfri lera till 51.0, skifferlera till 55.0 m». Geologisk tolkning (E. MOHRÉN): Sand (baltiskt material) till 10, mjälåg moränlera (balt. material, bildad av issjölera) till 17, varvig mjälåg sjölera till 26.0, lerig grovmo till 26.8, moränlera (?) till 27.0, mellansand till 27.3, sjölera till 28.0, lerig moränsand till 30.0, sandig moränlera till 31, moränsand (baltisk ?) till 31.5, grusig moränlera (nordostmorän) till 31.9, moränsand till 32.4, moränlera till 37, sjölera el. lokal-morän till 41 m. Grå lös senonisk lerig kalksten till 55 m.

46. »Torv till 2.4, gul fin sand till 7.0, grå dito till 9.2, lerigt grus till 9.4, lerig sand till 10.8, mager lera till 12.7, fast fin sand till 14.5, sandig lera till 16.5, fast fin sand till 18.5, fet lera till 29.0, stenig lera till 30.2 och lerig stenjord till 31.1 m». Troligen sjösediment till 29.0 m och därunder morän.

47. »Torv till 0.9, grov sand till 3.1, sandig lera till 8.6, fin sand till 9.9, fet lera till 11.8, starkt lerbl. sand till 14.0, sandig lera till 26.0, fet lera till 30.0, sandig lera till 32.0, lerig sand till 34.0, fast lera, kort i brottet till 36.0 m. Mjuk skifferlera till 43.0 m». — Sandig torv till 0.9, mellansand till 3.1, varvig sjölera till 8.6, grovmo till 9.9, sjölera till 11.8, moig mjåla till 14.0, mjälåg—fet sjölera till 32, lerig mjåla till 36, sjölera el. möjligen lokalmoränlera av underliggande berggrund till 42 m, gräns nedåt mycket otydlig. Senonisk lerig kalksten till 43 m.

48. Mellansand till 5, sand till 6 och mellansand till 7 m.

49. »Sand till 1.0, medelfin sand till 3.0, fin sand till 6.1, fint grus till 6.3, fin sand till 9.2, fet lera till 9.4, fin sand till 11.9, fet lera till 12.2, fin sand till 18.4, fet lera till 18.7, fin sand till 23.5, fet lera till 23.9, fin sand till 24.8, fet lera till 26.1, lerig fin sand till 29.0, mager lera till 45.0 och skifferlera till 47.8». — Mellansand till 3, grovmo till 6.1, grusig sand till 6.3, grovmo till 9.2, sjölera till 9.4, grovmo till 11.9, varvig sjölera till 12.2, grovmo till 18.4, sjölera till 18.7, grovmo (-finmo) till 23.5, sjölera till 23.9, grovmo (-finmo) till 24.8, sjölera till 26.1, finmo till 29.0, mjälåg sjölera till ca 33. Senonisk lerig kalksten, överst möjligen lokalmorän, till 47.8 m.

50. Mellansand till 4.5 och grovmo till 8 m.

51. »Fin sand till 2.0, grovt grus till 5.0, gul lera till 5.2, grå lera till 8.4, fin sand till 9.1, fet lera till 12.1, fin sand till 12.8, lös lera till 16.6, fin sand till 18.9, lös lera till 20.7, fin sand till 23.0, lös lera till 23.6, fin sand till 24.7, lös lera till 25.5, fin sand till 27.7, lös lera till 28.5, fin sand till 29.3, lös lera till 37.5 m. Lös skifferlera till 48.3 och hård skifferlera till 49.0 m».

52. »Sand till 2.3, grovt grus till 5.8, lerbl. sand till 6.9, starkt sandbl. lera till 11.1, fin sand till 12.0, starkt sandbl. lera till 13.5, fin sand till 14.0, mjuk lera till 17.7, fin sand till 18.0, mjuk lera till 20.8, fin sand till 23.4, fet lera till 25.5, fin sand till 26.7, fet lera till 29.0, lerbl. fin sand till 32.9, medelfin sand till 35.8, lerbl. fint grus till 38.6, lerbl. grovt grus till 39.1, medelfin sand till 39.5, lerbl. medelfint grus till 39.8, mager lera till 43.5, lös lera till 49.5 m. Lös lerskiffer till 53.0 och hård lerskiffer till 54.0 m».

53. Mellansand till 6.7, grusig sand till 7.2 m.

54. Mellansand till 1.1 och sand till 6 m.

Uppgifterna från följande borringar har tillkommit vid sådan tidpunkt i arbetet med pl. 1, att hänsyn till dem betr. den geologiska gränsdragningen av redaktionella skäl ej kunnat tagas.

55. »Grävd brunn till 5, lerbl. grus och sten till 9.5, ljusgrå lera med stenar till 14, sandbl. lera och sten till 19.5, grå grus- och stenbl. lera till 22.8, grå sand- och grusbl. lera till 31.2, rent grus av växlande grovlek till 32.0 m.

56. »Grävd brunn till 6, hård grusbl. lera till 13.8, lerbl. sand till 15.0, mager lera med föga sten till 17.0, lerbl. stenfri sand till 19.0, mager lera till 28.5, stenfri fet lera till 32.5 m. Lerbl. grus (kågeröd?) till 37.0, sand till 39.5, fint grått grus till 42.0, medelgrovt grus till 44.5 m.»

57. »Grävd brunn till 4.8, grus och sten till 7.0, hård grusbl. lera till 19.5, ljusgrå mager lera till 22.0, grusbl. lera till 34.0 m. Sand (kågeröd?) till 35.5, lerbl. sand till 40.5, ljusgrå fet lera till 41.5, fint grus till 47.0, medelgrovt grus till 49.5, grovt grus till 50.3 m.»

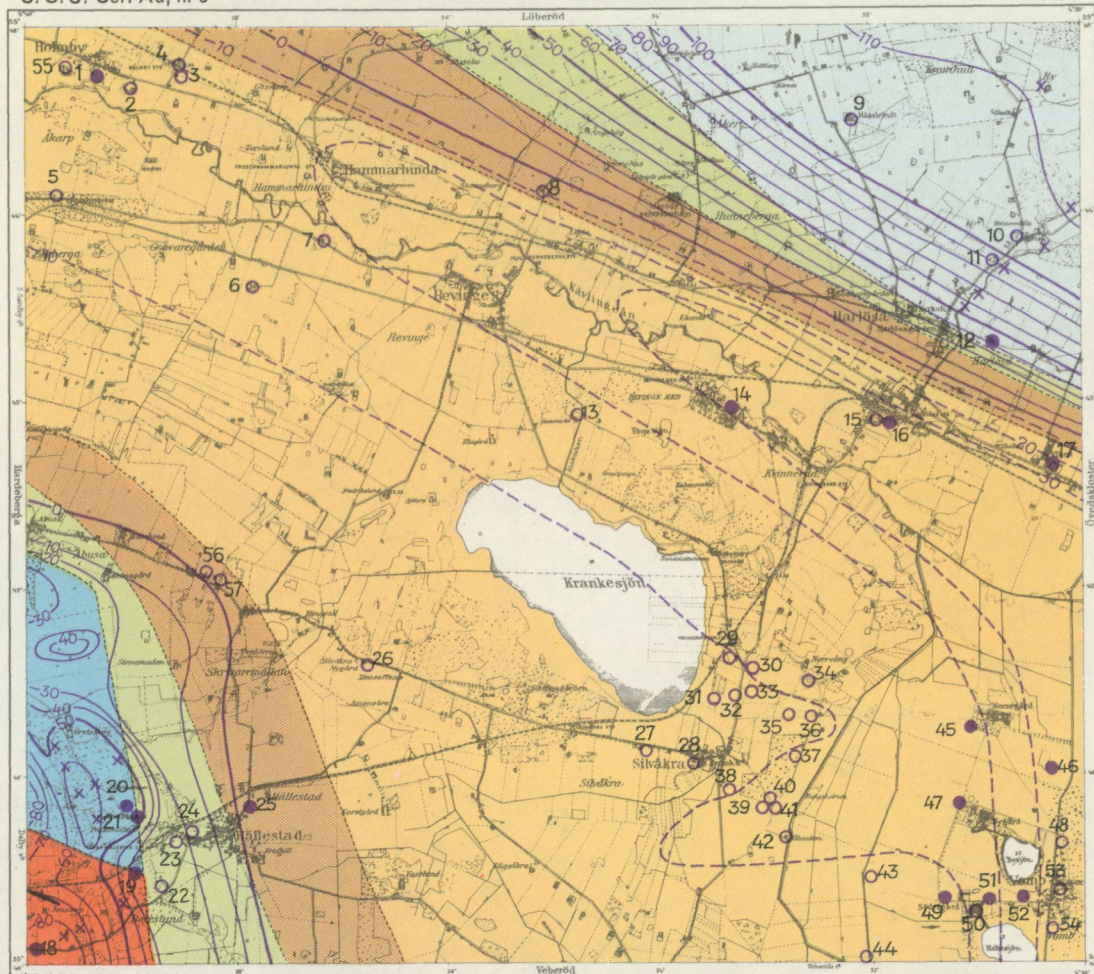
— Hos lantbrukare E. Olsson, Slogstorp 23. Hammarlunda å bladet Löberöd, 0.3 km N om bladgränsen mot bl. Revinge och 0.8 km SV Utteröds gd mötte en blågrå något trasig silurskiffer på 12 m djup. Vattenmängden, 120 l/tim., kom på själva skifferytan och steg upp till 10 m under mark.

Berggrundskarta till agrogeologiska kartbladet Revinge

S. G. U. Ser. Ad, nr 3

av Erik Mohrén

Pl. 1

- Krita, äldre än danien
- Rät-lias
- Kågeröd
- Silur
- Kambr. sandsten
- Gnejs

Diabasgång

Observationspunkt för berggrunden

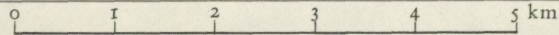
Djupborrhål och brunnar (fylld cirkel provbelagd borrhning med avseende på berggrunden)

Höjdkurvor för berggrundsytan:

40 över havets nivå i m

20 under " " " "

Skala 1:75 000

AB KARTOGRAFISKA INSTITUTET
ESSELTE AB, STOCKHOLM 1961

For spridning godkänd i Rikets allmänna kartverk 13/4, 1961

N:o 573	LUNDQVIST, J., Issjöar och isavsmältning i östra Jämtland. Summary: Ice-lakes and ice recession in Eastern Jämtland, Central Sweden. 1959 . . .	2,00
» 574	FROMM, E., An interglacial peat at Ale near Luleå, Northern Sweden. — With contributions by R. W. Kolbe and Herman Persson. 1960 . . .	2,00
» 575	LUNDQVIST, G., The interglacial ooze at Porsj in Lapland. 1960 . . .	3,00
» 576	QUENSEL, P., Vaggerydssyeniten. Summary: The Vaggeryd syenite in Southern Sweden. Med en plansch. 1960 . . .	4,00

Årsbok 55 (1961)

» 577	GRIP, E., Geology of the nickel deposit at Lainijaur in Northern Sweden. With four plates. 1961 . . .	8,00
» 578	ASSARSSON, G., Södra Sveriges torvtillgångar, II. Kemiska analyser [The supply of peat in Southern Sweden, II. Chemical analyses.] 1961 . . .	2,00

Ser. Ba

Översiktskartor (Survey maps)

N:o 16	Karta över Sveriges berggrund. (Pre-Quaternary rocks of Sweden.) Skala 1 : 1 milj. Sammanställd av N. H. MAGNUSSON m. fl. 1958. Karta i tre blad. (Map in three sheets; each 15 Sw. cr.) Pris per blad.	15,00
	Description to this map in English by N. H. MAGNUSSON, P. THORSLUND, F. BROTZEN, B. ASKLUND, and O. KULLING. 1960	15,00
» 17	Karta över Sveriges jordarter. (Quaternary deposits of Sweden.) Skala 1 : 1 milj. Sammanställd av G. LUNDQVIST 1958. Karta i tre blad. (Map in three sheets; each 15 Sw. cr.) Pris per blad.	15,00
	Beskrivning till Jordartskarta över Sverige. Av G. LUNDQVIST. 1958 . . .	5,00
	Description to accompany the Map of the Quaternary deposits of Sweden. English edition by G. LUNDQVIST. 1959	5,00
» 20	Jordartskarta över Götaälvdalen. (Quaternary deposits in the Göta älv valley.) Skala 1 : 20 000. Av B. JÄRNEFORS 1959. Karta i tre blad. (Map in three sheets; each 11 Sw. cr.) Pris per blad	11,00
» 21	Beskrivning till karta över berggrunden inom Västerbottens fjällområde. Av P. QUENSEL. Zusammenfassung: Beschreibung zur geologischen Karte über das Hochgebirge Västerbottens, Nordschweden. Karta i skalan 1 : 200 000. 1960	10,00

Ser. Ca.

N:o 38	LUNDQVIST, J., Beskrivning till jordartskarta över Värmlands län. (Quaternary deposits of the county of Värmland.) Karta i skala 1 : 200 000. 1958. Beskrivning med karta (Text with map)	65,00
	Karta i två blad (Map in two sheets)	30,00
» 41	ÖDMAN, O. H., Beskrivning till berggrundskarta över urberget i Norrbottens län. English summary: Description to map of the Pre-Cambrian rocks of the Norrbotten County, N. Sweden, excl. the Caledonian mountain range. Karta i skala 1 : 400 000. 1957. Beskrivning med karta. (Text with map)	45,00
	Karta i två blad (Map in two sheets)	20,00

Pris 8 kronor med karta
(Karta enbart 6 kronor)

Distribueras genom

Generalstabens Litografiska Anstalts Förlag, Vasagatan 16, Stockholm 1